

วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

ISSN 1685-3865 print

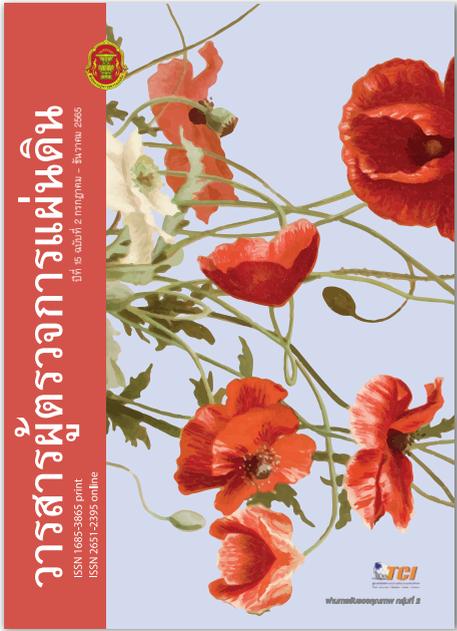
ISSN 2651-2395 online

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

พจนานุกรมของคุณภาพ กลุ่มที่ 2

เชิญชวนส่งบทความ วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

ขอเชิญชวนส่งบทความวิจัย บทความวิชาการ
ที่มีเนื้อหาด้าน

รัฐศาสตร์ | รัฐประศาสนศาสตร์ |
นิติศาสตร์ | การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน |
การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ | การส่งเสริม
ธรรมาภิบาล | การบริหารจัดการ
บ้านเมืองที่ดี | กระบวนการยุติธรรม/
อาชญาวิทยา | คุณธรรม/จริยธรรม |
หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

บทความที่เขียนจะต้องเป็นการค้นคว้า/แปล/รวบรวมขึ้นใหม่ เพื่อนำลงวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอพิจารณาบทความที่เป็นไปตามข้อกำหนดและวัตถุประสงค์ของวารสารเท่านั้น

ท่านที่สนใจส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่ 1/2566
สามารถส่งบทความของท่านได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566
หากเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าว กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์
ในการนำบทความของท่านเข้าสู่การพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินฉบับต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินขอสงวนสิทธิ์
ในการรับบทความที่ส่งผ่านระบบส่งบทความออนไลน์ที่

โดยดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

“วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน” ผ่านการรับรองคุณภาพโดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
(Thai Journal Citation Index Centre - TCIC) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในระดับที่ 2

มีระยะการรับรองถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567

วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

Journal of Thai Ombudsman

วารสารฉบับนี้ผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพ กลุ่มที่ 2 ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

Thai-journal Citation Index Centre (TCI)

ISSN 1685-3865 (print) 2651-2395 (online)

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

วัตถุประสงค์

เผยแพร่ความรู้ ความคิดในด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี กระบวนการยุติธรรม/อาชญาวิทยา คุณธรรม/จริยธรรม หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

กำหนดตีพิมพ์

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต

รองศาสตราจารย์อัสสรีย์ หารราชจรรยาโรจน์

นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ที่ปรึกษา

พันตำรวจโท กิรบ กฤตธีรานนท์

นายวาทัญญู ทิพยมณฑา

นายกมลธรรม วาสบุญมา

นายอดิสร รมสนธิ์

นางสาวรอยพิมพ์ ธีระวงษ์

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

กองบรรณาธิการ

ภายนอกหน่วยงาน

ดร. ปัญญา อุดชาชน

รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์

รองศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ กัลยะจิตร

ดร. ศักดิ์ณรงค์ มงคล

ดร. ศุภกร ปุญญฤทธิ์

ดร. สมสุณีย์ ดวงแห

นางสาวชาลิณี ถนัดงาน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

กองบรรณาธิการ

ภายในหน่วยงาน

นางชนิษฐนันท์ อภิหารชากร

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

กองการจัดการ

นางสาวปิยะภรณ์ ทรัพย์คำจันทร์

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

และเลขานุการ

นางสาวอัญพัชญ์ สัตยาพันธ์

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

ท่านสามารถส่งบทความวิจัย/วิชาการผ่านระบบออนไลน์ที่

<http://www.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman>

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินบทความ

พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์

พันตำรวจเอก ดร. ธาตุกร นิมสมบุญ

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิง ดร. พัชรา สีนลอยมา

พันตำรวจตรี ดร. ปริญญา ลีลานันท์

ศาสตราจารย์ ดร. โกวิท พงษ์งาม

ศาสตราจารย์ ดร. ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์

ศาสตราจารย์ ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ

ศาสตราจารย์ ดร. สุนทร มณีสวัสดิ์

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล นิตไกรพจน์

ศาสตราจารย์ ดร. อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์

ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต

ศาสตราจารย์ ดร. อัญชญา ณ ระนอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุภางค์ จันทวานิช

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. ประพนธ์ สหพัฒนา

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร. กฤษณพงศ์ พุตระกูล

รองศาสตราจารย์ ดร. ฐิติวดี ชัยวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร. ชรินทร์ทิรา ณ ถลาง

รองศาสตราจารย์ ดร. ต่อพงศ์ กิตติยานพงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ัญญธร อินศร

รองศาสตราจารย์ ดร. ปกรณ์ ศิริประกอบ

รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐม มณีโรจน์

รองศาสตราจารย์ ดร. พาชิตชนัด ศิริพานิช

รองศาสตราจารย์ ดร. พักตร์พจน วัฒนสินธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร. พนารัตน์ ปานมณี

รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทราวดี มากมี

รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ มูลศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงดี

รองศาสตราจารย์ ดร. วินัยกานต์ รุจิภักดิ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด

รองศาสตราจารย์ ดร. สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ

รองศาสตราจารย์ ดร. สุปรียา แก้วละเอียด

รองศาสตราจารย์ ดร. สมุณฑิพย์ จิตสว่าง

รองศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณมา คุณดีกลิ่นรัฐสา

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา เลื่อนฉวี

รองศาสตราจารย์ ดร. อัครภรณ์ วงศ์ปรีดี

รองศาสตราจารย์ อานนท์ มาเฝ้า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กลุวรรณรัตน์ โฉ่วชินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติ มงคลเกียรติศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตตศุภางค์ ตันติภรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิราพร สุทัศน์กระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีรวรรณ พัทธประภิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐนนตร์ศกดิ์ บวรนนท์กุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีดา กมลเวช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงชัย ทองปาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนพันธ์ ไส้ประกอบทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพพร พัทธประภิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพปฎล สุนทรนนท์

ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เนื้อหา/ข้อความในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภารัตน์ กรรณรัตน์สุตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิตยา สิ้นเฮวี่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เนื่องจำนงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปันนดา จันทร์สุกรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ระพีพร ศรีจำปา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วชิรวิทย์ วิชาวาสดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรลัญช์ โรจนพล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสันต์ เหลืองประภัสร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันนอร์ จะนู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุทธิกานต์ มีจัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ศรีสุชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภศิษฏ์ ทวีแจ่มทรัพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย มงคลเกียรติศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนิสา ช่อแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติลล่ำ พงศ์ยี่หล้า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขนิษฐา พุกกะเวส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นฐา พชรธนนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วณิดา แสงสารพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชัย ศรีรัตน์
ดร. ฌภัทร ชัยมงคล
ดร. ตายูติน อุตมาน
ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
ดร. ปัทมา จันทร์เจริญสุข
ดร. พิเชิต รัชตพิบูลภพ
ดร. ไพเราะ มากเจริญ
ดร. มณฑกานต์ ฉิมมามี
ดร. วรางคณา รัชตะวรรณ
ดร. วศิน โกมท
ดร. วิชร์ศมี ลีละวัฒน์
ดร. สติธร ธนานิธิโชติ
ดร. อนุสรณ์ เกิดศรี
ดร. อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์
นางจงจิต อรรถยุกติ
นางสาวฐิติรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล
นายธิวัฒน์ ศรีจันทร์
นายพยนต์ สินธุนาวา
นายศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ
นายสุรเดช แสงเพชร
นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์

มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด วิทยาเขตเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยมหิดล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สถาบันพระปกเกล้า
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยรังสิต
สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ
กระทรวงยุติธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

เจ้าของ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขที่ 120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 0 2141 9146 โทรสาร 0 2143 8375 Website: www.ombudsman.go.th

พิมพ์ที่ บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด เลขที่ 39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 0 2996 7392 4 E-mail: octoberprint50@hotmail.com

บทความวิจัย/วิชาการที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้

ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินคุณภาพบทความ รูปแบบ Double Blinded อย่างน้อย 2 คน

Ethics

จรรยาบรรณของ บรรณาธิการ

1. ตรวจสอบเนื้อหาของบทความโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงคุณประโยชน์ของบทความที่ได้รับด้วยความโปร่งใส

2. พิจารณา กลั่นกรอง และให้ความเห็นต่อบทความที่ได้รับจากผู้พิมพ์ด้วยความเป็นกลาง

3. การตัดสินใจของบรรณาธิการต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ ต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพของบทความ ความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตของนโยบายของวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นสำคัญ

4. การเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านประเมินบทความต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส ปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน และตรงตามความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา

5. การเต็มใจในการชี้แจงการแก้ไขด้วยความเต็มใจ การทำให้เกิดความกระจ่าง การถอน และการขออภัย หากจำเป็น

6. การพิจารณาตัดสินใจในขั้นสุดท้ายโดยคำนึงถึงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิผู้อ่านประเมินบทความว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์ ด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม

จรรยาบรรณของ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่าน ประเมินบทความ

1. การประเมินบทความต้องทำด้วยความเที่ยงตรง เป็นธรรม มีความเป็นกลางทางวิชาการ และรักษาความลับของบทความที่ต้องประเมิน

2. การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของบทความต้องเป็นไปตามหลักวิชาการของเนื้อหาบทความ

3. การประเมินบทความต้องมีความเห็นต่อบทความอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ (1) การยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข (2) ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข (3) ปฏิเสธการลงบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

4. การแจ้งขอยกเลิกการเป็นผู้ประเมินต่อกองบรรณาธิการ ในกรณีที่พบว่าบทความที่ต้องประเมินนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ประเมินกำลังดำเนินการ หรือกำลังจะดำเนินการในเรื่องเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

5. การประเมินบทความต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามที่วารสารผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดเพื่อให้ผู้พิมพ์ได้มีระยะเวลาในการปรับปรุงแก้ไขบทความตามความเห็นได้ทัน

จรรยาบรรณของ

ผู้พิมพ์

1. การรับรองว่าบทความที่จัดส่งมานั้น เป็นผลงานใหม่และไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน
2. การรับรองว่าบทความที่จัดส่งมานั้น ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเสนอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น
3. การไม่นำผลงานของตนเองที่ได้รับการเผยแพร่แล้วมาคัดลอกหรือเปลี่ยนแปลงเฉพาะบางส่วน ซึ่งอาจจะทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดคิดว่าผลงานนั้นเป็นผลงานใหม่ของตนเอง
4. การไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงทุกครั้ง เมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอ หรือนำมาอ้างอิงในเนื้อหาภายในบทความของตน
5. การรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
6. การไม่นำผลงานไปเผยแพร่ หรือตีพิมพ์ในแหล่งอื่น หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน
7. การรับรองชื่อบุคคลหรือคณะบุคคลที่ปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในผลงานนี้จริง
8. การมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีกรณีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์แต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น)
9. การเปิดเผยแหล่งทุนสนับสนุนการจัดทำผลงานทางวิชาการ (ถ้ามี)
10. การปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่เป็นตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกถอดถอนออกจากวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน
11. การนำเสนอบทความต้องทำให้ถูกต้องและสอดคล้องกับข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

1. เป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ ที่มีคุณค่าทางวิชาการ ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาค้นคว้าในทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี กระบวนการยุติธรรม/อาชญวิทยา คุณธรรม/จริยธรรม หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน

2. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน หรือไม่อยู่ระหว่างการเสนอขอลงพิมพ์ในวารสาร/สิ่งพิมพ์อื่น เว้นแต่เป็นการเรียบเรียงขึ้นใหม่

3. เนื้อหาด้านฉบับ (ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ) มีความยาว 10-20 หน้าพิมพ์ (กระดาษพิมพ์ดีดขนาด A4) ต้นฉบับพิมพ์ด้วยโปรแกรม MS-Word for Windows อักษรภาษาไทย/ภาษาอังกฤษพิมพ์ด้วย TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร ดังนี้ ชื่อเรื่องมีขนาดอักษร 18/ตัวหนา ชื่อผู้พิมพ์ มีขนาดอักษร 14/ปกติ ชื่อสังกัด มีขนาดอักษร 12/ปกติ เนื้อหาส่วนอื่นมีขนาด 16/ปกติ พิมพ์หน้าเดียวแบบ 1 คอลัมน์ กั้นหน้าและหลัง 3.17 ซม. กั้นหัวและท้ายกระดาษ 2.50 ซม.

4. ในกรณีบทความผู้พิมพ์ที่เสนอเข้ามาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฯ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย หรือได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานใด ให้ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (Footnote) ของหน้าแรก

5. ส่วนประกอบของบทความวิจัย

(1) ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

(2) ชื่อผู้พิมพ์และสังกัด (Author & by-line) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ชื่อสถานที่ทำงาน/ติดต่อ/โทรศัพท์ที่ทำงาน/โทรศัพท์มือถือ/โทรสาร และ E-mail address) โดยทำเชิงอรรถท้ายหน้า (Footnote) ของหน้าแรก

(3) บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเรียงความย่อหน้าเดียว ที่มีใจความครบถ้วนสมบูรณ์ มีสาระโดยสังเขป ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods) การวิเคราะห์สรุปผล (Results Conclusion) และข้อเสนอแนะที่สำคัญ (Recommendations) พอสั่งเขปไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

(4) บทนำ (Introduction) ให้ข้อมูลและประเด็นสำคัญทางวิชาการรวมทั้งวัตถุประสงค์ของงานวิจัย สมมติฐาน ขอบเขตของการศึกษา วิธีการศึกษา นิยามศัพท์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ พอสั่งเขป

(5) วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods) กล่าวถึงการออกแบบกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเรียบเรียงตามลำดับขั้นตอน พอสั่งเขป

(6) ผลการวิจัย (Result) รายงานและอธิบายผลที่สำคัญที่เป็นจริง มีตารางหรือภาพประกอบตามความจำเป็นและเหมาะสม

(7) สรุปและอภิปรายผล (Discussion) นำประเด็นที่สำคัญของผลของการวิจัยมาอธิบาย อธิบาย วิเคราะห์ตามลำดับการเสนอว่าเหมือนหรือแตกต่างจากผลการศึกษาของผู้อื่นอย่างไร โดยมีหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ การนำผลมาประยุกต์ใช้ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งต่อไป

(8) หากมีการอธิบายขยายความของเนื้อหาในเนื้อเรื่องให้ใช้เชิงอรรถท้ายหน้า (Footnote)

(9) การอ้างอิงและบรรณานุกรมต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับบรรณานุกรมท้ายเรื่อง

6. ส่วนประกอบของบทความวิชาการ

(1) ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

(2) ชื่อผู้เขียนและสังกัด (Author & by-line) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ชื่อสถานที่ทำงาน/ติดต่อ/โทรศัพท์ที่ทำงาน/โทรศัพท์มือถือ/โทรสาร และ E-mail address) โดยทำเชิงอรรถท้ายหน้า (Footnote) ของหน้าแรก

(3) บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเรียงความย่อหน้าเดียวที่มีใจความครบถ้วนสมบูรณ์ พอสังเขปไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

(4) บทนำ (Introduction) ให้ข้อมูลและประเด็นสำคัญทางวิชาการ รวมทั้งวัตถุประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ

(5) เนื้อหา (Body)

(6) สรุป (Conclusion)

(7) หากมีการอธิบายขยายความของเนื้อหาในเนื้อเรื่อง ให้ใช้เชิงอรรถท้ายหน้า (Footnote)

(8) การอ้างอิงและบรรณานุกรมต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับบรรณานุกรมท้ายเรื่อง

7. การอ้างอิงแบบระบบนามปีแทรกในเนื้อหา มีรูปแบบ ดังนี้

(ชื่อ-ชื่อสกุลผู้แต่ง, //ปีที่พิมพ์, //หน้าที่ใช้อ้างอิง) หรือ

(ชื่อผู้แต่งที่เป็นนิติบุคคล, //ปีที่พิมพ์, //หน้าที่ใช้อ้างอิง)

(1) การอ้างอิงเอกสารที่มีผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทย

ตัวอย่าง (Prawet wasi, 1998, pp.100) หรือ Prawet wasi (1998, pp.100)

ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ใส่เฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่าง (Jensen, 1991, pp.8)

(2) การอ้างอิงเอกสารที่มีผู้แต่ง 2 คน ใช้คำว่า “and” หรือ “&” คั่นระหว่างชื่อผู้แต่งทั้งสองคนในภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง (Samit & Miller, 1997, pp.50) (Samit and Miller, 1997, pp.50)

(3) การอ้างอิงเอกสารที่มีผู้แต่ง 3-5 คน ใส่ชื่อผู้แต่งคนที่ 1 คั่นด้วยเครื่องหมาย (,) ตามด้วยชื่อผู้แต่งคนที่ 2 ไปเรื่อย ๆ และ ก่อนหน้าชื่อผู้แต่งคนสุดท้ายให้ใช้เครื่องหมาย (&) หรือคำว่า “และ” “and” ก็ได้

ตัวอย่าง (Peter, Bila, Elizabeth, Ngugi, Robert & Rudolph, 1992, pp.50)

(4) การอ้างอิงเอกสารที่มีผู้แต่ง 6 คน หรือมากกว่า

ใส่ชื่อเฉพาะผู้แต่งคนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

ตัวอย่าง (Example)

(Tarantola, et al., 1998, pp.99)

8. รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมท้ายบทความ

- บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบ APA–American Psychological Association เป็นมาตรฐาน

- บรรณานุกรม Foreign Language¹ ใช้ตามหลักเกณฑ์การลงรายการ ดังนี้

(1) การอ้างอิงจากหนังสือ (Books)

รูปแบบ (format)

Author.(Year).Romanized

Title [Translated Title].Place: Publisher.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อเรื่องแปล

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]. สถานที่: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง (Example)

sanē čhāmrik (1997). kām-māng Thai kap kāmphatthanā rattham-manūn [Thai politics and constitutional development].Bangkok: The Foundation for the Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Projects.

(2) การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Thesis/Dissertation)

รูปแบบ (format)

Author.(Year).Romanized

Title of dissertation [Translated Title of dissertation].(master's/phd thesis). Name of Institute, Place.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อเรื่องแปล

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ].(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา คณะ). ชื่อมหาวิทยาลัย, สถานที่.

ตัวอย่าง (Example)

Boonmathaya, R.(1997).

nāo khwāmkhit nai kāmphatthanā chonnabot phāk tawan'ōk čhāng nūa khōng prathēt Thai [Contested concepts of development in rural northeastern Thailand]. (Ph.D. Dissertation Department of Anthropology). University of Washington, U.S.A.

(3) การอ้างอิงจากบทในหนังสือ (Book Chapters)

รูปแบบ (format)

Author. (Year). Romanized

Title of Chapter [Translated Title of Chapter].In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (page).

Place: Publisher.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทหรือ

ตอนแปล [ชื่อบทหรือตอนภาษาอังกฤษ].

บรรณาธิการ (ครั้งที่พิมพ์.),ชื่อเรื่องแปล [ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ].(หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย) สถานที่: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง (Example)

'ukrit phāet nōi.(1987) lakkān thīthāe čhing khōng thritsadī sanyā prachākhom [The Real Principles of Community Contract Theory] In thanasa wong yānāwā (Ed.), Ratthasāt : Pratyā læ khwāmkhit [Political Science: Philosophy and Thought] (pp.57-59) Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public Company Limited.

¹ เพื่อเข้าสู่มาตรฐาน Asian Citation Index- ACI

(4) การอ้างอิงจากบทความ
ในวารสาร (Journal Articles)

รูปแบบ (format)

Author.(Year). Romanized
Title [Translated Title]. Journal.Vol.,No,
page.ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อเรื่องแปลง
[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]. ชื่อวารสาร, ปีที่., เล่มที่,
หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง (Example)

Soparatana Jarusombat.
(2017). konkai chǎeng sathāban nai
kānbōrihān chatkān panhā singwætlōm
khām phromdǎen [Institutional
Arrangements to Manage Transboundary
Environmental Problems]. *Journal of the
Ombudsman*, 22., 2, 103-105.(5) การอ้างอิงจากการสัมภาษณ์
(Interview)

รูปแบบ (format)

Romanized Interviewee
Interviewee's in original language. (Year,
Month date). Interview. Position (If there
is). Affiliation or Address.ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์แบบแปลง
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี, เดือน, วัน). สัมภาษณ์.
ตำแหน่ง (หากมี). การติดต่อหรือที่อยู่.

ตัวอย่าง (Example)

Sakunchai Sakdā สุกุลชัย
ศักดิ์ดา (2017, August 8). Interview. President.
Khon Khen University.(6) การอ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต/
เว็บไซต์ (Internet/Website)

รูปแบบ (format)

Romanized Author. Author's
in original language. (Year). Romanized
Title [Translated Title]. (date, Month,
Year). Retrieved from URL.ชื่อผู้แต่งแปลง. ชื่อผู้แต่ง. (ปี).
ชื่อเรื่องแปลง [ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]. ค้นเมื่อ
วัน, เดือน, ปี. จากชื่อ URL.

ตัวอย่าง (Example)

Rāitchakitčhānubēksā ราช
กิจจานุเบกษา. (1999). phrarāitchabanyat
kānsuksā hǎeng chāt Phō.Sō. 2542 [Act
National Education, 1999]. (16, August,
2020). Retrieved from [http://www.moe.
go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm](http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm)(7) อ้างอิงจากการนำเสนอผลงาน
ในการประชุมวิชาการ (Conference papers/
proceedings)

Author. (Year). Romanized

Title of paper [Translated Title of paper].
In Editor (Ed.), Romanized Title of
conference [Translated Title of conference]
(page). Place: Publisher.ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทหรือ
ตอนแปลง [ชื่อบทหรือตอนภาษาอังกฤษ].
บรรณาธิการ (ครั้งที่พิมพ์.), ชื่อเรื่องแปลง [ชื่อ
เรื่องภาษาอังกฤษ]. (หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย)
สถานที่: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง (Example)

Viddhavat Rajatanun. (2016). *wiwatthanākān khōng phū trūatkān phāēndin: kōranī prathēt Thai* [The evolution of the Ombudsman: the case of Thailand]. In Roypim Therawong (Ed.), *kān prachum radap lōk khōng sathāban phū trūatkān phāēndin rawāng prathēt khrang thī sip'et* [11th World Conference of the International Ombudsman Institute] (pp.167-181). Thailand: n.p.

9. หลักการ Romanization ในภาษาต่างๆ จะยึดตามหลักเกณฑ์สากลของ “Library of congress” โดยสามารถสืบค้นจาก website: <http://www.loc.gov/catdir/cpsd/roman.html> และสำหรับ **Thai Romanization** สามารถใช้โปรแกรมแปลงสาส์นจาก website: <http://164.115.23.167/plangsam/index.php>

10. การพิจารณารับบทความ

(1) กองบรรณาธิการพิจารณาในเบื้องต้นเกี่ยวกับขอบเขตและความเหมาะสมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ตลอดจนรูปแบบการพิมพ์ตามข้อกำหนด

(2) ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านประเมินเนื้อหาของบทความเพื่อควบคุมคุณภาพทางวิชาการ จำนวนอย่างน้อย 2 คน/บทความ ด้วยวิธีการประเมินแบบ **Double Blinded** ในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ ThaiJO2.0 โดยผู้นิพนธ์จะต้องแก้ไขบทความตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิฯ และกองบรรณาธิการ

(3) กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์

ไม่พิจารณาคัดเลือกบทความที่ผู้นิพนธ์มิได้แก้ไขปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิฯ และกองบรรณาธิการและผลการวินิจฉัยของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

(4) ผู้นิพนธ์บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้ลงพิมพ์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน จะได้รับวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ จำนวน 2 เล่ม, หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ และค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

(5) เนื้อหา หรือ ข้อความในบทความ ถือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวและอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

11. กองบรรณาธิการวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินขอสงวนสิทธิ์ในการรับบทความที่ส่งผ่านระบบส่งบทความออนไลน์ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman> โดยดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://ombstudies.ombudsman.go.th> (หัวข้อ “วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน”)

12. สถานที่ติดต่อ

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ 0 2141 9146 โทรสาร 0 2143 8375 E-mail: anyapatch@ombudsman.go.th □

Editor *Note*

วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เปิดตัวด้วยบทความจากประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต) เรื่อง “ข้อสังเกตและมุมมองจากการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน” และบทความพิเศษอีก 2 บทความ ที่นำเสนอโดยองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศที่มีความร่วมมือระดับทวิภาคีเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ เรื่อง “ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองของประเทศญี่ปุ่น: มิติโดยรวมและลักษณะสำคัญ” (Japan’s Administrative Counseling System: Overview and Features) โดยสำนักงานประเมินการบริหาร กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร ประเทศญี่ปุ่น และ เรื่อง “บทบาทขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มคนเปราะบางและหลักนิติธรรม” (The role of the Ombudsman institution in promoting and protecting the rights of vulnerable people and the rule of law) โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

ถัดไปเป็นบทความวิชาการจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ “ปัจจัยความสำเร็จของประเทศอาร์เจนตินา ในการติดตามผู้สูญหายในช่วง The Dirty War” และ “การขอยกเว้นอากรนำเข้าวัสดุอุปกรณ์การศึกษาและวิจัยสำหรับสถาบัน

การศึกษา” นอกจากนั้น วารสารผู้ตรวจการแผ่นดินฉบับนี้ยังได้เพิ่มคอลัมน์ “ท่านทราบหรือไม่” นำเสนอ เรื่อง “กรม. รับหลักการเพิ่มประสิทธิภาพประโยชน์เงินชราภาพให้ผู้ประกันตนมากขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน” และ “เล่าเรื่องด้วยภาพ” เพื่อนำเสนอภาพกิจกรรมต่าง ๆ ในการช่วยเหลือประชาชนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอประชาสัมพันธ์กิจกรรม Young Ombudsman Award เพื่อเชิญชวนให้นิสิตนักศึกษาทั่วประเทศได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเสนอโครงการเข้าประกวด ภายใต้แนวคิด “อำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและความสะดวกให้แก่ประชาชน” ซึ่งโล่พระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา และเงินรางวัลรวมกว่า 180,000 บาท แบ่งผลงานออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. โครงการด้านการแก้ไขกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน และ 2. ผลงานประเภทโครงการด้านนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยสามารถสมัครได้ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2566 หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ 0 2141 9383 , 0 2141 9291 และ 0 2141 9242 ในวันและเวลาราชการ หรือตรวจสอบรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบใบสมัครผ่านทาง www.ombudsman.go.th

กองบรรณาธิการวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

Content

Journal of Thai Ombudsman

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

บทความพิเศษ

21

ข้อสังเกตและมุมมองจากการปฏิบัติตาม
หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

37

ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองของ
ประเทศญี่ปุ่น: มิติโดยรวมและลักษณะสำคัญ
Japan's Administrative Counseling System:
Overview and Features

สำนักงานประเมินการบริหาร
กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร ประเทศญี่ปุ่น
Administrative Evaluation Bureau (AEB),
Ministry of Internal Affairs and Communications (MIC)

67

บทบาทขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน
ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ
ของกลุ่มคนเปราะบางและหลักนิติธรรม

The role of the Ombudsman institution
in promoting and protecting the rights
of vulnerable people and the rule of law

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์น
ออสเตรเลีย

Ombudsman Western Australia

บทความวิชาการ

95 ปัจจัยความสำเร็จของประเทศ
อาร์เจนตินาในการติดตาม
ผู้สูญหายในช่วง The Dirty War
รัชดาภรณ์ มรม่วง

123 การขอยกเว้นอากรนำเข้าวัสดุ
อุปกรณ์การศึกษาและวิจัย
สำหรับสถาบันการศึกษา
อนุช จิระวันชัยกุล

คอลัมน์ประจำ

157

ท่านทราบหรือไม่ว่า

กรม. รับหลักการ เพิ่มสิทธิประโยชน์
เงินชราภาพ ให้ผู้ประกันตนมากขึ้น
ตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

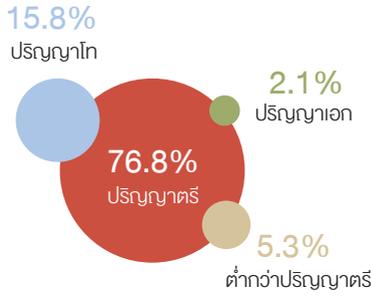
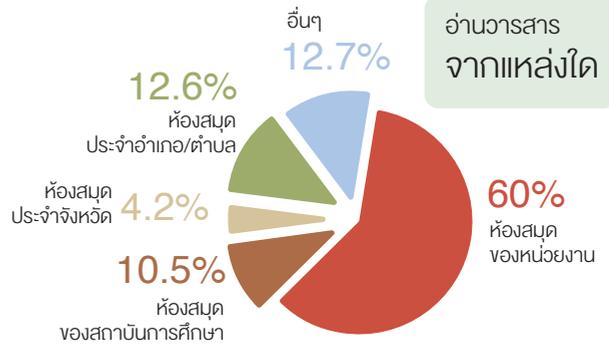
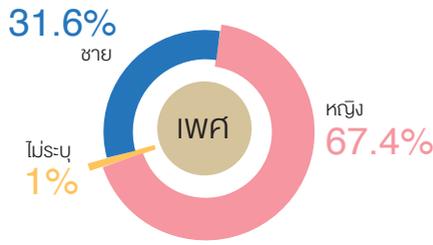
161

เล่าเรื่องด้วยภาพ

วินัย วิริยะฐานะกุล

รายงานผลสำรวจความพึงพอใจ

ต่อวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 15 ฉบับที่ 1

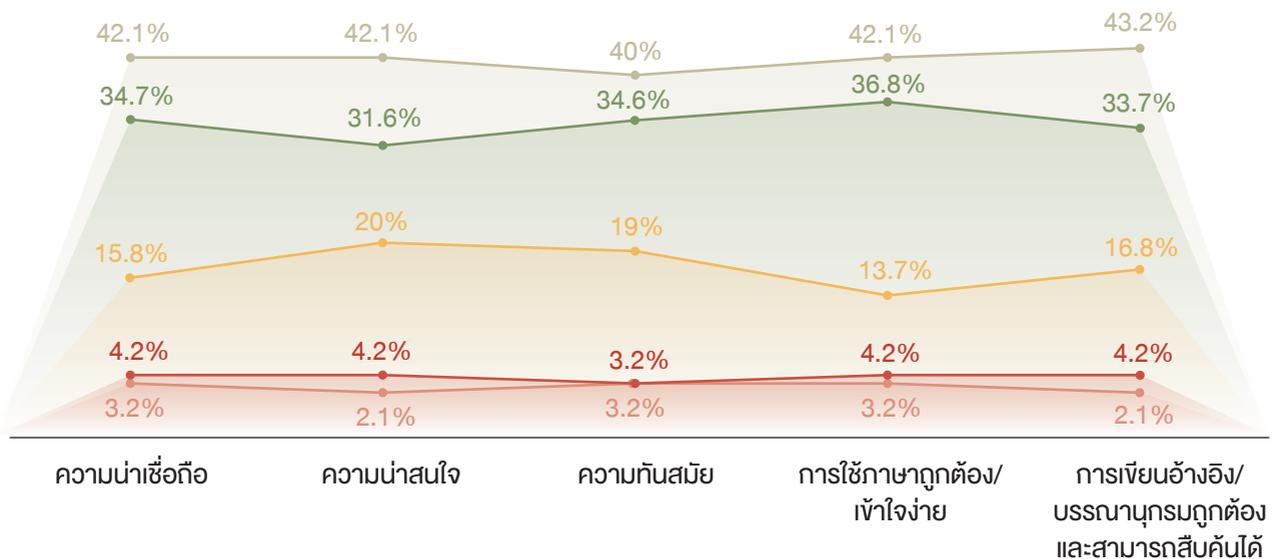
ระดับการศึกษา

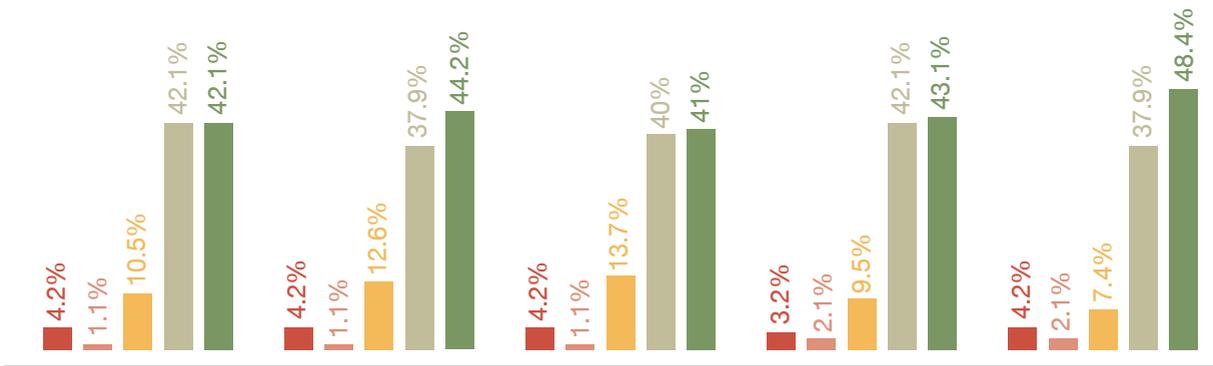
ความพึงพอใจโดยรวมต่อวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

ความพึงพอใจด้านเนื้อหาของบทความ

การออกแบบและการจัดรูปแบบ

ง่ายต่อการเข้าใจ

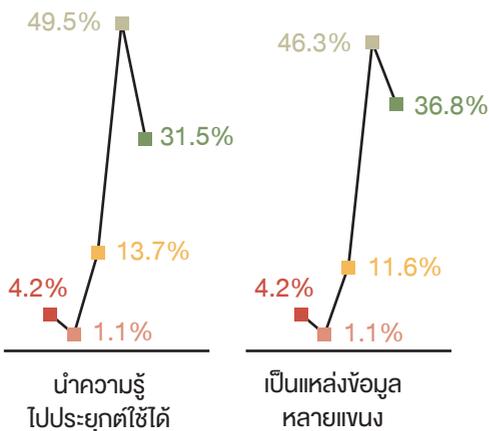
สีสันในการออกแบบมีความเหมาะสม

ขนาดและรูปแบบตัวอักษรอ่านง่าย

ภาพและเนื้อหาสอดคล้องกัน สามารถสื่อความหมายได้

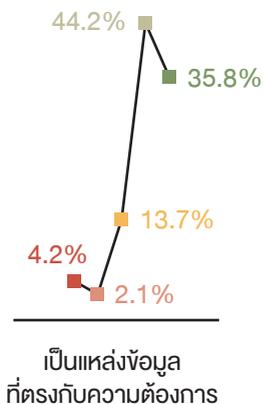
ขนาดรูปเล่มมีความเหมาะสม

ประโยชน์การนำไปใช้

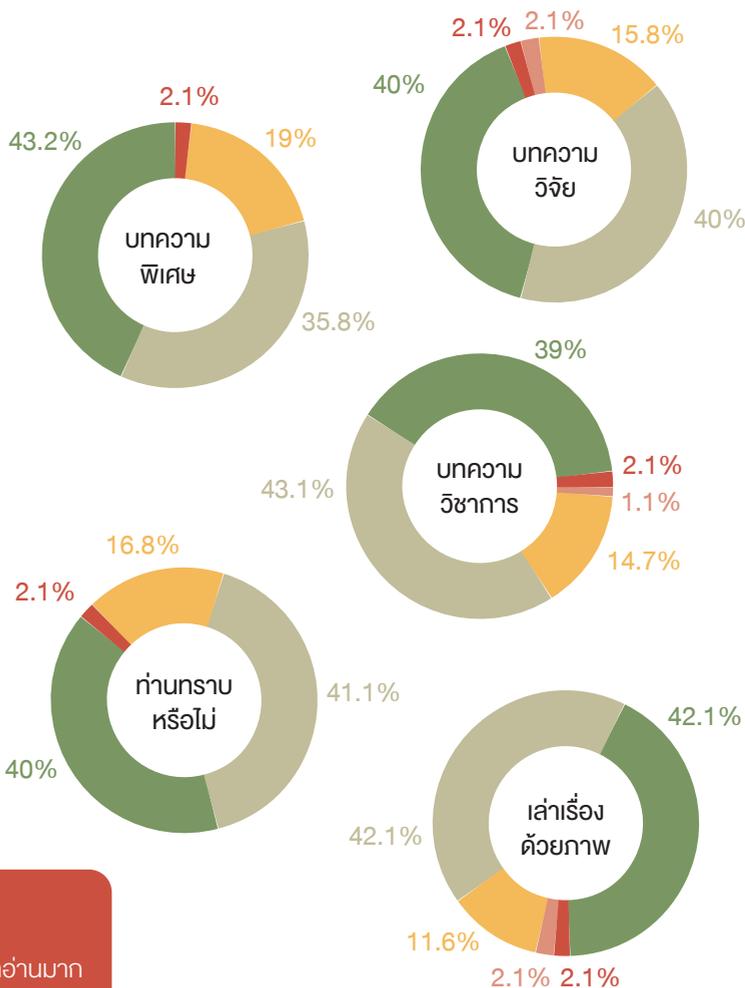
นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

เป็นแหล่งข้อมูลหลายแขนง

เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ

คอลัมน์ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

Reader view

- ตีแล้ว แจกแหล่งอ้างอิง
- น่าสนใจ วารสารน่าอ่านมาก
- น่าสนใจ หนังสือที่น่าอ่าน
- มีประโยชน์

บทความ
พิเศษ

ข้อสังเกตและมุมมองจากการปฏิบัติตาม หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต¹

Chief Ombudsman Somsak Suwansujarit¹

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน²

Office of Thai Ombudsman²

1. บทนำ

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman) เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่และอำนาจในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน แนวคิดของการมีองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน เกิดขึ้นมานานกว่า 200 ปี โดยมีต้นกำเนิดจากประเทศสวีเดน ในปี ค.ศ. 1809 (พ.ศ. 2352) คำว่า “Ombudsman” ในภาษาอังกฤษแปลมาจากภาษาสวีเดนที่เขียนว่า “Umbuds man” หรือ “Umboosmaor” ซึ่งหมายถึง ผู้แทน “Representative”³ โดย

กำหนดรูปแบบเป็นองค์กรสังกัดฝ่ายรัฐสภา และเป็นองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร⁴

แนวคิดของการมีองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินได้แพร่หลายไปทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันมีการจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่เป็น ผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนทั่วโลก จำนวน 162 ประเทศ/ดินแดน (ข้อมูลจาก International Ombudsman Institute (IOI) เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2564) ซึ่งแต่ละประเทศจะกำหนดรูปแบบ และอำนาจ

¹ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564

² ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

³ ภิญาพัชญ์ ดิบวงษา, “กฎหมายต้นแบบเพื่อการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2563, หน้า 21

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14

หน้าที่ขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามสภาพและบริบทการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศ มีทั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นหน่วยงานอิสระไม่อยู่ภายใต้ฝ่ายบริหาร และองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นหน่วยงานในฝ่ายบริหาร

2. ผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีการเสนอแนวคิดในการจัดตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่ในระยะแรกเป็นเพียงความเห็นและข้อเสนอในทางวิชาการโดยยังไม่มี การดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ต่อมาได้มีมติบัญญัติให้มี “ผู้ตรวจการรัฐสภา” ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538⁵ แต่ก็ได้มีการจัดตั้งองค์กร “ผู้ตรวจการรัฐสภา” แต่อย่างใด จนเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 จึงมีการจัดตั้ง “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” เป็นครั้งแรกในประเทศไทย มีสถานะเป็นองค์กรอิสระไม่อยู่ภายใต้ฝ่ายบริหาร ต่อมา มีการพัฒนา เปลี่ยนแปลง และปรับบทบาทอำนาจหน้าที่โดยผลของการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ฉบับใหม่ ซึ่งหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ จำแนกได้ ดังนี้

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542

กำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ดังนี้

(1) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(2) เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัยกรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 162 ทวิ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภามีจำนวนไม่เกินห้าคนตามมติของรัฐสภา และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภาคุณสมบัตินักกฎหมายหรือการแต่งตั้ง การถอดถอน และอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่นมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย รัฐธรรมนูญ

2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552

เปลี่ยนแปลงชื่อ “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” เป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” และกำหนด หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนี้

(1) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงาน หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติ หน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดย ไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบ ด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลย การปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดย ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม แต่ไม่รวมถึง การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(3) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึง ข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในกรณีเห็นว่าจำเป็น

(4) เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาล ปกครองเมื่อเห็นว่ามีความผิดดังต่อไปนี้

(ก) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่อง พร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

(ข) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของ หน่วยงาน หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง

2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

กำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการ แผ่นดิน ดังนี้

(1) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิดความ เดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือเป็นภาระแก่ ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกิดสมควรแก่เหตุ

(2) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ขจัด หรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือ ปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(3) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

(4) เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ : เมื่อเห็นว่ามีการฉีกบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(5) เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ : กรณีบุคคลถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 213

(6) เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง : เมื่อเห็นว่ามีการฉีก กฎ คำสั่ง หรือการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย

3. ข้อสังเกตเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อพิจารณาถึงหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์กรจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และอำนาจอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีหน้าที่และอำนาจที่มีความสำคัญ และเป็นหน้าที่และอำนาจซึ่งมีมาตั้งแต่ก่อตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินและยังคงต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน คือ หน้าที่และอำนาจ 3 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือเป็นภาระแก่ประชาชน

ด้านที่ 2 การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ : กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ด้านที่ 3 การเสนอเรื่องต่อศาลปกครอง : กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครอง มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย

จากการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมาพบว่า “หน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ : กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” นั้น มีขอบเขตขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการพิจารณาวินิจฉัย เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างชัดเจน โดยคำว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” หมายถึงกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารก็ตาม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดที่ได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว และประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่มีผลบังคับเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติ

แต่สำหรับ “หน้าที่และอำนาจในการเสนอเรื่องต่อศาลปกครอง : กรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครอง มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย” และ “หน้าที่และอำนาจในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือเป็นภาระแก่ประชาชน” นั้น พบว่ามีข้อสังเกตและมีปัญหาจากการปฏิบัติงาน ดังนี้

3.1 การพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

หน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการเสนอเรื่องต่อศาลปกครอง มีความสำคัญ

ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความจำเป็นต้องยกเลิกเพิกถอนกฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครองที่เป็นเหตุแห่งความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม ซึ่งการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน จำแนกได้เป็น⁶

1) กรณีไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion)

เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ามีความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น จึงได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง ในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

2) กรณีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

เป็นกรณีที่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม ได้ยื่นคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้แสวงหาข้อเท็จจริง ในเรื่องที่ตนเองได้รับความเดือดร้อน ผ่านช่องทางรับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

3) กรณีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

เป็นกรณีที่ผู้พบเห็นว่ามีความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น จึงได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้แสวงหาข้อเท็จจริงผ่านช่องทางรับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีเงื่อนไขว่าเรื่องที่ผู้พบเห็นจะแจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ต้องเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ⁷

ทั้งนี้ การวินิจฉัยเสนอเรื่องต่อศาลปกครองนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจะปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน⁸ โดยจะต้องพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(1) หลักเกณฑ์และวิธีการฟ้องคดีปกครอง

หลักเกณฑ์และวิธีการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นไปตามมาตรา 23 (2)

⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560

มาตรา 32 เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ว่าโดยทางใด ไม่ว่าจะมิผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนหรือไม่ก็ตาม ว่าบุคคลใดได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีกรณีที่มีการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงหรือดำเนินการอื่นใดด้วยความรอบคอบ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไป เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดความเหลื่อมล้ำ อำนาจประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างทัดเทียมกัน และลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยไม่จำเป็น

⁷ ระเบียบผู้ตรวจการแผ่นดินว่าด้วยการแจ้ง การร้องเรียน การแสวงหาข้อเท็จจริง และการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พ.ศ. 2562 ข้อ 9 การแจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามข้อ 8 ต้องเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

⁸ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มาตรา 26 (5)

ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดว่าในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

(2) สถานะในคดีปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 43 กำหนดสถานะของผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีสิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้ฟ้องคดี ซึ่งหมายความว่า หากกฎหมายดังกล่าวกำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่ความในคดีปกครองไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีสิทธิและหน้าที่เช่นนั้นด้วย

(3) เงื่อนไขการมีสิทธิฟ้องคดีปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง กำหนดเงื่อนไขการมีสิทธิที่จะฟ้องคดีปกครองไว้ว่า

“ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง ตามมาตรา 9 และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีคำบังคับที่กำหนดไว้ในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง”

3.1.1 ข้อสังเกตและปัญหาการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองซึ่งกำหนดสถานะผู้ตรวจการแผ่นดิน “เสมือนหนึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีปกครอง” และกำหนดเงื่อนไขการมีสิทธิฟ้องคดีปกครองจะต้อง “ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย” จึงได้เกิดข้อสังเกตและปัญหาในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนี้

1) ปัญหาการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มีปัญหาและข้อพิจารณา คือ

(1) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) จะต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือไม่

(2) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (เรื่องร้องเรียนทั่วไป) จะต้องพิจารณาว่าผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือไม่

(3) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่มีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน จะต้องพิจารณาว่าผู้พบเห็นหรือผู้แจ้งนั้น ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือไม่

2) ปัญหาการนับระยะเวลาในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

การกำหนดเวลาในการฟ้องคดีแก่ศาลปกครองโดยทั่วไปจะต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี⁹ แต่การฟ้องคดีปกครองที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือสถานะของบุคคล จะยื่นฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้¹⁰ ทั้งนี้ การนับระยะเวลาในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน ก็มีปัญหาและข้อพิจารณา ดังนี้

(1) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) การนับระยะเวลาการฟ้องคดีจะเริ่มนับจากวันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบเหตุแห่งการฟ้องคดีใช่หรือไม่

(2) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (เรื่องร้องเรียนทั่วไป) การนับระยะเวลาการฟ้องคดีจะเริ่มนับจากวันที่ผู้ร้องเรียนทราบเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือจะเริ่มนับจากวันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องร้องเรียน

(3) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่มีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน การนับระยะเวลาการฟ้องคดีจะเริ่มนับจากวันที่ผู้พบเห็นหรือผู้แจ้งทราบเหตุ

แห่งการฟ้องคดี หรือจะเริ่มนับจากวันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องร้องเรียน

3.1.2 ความเห็นต่อปัญหาการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

จากข้อสังเกตและปัญหาการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินข้างต้น ได้นำไปสู่ความเห็น มุมมองทางวิชาการ และแนวทางการพิจารณา สรุปได้ว่า

1) ความเห็นประเด็นการพิจารณาการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ความเห็นต่อประเด็นการพิจารณาการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มีความเห็นทางวิชาการออกเป็น 2 แนวทาง คือ

(1) ความเห็นแนวทางแรก¹¹ แยกการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี คือ

(1.1) กรณีการฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion)

ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองได้ตามนัยมาตรา 23 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดให้การเสนอเรื่องพร้อมด้วย

⁹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 49

¹⁰ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 51

¹¹ รายงานการประชุมหารือร่วมกันระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับสำนักงานศาลปกครอง ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565

ความเห็นดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสิทธิ และหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีแต่ เนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ใช่คู่กรณี ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่อาจเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายได้โดยตรง และมีผลให้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการแก้ไขเยียวยาเรื่องความเดือดร้อนหรือเสียหายนั้นก่อน ตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่ยังคง ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของการฟ้องคดีอื่น ๆ

(1.2) กรณีการฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (เรื่องร้องเรียน ทั่วไป)

บุคคลผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจ หลีกเลี้ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือการ งดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐร้องเรียนต่อผู้ตรวจการ แผ่นดิน อันเป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน ฟ้องคดีแทนผู้ร้องเรียน ซึ่งกรณีดังกล่าวจะต้อง ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการฟ้องคดี ผู้เสียหายจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและ วิธีการแก้ไขเรื่องความเดือดร้อนหรือเสียหาย ในเรื่องนั้นก่อน และได้มีการสั่งการตามกฎหมาย นั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด

สรุปความเห็นของแนวทางแรก เห็นว่า กรณีการฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ไม่มี การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) ไม่ต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ส่วนกรณีการฟ้องคดี ปกครอง ในเรื่องที่ได้รับความสะดวกหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการ แผ่นดิน (เรื่องร้องเรียนทั่วไป) ต้องพิจารณาถึง การเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายของ ผู้ร้องเรียนด้วย

(2) ความเห็นแนวทางที่สอง¹²

เห็นว่ามาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มิได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ฟ้องคดีจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ในการฟ้องคดีตามมาตรา 42 กล่าวคือ ต้องเป็น ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะ เดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ แต่อย่างใด รวมถึงกรณีที่มีผู้มาร้องเรียนต่อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง ผู้มาร้องเรียนก็ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ได้รับความ เดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากกรณีนี้มีข้อบทบัญญัติในการฟ้องคดี ปกครองทั่วไป แต่เป็นบทบัญญัติที่กำหนดเพื่อให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถมีสิทธิและหน้าที่ เช่นเดียวกับผู้ฟ้องคดีปกครองทั่วไป ตามที่ กำหนดไว้ในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี

¹² หนังสือสำนักงานศาลปกครอง ที่ ศป 0032/441 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2565 เรื่อง รายงานสภาพปัญหาของการเสนอเรื่อง พร้อมด้วยความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อศาลปกครอง ตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ปกครอง พ.ศ. 2543 ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองเท่านั้น

สรุปความเห็นของแนวทางที่สอง เห็นว่า ทั้งกรณีการฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) และกรณีการฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ไม่ต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายแต่อย่างใด

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงความเห็นในทางวิชาการข้างต้นแล้ว เห็นว่า มีทั้งประเด็นที่มีข้อสรุปที่ชัดเจน ประเด็นที่ยังมีความเห็นแตกต่างกัน และประเด็นที่ยังไม่มีข้อสรุปกล่าวคือ

(1) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) มีความเห็นว่า ไม่ต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายแต่อย่างใด

(2) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (เรื่องร้องเรียนทั่วไป) มีความเห็นแบ่งออกเป็นสองแนวทาง คือ แนวทางแรกเห็นว่า ต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายของผู้ร้องเรียนด้วย ส่วนแนวทางที่สอง

เห็นว่า ไม่ต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายของผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด

(3) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่มีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ยังไม่มีข้อสรุปหรือความเห็นแต่อย่างใด

2) ความเห็นประเด็นปัญหาการนับระยะเวลาในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ปัญหาการเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน มีความเห็นทางวิชาการสองแนวทางเช่นกัน กล่าวคือ

(1) **ความเห็นแนวทางแรก**¹³ เห็นว่าการฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของการฟ้องคดีในเรื่องระยะเวลาด้วย ดังนั้น ในกรณีการฟ้องคดีให้เพิกถอนกฎ คำสั่งทางปกครอง จะต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แต่หากเป็นการฟ้องคดีโดยมีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ถือว่าผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องแทนบุคคลอื่น การนับระยะเวลาการฟ้องคดีควรจะต้องเริ่มนับจากวันที่ผู้ร้องเรียนรู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี

¹³ รายงานการประชุมหารือร่วมกันระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กับ สำนักงานศาลปกครอง ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2565

(2) **ความเห็นแนวทางที่สอง**¹⁴ เห็นว่า ระยะเวลาเก้าสิบวันในการเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีที่ มีผู้มาร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น จะต้องเริ่มนับเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่อง ร้องเรียนนั้น ๆ มิใช่เริ่มนับเมื่อผู้มาร้องเรียน ได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีแต่อย่างใด

3.1.3 วิเคราะห์แนวทางการพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

การฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งกำหนดสถานะผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้มี “สิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีปกครอง” ทำให้เกิดคำถามตามมาว่า จะต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือไม่ เพียงใด รวมถึงปัญหาการนับระยะเวลาการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งหากวิเคราะห์ถึงหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งแนวปฏิบัติของหน่วยงานที่ผ่านมา และความเห็นทางวิชาการในเรื่องดังกล่าวแล้ว เห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดสถานะผู้ตรวจการแผ่นดินให้มี “สิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีปกครอง” เป็นการกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็น “ผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครองโดยผลของกฎหมาย” ดังนั้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมิได้เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายตามความเป็นจริง แต่เป็นการกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ฟ้องคดีปกครอง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีปกครองเท่านั้น¹⁵ ทั้งนี้ ควรพิจารณาแนวทางในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับปัญหาข้างต้น ดังนี้

1) แนวทางการพิจารณาปัญหาการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.1) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) นั้น ด้วยเหตุที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ได้เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยตรงในเรื่องที่ได้หยิบยกขึ้นมาพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริง แต่เป็นการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่อง Own Motion จึงสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากเรื่องดังกล่าวหรือไม่

1.2) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่ได้รับความสะดวกหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

¹⁴ หนังสือสำนักงานศาลปกครอง ที่ ศป 0032/441 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2565 เรื่อง รายงานสภาพปัญหาของการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อศาลปกครอง ตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

¹⁵ ข้อพิจารณาดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์ ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “ศาลปกครองกับการอำนวยความสะดวกทางปกครอง และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคม ครั้งที่ 15” จัดโดยสำนักงานศาลปกครอง 19 กันยายน 2565 สำนักงานศาลปกครอง กรุงเทพมหานคร

(เรื่องร้องเรียนทั่วไป) หรือที่เรียกว่าเรื่องร้องเรียนปัญหาความเดือดร้อนส่วนบุคคลนั้น ผู้ที่จะร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือได้รับความไม่เป็นธรรม ดังนั้น หากจะมีการฟ้องคดีปกครองต่อผู้ตรวจการแผ่นดินควรจะต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายของผู้ร้องเรียนประกอบด้วย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าเรื่องประเภทดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนสามารถใช้สิทธิของตนเองยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้เองอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องศาลปกครองแทนผู้ร้องเรียน

1.3) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่มีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น เห็นว่า แม้ว่าผู้ที่แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน อาจจะไม่ใช่ว่าผู้ได้รับความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมโดยตรง แต่เรื่องที่แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะรับไว้พิจารณานั้น เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ มิใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์ส่วนบุคคล จึงเห็นว่าการฟ้องคดีปกครองในเรื่องที่มีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ควรจะต้องพิจารณาถึงการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายของผู้แจ้งแต่อย่างใด

2) แนวทางการพิจารณาปัญหาการนับระยะเวลาในการฟ้องคดีปกครองของผู้ตรวจการแผ่นดิน

2.1) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่ไม่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (Own Motion) ควรเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดีปกครองเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทราบเหตุแห่งการฟ้องคดีปกครอง เนื่องจากเป็นการพิจารณาปัญหาความเดือดร้อนโดยไม่มีผู้ร้องเรียน

2.2) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่ได้รับรู้ความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (เรื่องร้องเรียนทั่วไป) หากเป็นความเดือดร้อนส่วนบุคคลควรเริ่มนับระยะเวลาฟ้องคดีปกครองเมื่อผู้ร้องเรียนได้ทราบเหตุแห่งการฟ้องคดีปกครอง เนื่องจากหากเริ่มนับระยะเวลาเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่อง อาจทำให้เกิดปัญหาการนำเรื่องที่ขาดอายุความมาเสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ฟ้องต่อศาลปกครอง แต่หากเป็นความเดือดร้อนที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะก็อาจจะเป็นเรื่องที่ฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องพิจารณาเรื่องของอายุความ ตามนัยมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

2.3) กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินฟ้องคดีปกครอง ในเรื่องที่มีผู้พบเห็นความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น เรื่องที่แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะรับไว้พิจารณานั้น เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ก็อาจจะเป็นเรื่องที่ฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องพิจารณาเรื่องของอายุความตามนัยมาตรา 52

แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

อย่างไรก็ตาม ความเห็นดังกล่าวเพียงข้อเสนอนั้นเชิงวิชาการเมื่อพบบัญญัติกฎหมายไม่ได้กำหนดรายละเอียดหรือขอบเขตการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน ก็อาจจะมีความเห็นหรือการตีความข้อกฎหมายแตกต่างกันได้ ดังนั้น การจะมีข้อสรุปที่แน่ชัดก็คงต้องมีแนวคำพิพากษาหรือความเห็นของศาลปกครองสูงสุดเป็นบรรทัดฐาน ซึ่งก็คงต้องรอให้มีข้อโต้แย้งหรือมีประเด็นแห่งคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล หรือหากมีการนำประเด็นดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุด เพื่อกำหนดเป็นมติหรือหลักเกณฑ์ หรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ก็จะทำให้ข้อความเห็นในเรื่องนี้ได้รับการคลี่คลายเป็นที่ยุติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการอำนวยความสะดวก การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการแก้ไขความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมให้กับประชาชน

3.2 การพัฒนากลไกและเครื่องมือของผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชน

หน้าที่หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีมาตั้งแต่ก่อตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน คือ การแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชน แต่ข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา พบว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินยังขาดเครื่องมือหรือกลไกที่เหมาะสมในการดูแลความเดือดร้อนให้กับประชาชนในเรื่องจำเป็นเร่งด่วนอย่างทันทั่วทั้ง โดยเฉพาอย่างยิ่งกรณีที่หน่วยงานของรัฐโต้แย้งสิทธิ

ประชาชน แต่ปรากฏข้อเท็จจริงจากการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินอันเชื่อได้ว่า ปัญหาข้อโต้แย้งนั้นเกิดจากความผิดพลาดคลาดเคลื่อนของหน่วยงานของรัฐ แต่เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาชี้ขาด และหน่วยงานของรัฐยืนยันการบังคับใช้กฎหมาย หากต่อมาในภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงอันเป็นที่ยุติว่า ประชาชนไม่ได้ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือเป็นความผิดพลาดคลาดเคลื่อนของหน่วยงานของรัฐ อาจทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรง หรือบางกรณีทำให้ความเดือดร้อนหรือเสียหายที่เกิดกับสิทธิ เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของประชาชน ไม่อาจกลับคืนดังเดิมได้อีกต่อไป ตัวอย่างเช่น กรณีเรื่องร้องเรียนปัญหาการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับลานทับซ้อนที่ดินซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของประชาชน ซึ่งได้ปรากฏเอกสารหลักฐานอันเชื่อได้ว่า ประชาชนครอบครองที่ดินพิพาทมาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ แต่มีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในกระบวนการจัดทำแผนที่แนวเขตอุทยานแห่งชาติ จึงทำให้ทับซ้อนกับที่ดินของผู้ร้องเรียน แต่เมื่อยังไม่มี การเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ทับซ้อนก็ยังคงถือว่าพื้นที่พิพาทเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ หน่วยงานราชการจึงบังคับใช้กฎหมายจับกุมดำเนินคดีกับประชาชน เกิดผลกระทบกับเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ตลอดจนงานบ้านเรือนทรัพย์สินและพืชผลของประชาชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอย่างร้ายแรง และแม้ว่าในภายหลังจะปรากฏข้อยุติว่า

ประชาชนได้ครอบครองทำกินโดยสุจริตไม่มีพฤติการณ์ฝ่าฝืนกฎหมาย แต่ผลกระทบที่เกิดกับเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมถึงบ้านเรือนทรัพย์สินและพืชผลที่ต้องถูกรื้อถอนทำลายไม่สามารถทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และถึงแม้จะมีการชดเชยค่าเสียหายก็ไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายอย่างร้ายแรงที่เกิดขึ้น

ดังนั้น จึงเห็นว่า หากมีกลไกและเครื่องมือที่ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถชะลอหรือยับยั้งการบังคับใช้กฎหมายหรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่อาจก่อความเสียหายให้กับประชาชนอย่างร้ายแรงเป็นการชั่วคราวในช่วงเวลาให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริงและจัดทำคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรม ก็จะมีประโยชน์อย่างยิ่งกับการบรรเทาป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประชาชน

ทั้งนี้ เห็นว่าในระบบกฎหมายไทยในปัจจุบันได้มีมาตรการคุ้มครองชั่วคราว ทั้งกรณีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการฟ้องคดีต่อศาล และการคุ้มครองชั่วคราวเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาล จึงอาจนำมาศึกษาและเป็นแนวทางในเบื้องต้น เพื่อพัฒนาเป็นกลไกและเครื่องมือของผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมให้กับประชาชนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 การคุ้มครองชั่วคราวเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาล

ในปัจจุบันมีการกำหนดให้มีการคุ้มครอง

ชั่วคราว เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาล เพื่อคุ้มครองหรือป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่คู่ความ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการเท่าที่จำเป็น เพื่อใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาจนกว่าจะมีคำพิพากษา และยังมีไว้เพื่อประโยชน์ในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่อาจมีต่อไปในอนาคต โดยในคดีแพ่งได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 1 ส่วนในคดีล้มละลายได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 17 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนในทางแพ่ง

สำหรับกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง มีทั้งการกำหนดวิธีการชั่วคราว และการสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง

การกำหนดวิธีการชั่วคราวของศาลปกครอง เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 66 ซึ่งกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดีได้ ไม่ว่าจะมีความร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ หากพิจารณาตามบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเมื่อศาลปกครองรับฟ้องคดีแล้วย่อมมีอำนาจกำหนดวิธีการชั่วคราวได้ทันที โดยถือเป็นดุลพินิจของศาลที่จะออกคำสั่งไปยังหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติได้โดยไม่ต้องรอผลคำพิพากษาของศาลปกครองแต่อย่างใด

ส่วนการสั่งทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองของศาลปกครอง เป็นกรณีที่กำหนดไว้ในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 หมวด 5 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาส่วนที่ 1 การทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง เนื่องจากปกติแล้วการฟ้องคดีต่อศาลปกครองไม่เป็นให้ทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ตามข้อ 69 ของระเบียบฉบับดังกล่าว หากผู้รับคำสั่งทางปกครองประสงค์จะให้ศาลสั่งให้ทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองจะต้องยื่นคำขอต่อศาลปกครองเพื่อให้มีคำสั่งเช่นว่านั้น โดยคำร้องดังกล่าวต้องแสดงให้เห็นว่าประสงค์จะขอทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองใด และการกำหนดให้กฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมีผลบังคับต่อไป จะทำให้เกิดความเสียหายที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลังอย่างไร

3.2.2 การคุ้มครองชั่วคราวก่อนการฟ้องคดีต่อศาล

ในระบบกฎหมายไทยมีแนวคิดในการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการฟ้องคดีต่อศาลบัญญัติไว้ในกฎหมายต่าง ๆ หลายฉบับ อันได้แก่

1.1) การคุ้มครองหรือป้องกันความเสียหายชั่วคราวโดยองค์กรอิสระ

หากเปรียบเทียบกับกำหนัดวิธีการชั่วคราวขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอื่นซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่

ของรัฐเช่นเดียวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน จะพบว่ามีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 69 ซึ่งกำหนดให้ในกรณีที่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการโอนย้าย แปรสภาพ หรือชุกซ่อนทรัพย์สิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) มีอำนาจออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราวได้ และมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ก็ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาสั่งให้เจ้าหน้าที่นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่เป็นการชั่วคราวได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 มาตรา 41 กำหนดให้ในกรณีจำเป็นคณะกรรมการเลือกตั้งจะสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้เป็นการชั่วคราวได้

1.2) การขอกู้มครองชั่วคราวต่อศาล

มีการบัญญัติในเรื่องการขอกู้มครองชั่วคราวต่อศาล ก่อนที่จะมีการฟ้องร้องเป็นคดีไว้ในกฎหมายของไทยหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติกักเรือ พ.ศ. 2534 เป็นต้น

ดังเช่น ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้กำหนดเรื่องการขอกู้มครองชั่วคราวการฟ้องคดีต่อศาลไว้ในมาตรา 65 โดยบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีหลักฐานชัดแจ้งว่าบุคคลใดกระทำการหรือกำลังจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสิทธิ

ของนักแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวระงับ หรือละเว้นการกระทำอย่างนั้นได้”

3.3.3 ข้อเสนอการกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นถึงสภาพข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินพบว่า มีปัญหาการไม่สามารถชะลอหรือยับยั้งความเดือดร้อนหรือเสียหายอย่างร้ายแรงให้กับประชาชน อันเนื่องจากการขาดเครื่องมือหรือกลไกที่จะสั่งให้หน่วยงานของรัฐชะลอหรือระงับการดำเนินการไว้เป็นการชั่วคราว จึงมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงเพิ่มเติมเครื่องมือและกลไกในรูปแบบมาตรการคุ้มครองชั่วคราวของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นเชิงวิชาการอันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนได้อย่างเหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

1) แนวทางการกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยคำสั่งศาล

แนวทางในการกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยคำสั่งศาล อาจเทียบเคียงหรือใช้แนวทางตามบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองชั่วคราวที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น ๆ ดังเช่นที่มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยอาจกำหนดให้ เมื่อความปรากฏต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่ามีความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ

หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่ยากต่อการเยียวยาในภายหลัง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอคำร้องต่อศาลปกครองเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐชะลอการดำเนินการที่อาจกระทบต่อสิทธิในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชนไว้เป็นการชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน

2) แนวทางการกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวโดยคำสั่งผู้ตรวจการแผ่นดิน

เป็นการกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราว โดยการออกคำสั่งผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งไปยังหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้ชะลอการดำเนินการ อันเป็นการโต้แย้งสิทธิที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายจนยากแก่การเยียวยาในภายหลัง โดยให้ชะลอการดำเนินการเป็นการชั่วคราวจนกว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะพิจารณาเรื่องแล้วเสร็จ ภายใต้เงื่อนไขว่าหากมีการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแล้ว การพิจารณาและจัดทำความเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน จะเร่งรัดดำเนินการโดยเร็ว เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการและบุคคลภายนอกเกินสมควร

ทั้งนี้ ในกระบวนการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 นั้น เคยมีการเสนอให้มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวในชั้นการพิจารณาของ “คณะกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ...” ซึ่งอาจนำมาเป็น

แนวทางในการศึกษาและพัฒนาให้เกิดกลไก และเครื่องมือดังกล่าว โดยมีรายละเอียด คือ

“ในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริง หากมีกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า ความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรม อันเนื่องจากการ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนือ หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงาน ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกรณีการ ปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐเป็นภาระ แก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่ยากต่อการ เยียวยาในภายหลัง ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจ กำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราว หรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐชะลอการดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าผู้ตรวจการ แผ่นดินจะได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้วเสร็จ

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด มาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราว หรือสั่ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐชะลอ การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ไปพลางก่อน ตามวรรคแรก ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการ พิจารณาและจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับจากวันที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดมาตรการหรือวิธีการ คุ้มครองชั่วคราวหรือมีคำสั่งให้ชะลอการ ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ แล้วแต่กรณี”

4. บทสรุป

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีหน้าที่และอำนาจ ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนปัญหา ความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม แสวงหา ข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กับประชาชน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น ต้องประกอบด้วยเครื่องมือและกลไกที่มี ประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ สภาพข้อเท็จจริง สภาพสังคม ขั้นตอนปฏิบัติงาน ของหน่วยงานราชการ ดังนั้น ในการแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หากยึดหลักการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และได้มี การศึกษาและการพัฒนาองค์ความรู้จากการ ปฏิบัติงาน แล้วนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา ระเบียบ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงานที่ ประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อปัญหา ความเดือดร้อน รวมทั้งบริบทและสภาพแวดล้อม ในสังคม จะส่งผลให้สามารถคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนได้อย่างทั่วถึง และเหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ ต่อไป □

Japan's Administrative Counseling System: Overview and Features

ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองของประเทศไทย: มิติโดยรวมและลักษณะสำคัญ¹

OTSUKI Daisuke²

ไอซึกิ ไดสุเกะ³

Administrative Evaluation Bureau (AEB), Ministry of Internal Affairs and Communications (MIC)⁴

สำนักการประเมินการบริหาร กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร ประเทศไทย⁵

Email: acd@soumu.go.jp

Outline of the system

Administrative Counseling System

The Administrative Counseling System was established in 1955 based on the Act for Establishment of the Ministry of Internal Affairs and

Communications and the Administrative Counselors Act as a mechanism for accepting a broad range of administrative complaints, opinions, and requests from citizens regardless of the matter and providing mediation or notification to government authorities (i.e. national

¹ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับความอนุเคราะห์บทความวิชาการนี้จากสำนักการประเมินการบริหาร (The Administrative Evaluation Bureau) กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารแห่งประเทศไทย (Ministry of Internal Affairs and Communications) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน อันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงาน นโยบายและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนระหว่างคู่ภาคีตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารแห่งประเทศไทย บทความนี้เขียนขึ้นเป็นภาษาอังกฤษและได้รับการแปลเป็นภาษาไทย โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

² Director, Administrative Counseling Division

³ ผู้อำนวยการกองให้คำปรึกษาทางปกครอง

⁴ 2-1-2 Kasumigaseki, Chiyoda-ku, 100-8926 Tokyo, Japan

⁵ 2-1-2 คาซุมิงาเซกิ, เขตชิโยดะ, 100-8926 กรุงโตเกียว, ประเทศไทย

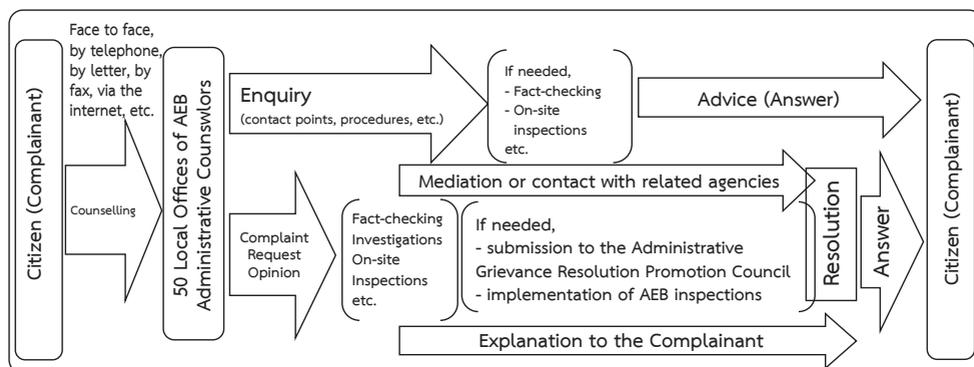
administrative organs, incorporated administrative agencies, and local governments⁶) to improve administrative systems and operations.

This system has a nationwide network consisting of Administrative Counseling Centers (located in each prefecture), General Administrative Counseling Centers (open daily or regularly in public spaces such as department stores and shopping centers in large cities; total of 17 cities nationwide), One-Day Joint Administrative Counseling Centers (mainly open every autumn during the “Annual Administrative Counseling Campaign”; 113 centers open nationwide in autumn of 2021); and Administrative Counselors (about

5,000 volunteers nationwide). Through the network, counseling for citizens is conducted in person or by phone, letter, fax, or online. Then, after fact-checking, inspections, on-site inspections, or interviews with the relevant authorities, necessary notification including mediation for administrative improvements is made, while the results are reported to those concerned.

Some cases, where necessary, are submitted to the Administrative Grievance Resolution Promotion Council (AGRPC), and others may act as a trigger for an Administrative Evaluation Bureau inspection regarding the administrative operations of government authorities.

System of Administrative Counseling

⁶ Only cases relating to statutory entrusted functions and subsidiary affairs are covered. A case related to administration of local affairs will be referred to the department in charge as necessary.

Number of cases/Actual examples

There were 119,116 cases received from 1 April 2020 to 31 March 2021 (hereinafter referred to as “FY2020”), consisting of 74,158 cases (62.3%) received by Administrative Counseling Centers and 44,958 cases (37.7%) received by Administrative Counselors. Of the total cases, 34,477 (28.9%) were complaints/requests and 22,711 (19.1%) were enquiries about national administrative organs, compared to 42,041 (35.3%) about local governments and 19,887 (20.8%) about civil affairs.

Among the Administrative Counseling Centers, a large number of cases were received by those located in metropolitan areas such as Osaka, Tokyo, Aichi, Fukuoka, and Saitama.

In terms of administrative fields, among the cases related to national administrative organs, the most cases were received regarding welfare (health and medical/pharmaceutical affairs), social welfare, registration, family registers/nationality, employment/labor, and the civil servant system and service. Meanwhile, among the cases related to local governments, many cases were received regarding social welfare, the civil servant system and service, safe and secure environments, welfare, and roads.

In FY2020, in particular, there were many cases received in relation to the novel coronavirus (COVID-19).

Specific examples related to COVID-19 are shown in the column below.

[Enquiries (about contact points, procedures, etc.)]

Case resolved by AEB itself

Enquiry

Our sales dropped by half due to COVID-19. I want to know the contact point for Rent Support Benefits.

Case resolved after confirmation by AEB with the authority in charge**Enquiry**

Due to delays in delivery of equipment, we can't introduce cashless payments in time during the period covered by government subsidies. Is it possible to extend the period?

[Complaints / Requests]

Case resolved with improvement following AEB's mediation**Complaint**

I applied for Housing Security Benefits because of difficulties in paying rent. However, my application was declined. I am not convinced by that decision.

>>> As a result of inspections, AEB found that the person may meet the requirements. Following mediations by AEB, the welfare office overturned its decision and approved the person's application.

Administrative Counselors

Administrative Counselors are knowledgeable private citizens, serving on a voluntary basis, who are commissioned by the Minister for Internal Affairs and Communications in accordance with the Administrative Counselors Act. The mayors of each municipality nominate candidates with sufficient social credibility as well as understanding of and enthusiasm for improving administrative operations.

The Administrative Counselors provide counseling and give advice to citizens while contacting the relevant public authorities concerned. They also have the authority to express opinions

regarding improvements to administrative operations that they obtain through their activities to the Minister for Internal Affairs and Communications. Since 1961, they have been assigned nationwide as familiar counselors for residents.

The main duties of Administrative Counselors are as follows: (1) to provide counseling by holding regular counseling sessions (i.e., opening a counseling booth on a regular basis at municipal offices, public halls, community centers, etc.) or by going around the assigned local area for counseling (i.e., opening a counseling booth especially for those who live in remote areas); (2) to hold roundtable meetings with local people and bodies

(e.g., community associations, women's associations, business and industry associations, or social welfare organizations) to spread awareness of the Administrative Counseling System; and (3) to offer on-demand lectures on the relationship between public administration and individuals' everyday lives as well as on the mechanism of the Administrative Counseling System (i.e., giving lectures to students in social studies classes at elementary, junior high, or high schools to deepen their understanding).

Currently, about 5,000 Administrative Counselors are assigned to each city, special ward, town, and village. The average age of the counselors is 68 years old, and the percentage of women is 35%. Counselors are

commissioned for a period of two years, which can be renewed; 52.2% of counselors have served for five years or less, compared to 9.6% for 20 years or more. They come from diverse occupations and backgrounds such as unemployed or self-employed persons, corporate officers, professional/technical workers (e.g., administrative scriveners or lawyers), and commissioned public employees, but many of them are retired prefectural or municipal public servants or teachers (as of July 1, 2021).

At counseling booths and so on, Administrative Counselors accept consultations from residents with problems that relate closely to their everyday lives. Some examples handled by Administrative Counselors are shown as follows.

[Enquiries (about contact points, procedures, etc.)]

Case resolved by providing information

Enquiry

I've enrolled in the social insurance systems for salaried workers (Employees' Health Insurance). What should I do when I am charged for the National Health Insurance (NHI) as well?

>>> An administrative counselor provided information on the procedure for withdrawing from the NHI.

[Complaints / Requests]

Case resolved with improvement through action taken by the authority in charge

Complaint

Overgrown trees are obstructing the school road.

>>> Following notification by the administrative counselor who received the above complaint, the road administrator immediately cut the trees.

Request

There is a mailbox in front of a closed store. It should be moved to somewhere a lot of people gather.

>>> Following notification by the administrative counselor who received the above request, the mailbox was relocated to a space in front of a major supermarket.

Administrative Grievance Resolution Promotion Council (AGRPC)

The AGRPC was established in 1987 as a council of the Minister for Internal Affairs and Communications to reflect the opinions of private experts in

the processing of complaints lodged to the MIC.

The Council consists of seven members, including lawyers, university professors, and journalists, and meets approximately four times a year.

The following is an example in which the AEB provided mediation in line with the opinions of the AGRPC.

Self-disposal of National Health Insurance (NHI) cards⁷

Complaint

Every year when our NHI cards are renewed, we have to go to the city office to return the expired one. I wonder why we are not allowed to dispose of it ourselves, instead of returning it to the authority.

⁷ https://www.soumu.go.jp/main_content/000783026.pdf

Outcome (improvement)

In the line with the opinions of the AGRPC, the AEB provided the Ministry of Health, Labour, and Welfare (MHLW) with the following mediations:

- (1) Amend the provisions of relevant laws and regulations to enable people to dispose of their expired NHI cards by themselves.
- (2) Immediately after the measures for (1) are taken, inform the people and authorities concerned, namely, the insured as well as the relevant prefectural and municipal departments.

>>> Following this mediations by the AEB, the MHLW amended the ministerial ordinance and notified stakeholders.

Features, Part 1

“Triple” mechanism

The first feature of the Administrative Counseling System is its mechanism for broadly accepting complaints and encouraging improvements in response to each case by working together with Administrative Counselors, the AEB, and the AGRPC. Administrative Counselors provide counseling at a place close to citizens and, where necessary, contact the public authorities concerned. The AEB supports each Administrative Counselor while directly accepting complaints and provides mediation to government authorities as it may consider necessary. The AGRPC considers cases where it is deemed appropriate

to revise administrative systems or operations at the national level. Then, following the results of that consideration, the AEB provides mediation to government authorities.

Internationally, grievance systems are generally managed by an “ombudsman” institution within the parliament that has been ensured its independence as well as third-party status. Meanwhile, the Japanese system could be called an “administrative model” as it is operated mainly by national administrative organs. However, no country other than Japan has a nationwide network of civilians, that is, Administrative Counselors, and it can be said that this is a unique mechanism that has developed to reflect the actual situation in Japan. With this so-called

“triple” function of Administrative Counselors, the AEB, and the AGRPC for grievances and administrative improvements, the Administrative Counseling System is internationally appreciated as a Japanese-style ombudsman system.

With such a background of international appreciation, Japan joined the International Ombudsman Institution in 1994 and the Asian Ombudsman Association in 1996 as one of its founding members. Furthermore, Japan has promoted bilateral exchanges with other Asian countries, such as by signing a Memorandum of Cooperation with the Ombudsman of the Kingdom of Thailand in 2018.⁸

Features, Part 2

Simple procedures

The second feature of the Administrative Counseling System is “simple procedures”. There is no designated format to lodge a complaint with the Administrative Counseling System, so users can choose their preferred method, whether in writing or orally. In addition, various methods

such as in person, by phone (i.e., by calling a nationwide number named the “Emergency Administrative Grievance Number #110” or the direct number of each administrative counseling center), by fax or letter, and online are available. In FY2020, 42% complaints were lodged by phone with the “Emergency Administrative Grievance Number #110”, compared to 18.5% online, 16.2% by phone with a number other than #110, and 3.4% in-person.

Generally, counseling is accepted in Japanese. However, since FY2019, the AEB has also been accepting emails in English, and as a result, the number of foreign users is increasing (224 cases received in FY2020).

Moreover, in recent years, from the perspective of promoting digitalization, the AEB has started working on a trial of online counseling, which is an electronic means of communicating with a complainant by using a video-conferencing system. Online counseling is also effective in preventing COVID-19 infections as well as ensuring accessibility for areas with limited transportation such as remote islands.

⁸ We appreciate the warm message of congratulations from Mr. Somsak SUWANSUJARIT, Chief Ombudsman of Thailand, upon the publication of a book commemorating the 60th anniversary of the establishment of the Japanese system of Administrative Counselors in 2022.

Regardless of the matter

The Administrative Counseling System is supposed to accept complaints “regardless of the matter”, while other ministries accept only those about matters within their jurisdiction. Such an extraordinary role is only allowed by administrative counseling. As a result, it can handle even complaints involving multiple ministries or cases where complainants do not know whom to contact regarding their problems. The Act for Establishment of the MIC actually empowers the AEB to provide mediation only about matters related to national governmental authorities. However, many people cannot clearly determine whether or not their problems concern such authorities. Therefore, administrative counseling opens the door and listens to all cases received, including those about local governmental administration or civil affairs. Moreover, even if it turns out that a case does not concern national governmental authorities, the AEB will undertake it to collect and provide relevant information whenever possible in order to enable complainants to reach the authority in charge, instead of shutting the door immediately or leaving the person behind without telling them whom to contact.

Free of charge and strict confidentiality

Administrative counseling is handled free of charge and with strict confidentiality so that anyone with a problem can use the system without anxiety.

Features, Part 3

Response from a citizen’s perspective

The third feature of the Administrative Counseling System is the uniqueness of the system of Administrative Counselors. It places importance on responding “from a citizen’s perspective”. Administrative Counselors are private citizens from a wide variety of backgrounds, but they have one thing in common: understanding of and enthusiasm for administrative improvement. In fact, many counselors say that it is important for them to be close to individual citizens and listen to them with a sympathetic perspective. Many of the people who come for administrative counseling are those who do not know where to seek advice, couldn’t understand the explanation provided by other consultation counters, or understood the explanation itself but feel dissatisfied with the decision-making. In such cases, what these people are

looking for is, first of all, someone who will sort out the situation and come up with a solution together with them. Needless to say, specialized knowledge is required for administrative counseling. However, Administrative Counselors are characterized by an attitude of putting themselves in the shoes of individual citizens, and we believe this to be their greatest strength.

A bridge between citizens and government

After listening to the voices of citizens with a sympathetic perspective, Administrative Counselors consider the positions of each relevant public authority. Some may be obvious from publicly available materials, while others may not be evident without asking the department in charge about actual individual operations. In the latter case, a counselor may visit the department to talk in person and, where necessary, even accompany the complainant. In such cases, the counselor, being a resident of the local area, will have some knowledge so that he/she can contribute to facilitating smooth communication between the complainant and public authorities. This feature of Administrative Counselors is often described as being

a “bridge between citizens and government.”

Concurrent service on various other committees

Administrative Counselors often concurrently serve on other public committees. In Japan, there are various public committees nationwide including Administrative Counselors, collectively referred to as “administrative volunteers”, such as the approximately 230,000 Commissioned Child Welfare Volunteers (those who provide consultation from the standpoint of residents, offer necessary assistance, and work to promote social welfare) appointed nationwide by the Minister of Health, Labor, and Welfare; the approximately 47,000 Volunteer Probation Officers (those who support the rehabilitation of people who have committed crimes or delinquencies in the community) commissioned by the Minister of Justice; and the approximately 21,000 Human Rights Volunteers (those who provide human rights counseling and promote universal respect for human rights) commissioned by the Minister of Justice. In addition, some municipalities have their own counselors, and some municipal Social Welfare Councils may

assign their own counselors for particular concerns. Many administrative volunteers hold more than one role, which increases the burden of their duties. However, from citizens' point of view, it brings the benefit of allowing them to receive one-stop consultation services.

Submission of opinions to the Minister for Internal Affairs and Communications

Among the administrative volunteers commissioned by government authorities, only Administrative Counselors are

legally authorized to express their opinions to the Minister for Internal Affairs and Communications under the Administrative Counselors Act. In FY2020, approximately 200 opinions were submitted. Occasionally, the AEB proposes considerations for improvement to the relevant ministries based on an opinion, and some cases can result in improvements to the situation.

The following example illustrates an outcome arising from an Administrative Counselor's opinion.

Unification of the periods for Early Voting⁹

Opinion

The votes for the Lower House general election and national review of Supreme Court justices are supposed to be conducted on the same day. However, there is a period during which it is not possible to vote on the same day due to the difference in length of early voting periods between the two systems.

I believe that the early voting periods should be unified to improve public convenience.

Outcome (improvement)

In the line with the opinion of the AGRPC, the AEB provided mediation to the Election Department in the Local Administration Bureau of the MIC.

>>> Following the mediation by the AEB, the law was amended, and from the October 2017 election, the length of both periods was unified.

⁹ https://www.soumu.go.jp/main_content/000355110.pdf

Empowerment of residents

In the system of Administrative Counselors, empowerment of residents is not directly envisioned as one of the roles of individual counselors.

However, in some cases, the actions of counselors are deemed to have contributed to empowering residents and, eventually, promoting residents' autonomy.¹⁰

Installation of Rotating Blue Flashing Beacons

Background

In March 2003, the Community Development Promotion Committee, established by residents of Yokkaichi City, started voluntary crime prevention patrols. Initially, patrols were carried out on foot. However, privately owned vehicles came to be used, and these were equipped with a rotating blue flashing beacon to prevent them from being perceived as suspicious vehicles.

In January 2004, the blue flashing beacon was found to conflict with the Road Transport Vehicle Law and banned from use by the Mie Prefectural Police. The Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism (MLIT), which has jurisdiction over the law, also supported the police's decision.

The City and its residents, dissatisfied with the authority's decision, started a movement to call for review of the legal regulations.

Opinion

In May 2004, an Administrative Counselor submitted an opinion to the Minister, reflecting the views of the residents.

Outcome (improvement)

The opinion was incorporated into the MIC's Action Plan, which was submitted to the Council on Economic and Fiscal Policy. Accordingly, the MIC discussed the matter with the MLIT and the National Police Agency (NPA).

>>> After implementing the public comment process in September 2004, the MLIT announced the relaxation of the legal regulations, enforced from December of that year.

¹⁰ YAMAYA Kiyohide, "Public Sector Governance and the Ombudsman" Chapter 7: "Multifaceted Role of Administrative Counselors" (KOYO SHOBO Corporation, 2019)

The counselor who submitted the above opinion was not assigned to Yokkaichi City but the neighboring Inabe City and had not even participated in the movement, meaning that the counselor did not take such an action for his or her own benefit. However, it is believed that the counselor performed his or her duties from a certain objective standpoint while being a member of the local community and thereby achieved a positive outcome that contributed to residents' autonomy.

Features, Part 4:

Relationship with other functions of the AEB **Inspectional function of the AEB**

Besides administrative counseling, the AEB has an inspectional function to encourage improvements in administrative systems and operations nationwide. In accordance with the Act for Establishment of the MIC, this function is to inspect the implementation status of administrative operations and make recommendations for improvements (about ten themes per year). Individual inspections are carried out by staff members, and recommendations for improvements are made based

on the results. Themes for inspection are carefully selected by considering the opinions of the people through administrative counseling, the opinions of local governments, and major issues in national politics. The following is an example of an inspection arising from administrative counseling.

Conclusion

The Administrative Counseling System has developed independently with various features as a Japanese-style ombudsman system. The system of Administrative Counselors, the core of the Administrative Counseling System, marked its 60th anniversary in 2021. The Kishida Cabinet formed in the autumn of 2021 has placed emphasis on listening to the voices of citizens, and accordingly, the importance of administrative counseling is increasing. Going forward, administrative counseling will need to consider contemporary issues facing Japanese society such as underpopulation, aging, internationalization, and digitization. It will also need to respond to the COVID-19 pandemic as well as frequent natural disasters.

Individual ombudsman systems are greatly affected by the governance struc-

ture as well as socioeconomic conditions of their respective countries and regions, and it goes without saying that the system of one country cannot be applied as-is in another country. However, since we face common international issues such as the spread of COVID-19, and the December 2020 resolution of the United

Nations General Assembly (UNGA) has reaffirmed the significance of the role of ombudsmen, we would be delighted if the various features of Japan's Administrative Counseling System could serve as a useful reference for the operation of ombudsman systems in other countries. □

โครงสร้างของระบบ

ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการจัดตั้งระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง (The Administrative Counseling System) ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) โดยเป็นผลมาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร (The Act for Establishment of the Ministry of Internal Affairs and Communications) และพระราชบัญญัติว่าด้วยที่ปรึกษาทางปกครอง (The Administrative Counselors Act) ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดตั้งกลไกการรับเรื่องร้องเรียนในทางปกครอง รับฟังความคิดเห็น และรับเรื่องราวคำร้องต่าง ๆ ในทุกเรื่องจากประชาชน พร้อมกับดำเนินการไกล่เกลี่ย เสนอแนะ และประสานไปยังหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ (อาทิ ส่วนราชการ หน่วยงานทางปกครองในส่วนกลาง องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงาน

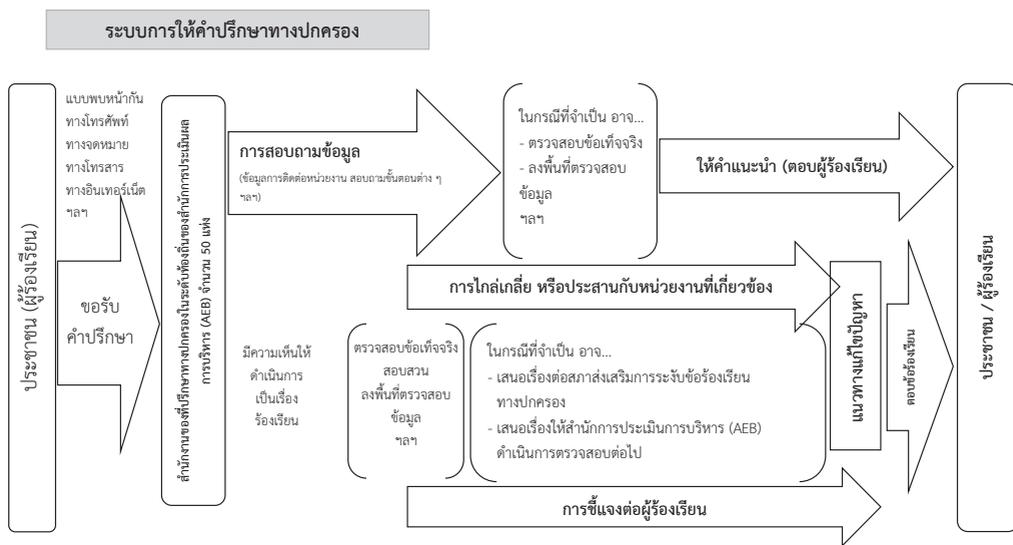
ของภาครัฐและการปฏิบัติราชการ

ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง เป็นเครือข่ายระดับประเทศ ที่ประกอบด้วย ศูนย์การให้คำปรึกษาทางปกครอง (Administrative Counseling Centers) ซึ่งประจำอยู่ในแต่ละจังหวัด (Prefectures) ศูนย์การให้คำปรึกษาทางปกครองทั่วไป (General Administrative Counseling Centers) เปิดให้บริการเป็นประจำทุกวัน โดยจะตั้งอยู่ตามแหล่งที่ประชาชนสัญจรไปมา เป็นประจำ หรือพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น จุดให้บริการในห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้าขนาดใหญ่ใน 17 เมืองทั่วประเทศ ศูนย์การให้คำปรึกษาทางปกครองแบบบูรณาการภายในหนึ่งวัน (One-Day Joint Administrative Counseling Centers) โดยปกติจะจัดขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งเป็นช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้คำปรึกษาทางปกครอง ประจำปี ได้ทำการเปิดศูนย์ในลักษณะนี้ขึ้นจำนวน 113 แห่งในช่วงฤดูใบไม้ร่วงทั่วประเทศ ในปีพ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง (Administrative

Counsellors) ซึ่งได้แก่ ประชาชนอาสาสมัครทั่วประเทศ จำนวนกว่า 5,000 คน ประชาชนสามารถติดต่อขอรับคำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายข้างต้นนี้ โดยการเข้าพบกับเจ้าหน้าที่ หรือติดต่อทางโทรศัพท์ นำส่งจดหมาย โทรสาร หรือผ่านทางช่องทางออนไลน์ จากนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับเรื่องแล้วก็จะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ลงพื้นที่ หรือสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วจะมีการแจ้งและไกล่เกลี่ยเพื่อให้มีการปรับปรุง

แก้ไขการบริหารจัดการให้ดีขึ้นและรายงานผลการดำเนินการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

ในบางกรณีหากมีความจำเป็นจะมีการส่งเรื่องไปยังสภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง (The Administrative Grievance Resolution Promotion Council: AGRPC) เพื่อผลักดันให้สำนักประเมินการบริหาร (Administrative Evaluation Bureau) ดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐในเรื่องดังกล่าวต่อไป

ภาพที่ 1: กระบวนการให้คำปรึกษาทางปกครอง

จำนวนเรื่องร้องเรียน/กรณีตัวอย่าง

นับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2563 (ค.ศ. 2020) ถึง 31 มีนาคม 2564 (ค.ศ. 2021) อีกนัยหนึ่ง คือ ปังบประมาณ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ตามระบบราชการของประเทศญี่ปุ่น (มีการยื่นเรื่องร้องเรียนรวมทั้งสิ้น 119,116 ราย

จำแนกได้เป็น เรื่องที่ยื่นต่อศูนย์การให้คำปรึกษาทางปกครอง จำนวน 74,158 เรื่อง (ร้อยละ 62.3) เรื่องที่ยื่นต่อเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง จำนวน 44,958 เรื่อง (ร้อยละ 37.7) จากจำนวนเรื่องร้องเรียนทั้งหมดที่ได้รับไว้แบ่งได้เป็น กรณีเป็นเรื่องร้องเรียน หรือคำร้องขอ จำนวน 34,477 เรื่อง (ร้อยละ 28.9) กรณี

การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ ในส่วนกลาง/ระดับชาติ จำนวน 22,711 เรื่อง (ร้อยละ 19.1) กรณีการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 42,041 เรื่อง (ร้อยละ 35.3) และกรณีเกี่ยวกับกิจการของพลเรือน จำนวน 19,887 เรื่อง (ร้อยละ 20.8)

ในบรรดาเรื่องที่ศูนย์การให้คำปรึกษาด้านการบริหารได้รับ พบว่า เรื่องส่วนใหญ่มาจากเขตพื้นที่เมืองใหญ่หรือมหานคร เช่น จังหวัดโอซากะ กรุงโตเกียว จังหวัดไอจิ จังหวัดฟูกูโอกะ และจังหวัดไซตามะ

หากพิจารณาในมิติทางการบริหาร พบว่า ในจำนวนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐ ในส่วนกลาง/ระดับชาติ ส่วนใหญ่มีประเด็นเรื่องการได้รับสวัสดิการ (ด้านบริการสุขภาพ และ

บริการการแพทย์/เภสัชกรรม) สวัสดิการสังคม การจดทะเบียน ทะเบียนครอบครัว/สัญชาติ การจ้างงาน/แรงงาน ระบบราชการและการให้บริการของรัฐ ในขณะเดียวกัน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักเป็นกรณีเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ระบบราชการ และการให้บริการของหน่วยงาน สิ่งแวดล้อม ที่มั่นคงปลอดภัย สวัสดิการ และถนน

ในปีงบประมาณ ค.ศ. 2020 เรื่องที่ได้รับจำนวนมากเป็นเรื่องที่มีประเด็นเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ตัวอย่างเรื่องที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

[กรณีการสอบถามข้อมูล (การติดต่อหน่วยงาน สอบถามขั้นตอนต่าง ๆ ฯลฯ)]

เรื่องที่สำนักการประเมินการบริหาร (AEB) สามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยทันที

กรณีการสอบถามข้อมูล

กรณีมีข้อสอบถามจากการที่ยอดขายของผู้สอบถามลดลงครั้งหนึ่ง เนื่องด้วยผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงประสงค์จะทราบข้อมูลการติดต่อเพื่อขอรับการสงเคราะห์ ความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐ

เรื่องที่ได้รับการแก้ไขปัญหา หลังจากสำนักการประเมินการบริหาร (AEB) พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของ AEB

กรณีการสอบถามข้อมูล

กรณีผู้สอบถามประสบปัญหาความล่าช้าในการส่งมอบอุปกรณ์ต่าง ๆ จึงทำให้ไม่สามารถให้บริการรับชำระเงินในรูปแบบไร้เงินสด (Cashless payment) ได้ในช่วงระยะเวลาที่รัฐบาลดำเนินมาตรการให้เงินอุดหนุน จึงขอสอบถามถึงความเป็นไปได้ในการขยายระยะเวลาของมาตรการของรัฐบาลออกไป

[กรณีเรื่องร้องเรียน / คำร้องขอ]

เรื่องที่มีการแก้ไขปรับปรุง หลังจากที่สำนักงานการประเมินการบริหาร (AEB) เข้าดำเนินการไต่ถามไถ่

กรณีเรื่องร้องเรียน

กรณีผู้ร้องเรียนยื่นคำร้องขอรับสวัสดิการที่อยู่อาศัย เนื่องจากมีปัญหาในการจ่ายค่าเช่าบ้าน แต่คำร้องดังกล่าวถูกปฏิเสธ ซึ่งผู้ร้องเรียนยังคงมีข้อสงสัยในผลการพิจารณาคำร้องจากการตรวจสอบ สำนักงานการประเมินการบริหาร พบว่า ผู้ร้องเรียนอาจมีคุณสมบัติเข้าข่ายตามข้อกำหนด ซึ่งหลังจากที่สำนักงานการประเมินการบริหาร ดำเนินการไต่ถามไถ่แล้วหน่วยงานด้านสวัสดิการดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงคำตัดสินและอนุมัติคำร้องของผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง

เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง ได้แก่ พลเมืองจากภาคเอกชนที่มีความรู้ ทำหน้าที่ให้บริการด้วยความสมัครใจปฏิบัติงานโดยได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยที่ปรึกษาทางปกครอง (The Administrative Counselors Act) มีที่มาจากการเสนอชื่อโดยนายกเทศมนตรีของเทศบาลจากรายชื่อผู้สมัครที่มีความน่าเชื่อถือในสังคม เป็นผู้มีความเข้าใจ และมีความสนใจมุ่งมั่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานภาครัฐและการปฏิบัติราชการให้ดียิ่งขึ้น

เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และสามารถ

แสดงความเห็นเชิงเสนอแนะจากประสบการณ์ในการทำหน้าที่ไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร เพื่อให้มีการปรับปรุงการบริหารงานภาครัฐและการปฏิบัติราชการ บรรดาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเหล่านี้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคนสนิทให้แก่พลเมืองชาวญี่ปุ่นทั่วประเทศมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) เป็นต้นมา

หน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองมีดังนี้: (1) ให้คำปรึกษาโดยจัดให้มีกิจกรรมการให้คำปรึกษาเป็นประจำ (เช่น การเปิดจุดบริการให้คำปรึกษาประจำที่สำนักงานเทศบาล ศูนย์ประชุมของเมือง ศูนย์ชุมชน ศาลาประชาคม ฯลฯ) หรือโดยการสัญจรไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ตามแผนที่กำหนด เพื่อให้คำปรึกษาในพื้นที่ (เช่น การออกให้บริการตั้งจุดเพื่อให้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะสำหรับประชาชนในพื้นที่ห่างไกล); (2) จัดการประชุมเจรจาโต้เถียงกับประชาชนและองค์กร

ในพื้นที่ (เช่น สมาคมชุมชน สมาคมสตรี สมาคมธุรกิจและอุตสาหกรรม หรือองค์กรสวัสดิการสังคม) เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง; และ (3) จัดให้มีการบรรยายตามที่มีการร้องขอในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานภาครัฐกับชีวิตประจำวันของประชาชน ตลอดจนกลไกของระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง (เช่น กิจกรรมการบรรยายในคาบเรียนวิชาสังคมศึกษา ให้แก่นักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือ มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อปลูกฝังความรู้และสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน)

ปัจจุบัน มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง ประมาณ 5,000 คน ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในแต่ละจังหวัด เขตปกครองพิเศษ เมือง และหมู่บ้าน อายุโดยเฉลี่ยของที่เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร คือ

68 ปี มีสัดส่วนของหน้าที่ที่เป็นผู้หญิงอยู่ที่ร้อยละ 35 ได้รับมอบหมายให้ทำงานเป็นเวลาสองปี ซึ่งสามารถต่ออายุได้ ซึ่งในข้อเท็จจริงพบว่า มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครที่ปฏิบัติงานต่อเนื่องมาจนถึงห้าปี คิดเป็นร้อยละ 52.2 ของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด และอีกราว ร้อยละ 9.6 ทำงานมานานถึง 20 ปีขึ้นไป เจ้าหน้าที่อาสาสมัครเหล่านี้มาจากอาชีพและภูมิหลังที่หลากหลาย เช่น ผู้ว่างงาน หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พนักงานบริษัท ผู้ปฏิบัติงานด้านเทคนิค/วิชาชีพ (เช่น ผู้ดูแลระบบ หรือนักกฎหมาย) และเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของรัฐ โดยหลายคนเป็นข้าราชการของจังหวัดหรือเทศบาลที่เกษียณอายุแล้ว หรือเป็นครู (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2564)

ในกิจกรรมการออกให้บริการให้คำปรึกษา จะมีประชาชนมาขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัครในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเรื่องที่ต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

[กรณีการสอบถามข้อมูล (การติดต่อหน่วยงาน สอบถามขั้นตอนต่าง ๆ ฯลฯ)]

เรื่องที่ได้รับการแก้ไขด้วยการให้ข้อมูล

กรณีการสอบถามข้อมูล

กรณีนี้ผู้สอบถามว่า ตนได้ลงทะเบียนในระบบประกันสังคมของพนักงานบริษัท (ประกันสุขภาพสำหรับพนักงาน) แต่ยังไม่ถูกเรียกเก็บเงินจากแผนประกันสุขภาพแห่งชาติ (National Health Insurance) ด้วย

ในกรณีนี้ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขอยกเลิกแผนประกันสุขภาพแห่งชาติ

[กรณีเรื่องร้องเรียน/คำร้องขอ]

เรื่องที่มีการแก้ไขปรับปรุง โดยการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีเรื่องร้องเรียน

กรณีต้นไม้ที่เติบโตแผ่กิ่งก้านจนกีดขวางถนนของโรงเรียน

หลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองได้แจ้งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเขตทางให้มาดำเนินการตัดแต่งต้นไม้ดังกล่าวในทันที

กรณีคำร้องขอ

คำร้องขอให้เคลื่อนย้ายตู้ไปรษณีย์ซึ่งตั้งอยู่หน้าร้านค้าที่ได้ปิดกิจการไปแล้ว ไปติดตั้งในพื้นที่ที่มีผู้คนพลุกพล่าน

หลังจากที่ได้รับคำร้องขอดังกล่าวจากประชาชน เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองได้แจ้งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และตู้ไปรษณีย์ดังกล่าวได้ถูกย้ายไปติดตั้งบริเวณหน้าซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดใหญ่แห่งหนึ่งแทน

สภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง (the Administrative Grievance Resolution Promotion Council (AGRPC))

สภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง (AGRPC) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) ในฐานะสภาที่ปรึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร เพื่อเป็นองค์กรในการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนในการดำเนินการ

เรื่องร้องเรียนที่ประชาชนยื่นต่อกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร (MIC)

สภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนเจ็ดคน รวมทั้งนายความ อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักข่าว และจะดำเนินการประชุมสภาปีละประมาณสี่ครั้ง

กรณีตัวอย่างที่สำนักงานการประเมินการบริหาร (AEB) ได้ดำเนินการใกล้เคียงตามมติของสภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง ได้แก่

การอนุญาตให้สมาชิกผู้ถือบัตรประกันสุขภาพแห่งชาติสามารถทิ้งบัตรที่หมดอายุได้เอง¹¹

กรณีเรื่องร้องเรียน

ในทุกปี เมื่อประชาชนผู้เป็นสมาชิกแผนประกันสุขภาพแห่งชาติได้มาขอต่ออายุบัตรสมาชิกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะต้องเดินทางไปติดต่อที่สำนักงานจังหวัด/เมือง/เทศบาล เพื่อคืนบัตรเดิมที่หมดอายุซึ่งผู้ร้องเรียนมีข้อกังขาว่า เหตุใดผู้ถือบัตรต้องเดินทางเพื่อนำบัตรที่หมดอายุไปคืนที่หน่วยงานของรัฐ โดยไม่สามารถทิ้งบัตรที่หมดอายุแล้วได้ด้วยตัวเอง

ผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน (การแก้ไขปรับปรุง)

เพื่อให้เป็นไปตามมติของสภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง สำนักงานการประเมินการบริหาร (AEB) จึงมีข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ ดังนี้

1. ให้ดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่ออนุญาตให้ประชาชนสามารถทิ้งบัตรสมาชิกแผนประกันสุขภาพแห่งชาติที่หมดอายุแล้วได้เอง และ
2. ทันททีที่ดำเนินการมาตรการตามข้อ (1) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้แจ้งประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ประกันตนตามแผนประกันสุขภาพแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและเทศบาลเพื่อทราบต่อไป

ภายหลังจากที่สำนักงานการประเมินการบริหาร (AEB) ได้มีข้อเสนอแนะดังกล่าวแล้ว กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการได้ดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงและแจ้งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบแล้ว

ลักษณะสำคัญ-ตอนที่หนึ่ง

กลไก “สามประสาน”

ลักษณะสำคัญประการแรกของระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองคือ กลไกการรับเรื่อง ที่ปราศจากข้อจำกัดและการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปรับปรุงของภาครัฐ เพื่อตอบสนองต่อเสียงสะท้อนจากประชาชนผ่านเรื่องร้องเรียนและคำร้องที่ได้รับ โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง สำนักงานการประเมินการบริหาร (AEB)

และสภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง (AGRPC) โดยเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด และช่วยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีที่จำเป็น ในขณะที่สำนักงานการประเมินการบริหารจะช่วยสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองแต่ละคน พร้อมทั้งทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนโดยตรงจากประชาชน ดำเนินการไกล่เกลี่ยและมีข้อเสนอแนะ

¹¹ https://www.soumu.go.jp/main_content/000783026.pdf

ต่อส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในกรณี que เห็นว่ามีความจำเป็น สำหรับสภา ส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทางปกครอง (AGRPC) จะทำหน้าที่พิจารณาเรื่อง que เห็นเป็นการสมควรให้มีการปรับปรุงระบบการบริหาร ภาครัฐหรือการปฏิบัติราชการในส่วนกลางหรือ ในระดับชาติ ซึ่งหลังจากที่ให้มีผลการพิจารณา แล้ว สำนักการประเมินการบริหาร (AEC) จะรับหน้าที่ดำเนินการประสานงานและ ให้ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐในเรื่องนั้น ต่อไป

ในระดับสากล ระบบการร้องทุกข์มักเป็น หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร “ผู้ตรวจการ แผ่นดิน” ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐสภา ที่มีความเป็นอิสระและมีความเป็นกลาง แต่ในขณะที่ระบบของประเทศญี่ปุ่น อาจเรียก ได้ว่าเป็น “องค์กรตรวจสอบภายในฝ่ายปกครอง (ฝ่ายบริหาร)” เนื่องจากระบบการดำเนินการ ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานปกครอง ในระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศญี่ปุ่น มีระบบเครือข่ายภาคพลเรือนอยู่ทั่วประเทศ อันมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และไม่ปรากฏ ในประเทศอื่น นั่นคือ “เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร ให้คำปรึกษาทางปกครอง” ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็น กลไกเฉพาะที่พัฒนาขึ้นตามบริบทสังคมการเมือง ที่แท้จริงของประเทศญี่ปุ่น และด้วยระบบ การทำงานในแบบที่เรียกว่า “สามประสาน” ของทั้งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทาง ปกครอง สำนักการประเมินการบริหาร (AEB)

และสภาส่งเสริมการระงับข้อร้องเรียนทาง ปกครอง (AGRPC) เพื่อบริการจัดการข้อร้องทุกข์ และการปรับปรุงระบบการบริหารงานภาครัฐ ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองจึงเป็น ที่ยอมรับในระดับสากลในฐานะระบบผู้ตรวจการ แผ่นดินแบบญี่ปุ่น (Japanese-styled Ombudsman system)

ด้วยโครงสร้างการทำงานที่ได้รับเสียงชื่นชม ในระดับนานาชาติ ประเทศญี่ปุ่นจึงเข้าร่วม เป็นสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดิน ระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ในปี พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) และสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association: AOA) ในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) ในฐานะ หนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้ง นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความร่วมมือในระดับ ทวิภาคีกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ซึ่งรวมถึง การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระดับทวิภาคีกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่ง ราชอาณาจักรไทยในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ด้วย¹²

ลักษณะสำคัญ-ตอนที่สอง ขั้นตอนอันเรียบง่าย

ลักษณะสำคัญประการที่สองของระบบ การให้คำปรึกษาทางปกครอง คือ “ขั้นตอนอัน เรียบง่าย” การยื่นเรื่องร้องเรียนกับระบบการ ให้คำปรึกษาทางปกครองไม่มีรูปแบบกำหนดไว้

¹² สำนักการประเมินการบริหาร กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร ขอขอบคุณประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไทย (นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต) ที่ได้ส่งสารแสดงความยินดี เพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกในโอกาสครบรอบ 60 ปี การก่อตั้งระบบที่ปรึกษา ทางปกครองของประเทศญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022)

ดังนั้น ผู้ใช้สามารถเลือกใช้วิธีการใดก็ได้ตามความสะดวกในการร้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนเป็นหนังสือ หรือร้องเรียนด้วยวาจา นอกจากนี้ ยังมีวิธีการต่าง ๆ เช่น การไปพบเจ้าหน้าที่ เพื่อร้องเรียนด้วยตนเอง การร้องเรียนทางโทรศัพท์ (โดยโทรศัพท์ไปยัง “สายด่วนร้องทุกข์ทางปกครองฉุกเฉิน #110” ทั่วประเทศ หรือจะโทรศัพท์โดยตรงไปยังหมายเลขของศูนย์การให้คำปรึกษาทางปกครองแต่ละแห่ง) ร้องเรียนผ่านทางโทรสาร หรือการส่งจดหมาย และผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) มีเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางโทรศัพท์ “หมายเลขร้องทุกข์ทางปกครองฉุกเฉิน #110” คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42 รองลงมาคือ การร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ ร้อยละ 18.5 การร้องเรียนทางโทรศัพท์หมายเลขอื่นที่มีชื่อหมายเลข #110 ร้อยละ 16.2 และเป็นการร้องเรียนด้วยตนเอง ร้อยละ 3.4

โดยทั่วไป การให้คำปรึกษาจะดำเนินการเป็นภาษาญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) เป็นต้นมา สำนักงานการประเมินการบริหารเริ่มรับเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้บริการชาวต่างชาติ มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น (กล่าวคือ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากชาวต่างชาติ จำนวน 224 เรื่อง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020))

นอกจากนี้ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา หากพิจารณาในมิติการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล สำนักงานการประเมินการบริหารได้ดำเนินโครงการให้คำปรึกษา

ผ่านระบบออนไลน์ เป็นโครงการนำร่องโดยใช้วิธีการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้ร้องเรียนผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพหรือ ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ การให้คำปรึกษาผ่านระบบออนไลน์นอกจากจะเป็นวิธีการที่ช่วยป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังจะช่วยให้การบริการให้คำปรึกษาสามารถเข้าถึงพื้นที่ที่การคมนาคมเข้าถึงได้ยากด้วย เช่น พื้นที่เกาะที่อยู่ห่างไกล

ให้บริการในทุกเรื่อง ทุกปัญหา

ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง ยอมรับการร้องเรียนในทุกเรื่องอย่างกว้างขวาง “โดยไม่คำนึงว่าเป็นการร้องเรียนในเรื่องใด” ในขณะที่กระทรวงต่าง ๆ จะยอมรับเรื่องร้องเรียนเฉพาะที่มีประเด็นที่อยู่ในเขตอำนาจของตนเท่านั้น การมีบทบาทที่เปิดกว้างดังกล่าวนี้ มีได้เฉพาะในการให้คำปรึกษาทางปกครองเท่านั้น เพื่อให้สามารถจัดการกับข้อร้องเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกระทรวงต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย รวมถึงกรณีที่ผู้ร้องเรียนไม่ทราบว่าต้องติดต่อกับหน่วยงานใดในการแก้ไขปัญหาของพวกเขา พระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงกิจการภายใน และการสื่อสารได้บัญญัติให้อำนาจแก่สำนักงานการประเมินการบริหาร ในการใกล้ชิด และมีข้อเสนอแนะเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐเท่านั้น อย่างไรก็ตาม พบว่า มีผู้ร้องเรียนจำนวนมากไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นความรับผิดชอบหรือมีความเกี่ยวข้องกับ

หน่วยงานใด หรือไม่ ดังนั้น ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถยื่นเรื่องได้อย่างกว้างขวางในทุกกรณี ซึ่งยังรวมไปถึงเรื่องเกี่ยวกับการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แต่กิจการพลเรือน ยิ่งไปกว่านั้น ถึงแม้จะพบว่าเรื่องที่ร้องเรียนจะเรื่องที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐ แต่สำนักการประเมินการบริหารก็จะดำเนินการช่วยเหลือในการแสวงหาข้อมูลให้แก่ประชาชนให้มากที่สุดในทุกครั้ง เพื่อให้บุคคลผู้นั้นสามารถเข้าถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยจะไม่ปฏิเสธ หรือบอกปิดความช่วยเหลือโดยอ้างเหตุผลของหน้าที่ความรับผิดชอบในทันที แล้วทิ้งผู้นั้นไว้กับปัญหา โดยที่ไม่ทราบว่าจะต้องติดต่อกับใคร หรือหน่วยงานใดต่อไป

บริการฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย และมุ่งรักษาความลับอย่างเข้มงวด

ประชาชนสามารถเข้ารับบริการให้คำปรึกษาทางปกครองได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยระบบมีการรักษาความลับอย่างเข้มงวด เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการที่มีปัญหาสามารถใช้บริการได้ โดยปราศจากความกังวลใจใด ๆ

ลักษณะสำคัญ-ตอนที่สาม

ให้การตอบสนองจากความเห็นในมุมมองของประชาชน

ลักษณะสำคัญประการที่สามของระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองของประเทศญี่ปุ่นคือ เอกลักษณะอันโดดเด่นเฉพาะตัวของระบบ

การทำงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความคิดเห็นและมุมมองของประชาชน ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัครล้วนมาจากประชาชนในภาคพลเมืองที่มีภูมิหลังและประสบการณ์ที่หลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครทุกคนมีร่วมกันก็คือ ความเข้าใจและความมุ่งมั่นในการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่อาสาสมัครทั้งหลายจึงเห็นความสำคัญในการเข้าถึงประชาชนแต่ละคนอย่างใกล้ชิดเพื่อรับฟังความเห็นจากมุมมองของพวกเขาด้วยความตั้งใจ ซึ่งพบว่า มีประชาชนจำนวนมากที่มาขอรับคำปรึกษาในทางปกครองจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร เป็นผู้ที่ไม่ทราบเลยว่าจะไปติดต่อขอคำแนะนำได้จากที่ใด ไปติดต่อขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ตามเคาน์เตอร์อื่นมาก่อนแล้วแต่ยังไม่เข้าใจหรือเข้าใจในคำชี้แจงแล้วแต่ยังคงติดใจในการตัดสินใจของหน่วยงานที่เกิดขึ้น ในกรณีทั้งหลายเหล่านี้ สิ่งที่ประชาชนกลุ่มนี้กำลังมองหาเป็นอย่างแรก คือ ใครสักคนที่เข้าใจความเป็นไปในปัญหา แยกแยะได้ว่าเกิดอะไรขึ้น และช่วยคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับพวกเขาได้ ดังนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า เจ้าหน้าที่อาสาสมัครที่จะปฏิบัติงานในบทบาทนี้จำเป็นต้องมีความรู้เฉพาะทาง และจะต้องเป็นผู้มีใจเปิดกว้าง รับฟังอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งเชื่อได้ว่าคุณลักษณะเหล่านี้เป็นจุดแข็งที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง

คนกลางผู้เชื่อมสัมพันธระหว่างรัฐ กับประชาชน

หลังจากที่ได้รับฟังความเห็นจากประชาชนด้วยความเข้าใจแล้ว เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองจะพิจารณาเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไป หน่วยงานบางแห่งสืบค้นได้ไม่ยากเพราะมีข้อมูลประจักษ์ชัดตามสื่อต่าง ๆ หน่วยงานบางแห่ง อาจยังไม่เป็นที่รู้จักมากเท่าที่ควร ซึ่งในกรณีอย่างหลังนี้ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครอาจจะติดต่อหน่วยงานเพื่อขอเข้าพบพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เป็นการเฉพาะ และในกรณีที่มีความจำเป็นอาจนำผู้ร้องเรียนเดินทางมาพบเพื่อร่วมสนทนาด้วย กรณีในลักษณะนี้ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครมักเป็นประชาชนคนในพื้นที่ ที่มีข้อมูลความรู้เพียงพอที่จะช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเจรจาในบรรยากาศที่ราบรื่นและเป็นมิตรระหว่างผู้ร้องเรียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงมีผู้เปรียบเทียบการทำงานในลักษณะนี้ของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองว่าเสมือนเป็น “สะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน”

ทำงานไปพร้อมกับ การเป็นคณะกรรมการชุดอื่น ๆ

ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองยังทำหน้าที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดอื่น ๆ ของรัฐด้วย ในประเทศญี่ปุ่น มีการตั้งคณะกรรมการของรัฐ

หลายแห่งทั่วประเทศ รวมถึงการเป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง หรือที่เรียกรวมกันว่า “อาสาสมัครฝ่ายปกครอง (Administrative Volunteers)” อาทิตอาสาสมัครสวัสดิการเด็ก ที่มีจำนวนราว 230,000 คน (ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเพื่อสะท้อนมุมมองของประชาชนในพื้นที่ให้ความช่วยเหลือที่จำเป็น และทำงานส่งเสริมสวัสดิการสังคม) ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครคุมประพฤติจำนวนราว 47,000 คน (ทำหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาผู้ต้องโทษจากการก่ออาชญากรรมหรือกระทำความผิดในชุมชน) ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และอาสาสมัครสิทธิมนุษยชน จำนวนราว 21,000 คน (ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านสิทธิมนุษยชนและส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนในระดับสากล) ได้รับมอบหมายหน้าที่จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ เทศบาลบางแห่งได้มีการตั้งระบบผู้ให้คำปรึกษาขึ้นเป็นของตนเอง และสภาสวัสดิการสังคมของเทศบาลบางแห่งอาจมอบหมายเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาของตนเองให้ดำเนินการกิจเฉพาะเรื่องที่มีความจำเป็นด้วยเหตุเหล่านี้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครฝ่ายปกครองหนึ่งคนมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในแง่มุมมองของประชาชน สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพราะจะทำให้ประชาชนได้รับบริการการให้คำปรึกษาได้แบบครบวงจร

การเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร

ในบรรดาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครฝ่ายปกครองที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ มีเพียงเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองเท่านั้นที่ได้รับอนุญาตให้สามารถแสดงความคิดเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารได้ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยที่ปรึกษาทางปกครองบัญญัติให้อำนาจไว้ ทั้งนี้

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) มีกรณีการเสนอความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครจำนวน 200 เรื่อง เสนอไปยังรัฐมนตรี และในบางกรณี สำนักการประเมินการบริหารจะตั้งประเด็นและเสนอข้อพิจารณาเพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกระทรวงที่เกี่ยวข้องตามความคิดเห็นดังกล่าวด้วย ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินการในบางกรณีประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้น

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นภาพสะท้อนความสำเร็จจากการเสนอความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง

กรณีการรวมช่วงเวลาการเลือกตั้งล่วงหน้าเข้าไว้ด้วยกัน¹³

ความคิดเห็น

สืบเนื่องจากการออกเสียงลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Lower house) เป็นการทั่วไป และการออกเสียงประชามติของประชาชนเพื่อให้การรับรองหัวหน้าและผู้พิพากษาศาลสูงสุด (Supreme court) ของญี่ปุ่น ซึ่งสมควรจะจัดขึ้นในวันเดียวกันนั้น กลับมีบางช่วงเวลาที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถออกเสียงลงคะแนนได้ในวันเดียวกัน เนื่องจากมีการกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งล่วงหน้าในทั้งสองกิจกรรมไว้แตกต่างกัน

ผู้ร้องเรียนเห็นว่า ควรกำหนดระยะเวลาการเลือกตั้งล่วงหน้าของทั้งสองกิจกรรมนี้ให้เป็นช่วงเวลาเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน (การแก้ไขปรับปรุง)

สำนักการประเมินการบริหารจึงได้มีข้อเสนอแนะตามความเห็นของสภาส่งเสริมการรับข้อร้องเรียนทางปกครอง เสนอไปยังแผนกการเลือกตั้ง สำนักการบริหารงานท้องถิ่น ในสังกัดกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร

ต่อมาในเดือนตุลาคม ปีพ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดระยะเวลาการออกเสียงลงคะแนนในทั้งสองกิจกรรมเป็นช่วงเวลาเดียวกันตามข้อเสนอแนะของสำนักการประเมินการบริหาร

¹³ https://www.soumu.go.jp/main_content/000355110.pdf

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ประชาชน

ในระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง แม้ว่าการให้อำนาจแก่ประชาชนจะมีได้ เป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่อสาสมัคร

ให้คำปรึกษาทางปกครองแต่ละคน แต่ในบางกรณี เจ้าหน้าที่อสาสมัครก็ได้มีส่วนช่วย ในการสร้างความเข้มแข็งและให้อำนาจ แก่ประชาชน จนกล่าวได้ว่าเป็นการส่งเสริม เสรีภาพในการปกครองตัวเอง¹⁴

กรณีการติดตั้งไฟสัญญาณวับวาบแสงน้ำเงิน

ความเป็นมา

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยประชาชนชาวเมืองยokkaichi (Yokkaichi city) ได้ริเริ่มโครงการอสาสมัครลาดตระเวนเพื่อป้องกันอาชญากรรม ในระยะแรกเป็นการเดินเท้าเพื่อออกตรวจพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ได้มีการนำยานพาหนะของเอกชนมาใช้ลาดตระเวน และมีการติดตั้งไฟสัญญาณวับวาบแสงน้ำเงินที่ตัวรถ เพื่อมิให้ถูกมองว่าเป็นยานพาหนะที่น่าสงสัย

ต่อมา ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) พบว่า การใช้ไฟสัญญาณวับวาบแสงน้ำเงินขัดต่อกฎหมายว่าด้วยยานพาหนะขนส่งทางบก และตำรวจประจำจังหวัดมิเอะ จึงสั่งห้ามใช้ไฟสัญญาณดังกล่าวและกระทรวงที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง และการท่องเที่ยว (MLIT) ซึ่งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับดังกล่าว ก็มีทำให้การสนับสนุน คำสั่งการของตำรวจเช่นกัน

ในทางตรงข้าม เมืองยokkaichi และประชาชนชาวเมืองกลับไม่เห็นด้วยและแสดงความไม่พอใจกับคำสั่งดังกล่าว และเริ่มออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการทบทวนกฎหมาย

ความคิดเห็น

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) เจ้าหน้าที่อสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองคนหนึ่งได้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี โดยสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนชาวเมืองยokkaichi

¹⁴ YAMAYA Kiyohide, “Public Sector Governance and the Ombudsman” Chapter 7: “Multifaceted Role of Administrative Counselors” (KOYO SHOBO Corporation, 2019)

ผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน (การแก้ไขปรับปรุง)

ความคิดเห็นของประชาชนถูกรวมเข้าไว้ในแผนปฏิบัติการของกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร และเสนอต่อไปยังสภานโยบายเศรษฐกิจการคลัง (Council on Economic and Fiscal Policy) ซึ่งกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารได้หารือเรื่องที่เกิดขึ้นนี้กับกระทรวงที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง และการท่องเที่ยว และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (NPA)

หลังจากที่ได้ดำเนินการกระบวนการประชาพิจารณ์ ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) กระทรวงที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง และการท่องเที่ยว จึงตัดสินใจออกประกาศการผ่อนคลายข้อบังคับทางกฎหมาย ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนธันวาคมของปีนั้น

ในข้อเท็จจริง เจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครองคนที่เสนอความเห็นไปยังรัฐมนตรีนั้น มิได้มีหน้าที่ประจำอยู่ ณ เมืองยูกะอิจิ แต่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเมืองอินาบะ (Inabe city) ที่อยู่ใกล้เคียงกัน และไม่ได้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวเรียกร้องแต่อย่างใด ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินการของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครผู้นี้ มิได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของตัวเอง แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นคนหนึ่งด้วยความเชื่อมั่นในจุดยืนที่มีเป้าหมายแน่วแน่ และสามารถบรรลุผลสำเร็จที่ดีที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถกำหนดวิถีในการดำรงชีวิตของตนเองได้

ลักษณะสำคัญ-ตอนที่สี่

หน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานประเมินการบริหาร (AEB)

นอกจากหน้าที่การให้คำปรึกษาทางปกครองแล้ว สำนักงานประเมินการบริหาร

(AEB) ยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานภาครัฐและการปฏิบัติราชการทั่วประเทศตามพระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร หน้าที่ในส่วนนี้ คือ การตรวจสอบสถานะในทางปฏิบัติของการปฏิบัติราชการทางปกครองและจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา (ประมาณ 10 ประเด็น ต่อปี) การตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นรายบุคคลจะดำเนินการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประเมินการบริหาร และจะรวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบไปเพื่อใช้ในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชน ที่รวบรวมผ่านระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง ความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประเด็นสำคัญทางการเมืองระดับชาติจะถูกนำมาพิจารณาคัดเลือกเพื่อกำหนดประเด็นที่ทำการตรวจสอบ ตัวอย่างของกรณีการตรวจสอบในประเด็นที่ได้รับจากระบบการให้คำปรึกษาทางปกครอง ได้แก่

กรณีการผ่อนปรนเงื่อนไขที่กำหนดให้คนต่างด้าวต้องนำหนังสือเดินทางฉบับจริงมาแสดง เพื่อใช้ดำเนินการจดทะเบียนสมรส¹⁵

กรณีเรื่องร้องเรียน

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021) สำนักงานการประเมิณการบริหารประจำภูมิภาคซุบุ ได้รับการร้องเรียนจากชาวต่างชาติ ว่า “ฉันได้พยายามที่จะจดทะเบียนสมรสในเมือง ก. (ชื่อสมมติ) ให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่คูรั๊กของฉันจะเดินทางมาถึงจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม สำนักงานเมืองปฏิเสธที่จะดำเนินการตามคำร้องขอนี้ จนกว่าฉันจะสามารถนำหนังสือเดินทางฉบับจริงของคูรั๊กของฉันมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อพิสูจน์หลักฐานความเป็นพลเมือง แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้คูรั๊กของฉันไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นได้ การพิจารณาหลักฐานจากสำเนาเอกสารยังไม่เพียงพออย่างนั้นหรือ

ผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน (การแก้ไขปรับปรุง)

จากผลการตรวจสอบของสำนักงานการประเมิณการบริหารเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการจดทะเบียนสมรสซึ่งมีการปฏิบัติทั่วประเทศ พบว่า มีเทศบาล จำนวน 37 แห่งจาก 48 แห่ง ได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสในลักษณะเดียวกับเมือง ก.

ดังนั้น สำนักงานการประเมิณการบริหารจึงขอให้กระทรวงยุติธรรม (MOJ) แจ้งไปยังเทศบาลทุกแห่งว่า การกำหนดให้มีการแสดงหนังสือเดินทาง เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันความเป็นพลเมืองเจ้าหน้าที่ควรยอมรับสำเนาเอกสารเพื่อใช้การนี้ด้วย

ต่อมา กระทรวงยุติธรรมได้แจ้งเทศบาลทุกแห่งทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติของแต่ละจังหวัด

นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร ยังได้มีข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตามรายงานผลการตรวจสอบ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่เดือนมกราคม พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) จากทัศนคติที่มุ่งส่งเสริมให้การปฏิบัติราชการประจำวันในส่วนงานทะเบียนราษฎรที่เกี่ยวข้องกับการสมรสกับชาวต่างชาติเป็นไปด้วยความเหมาะสมและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

¹⁵ https://www.soumu.go.jp/menu_news/s-news/hyouka_211112000152927.html
https://www.soumu.go.jp/menu_news/s-news/hyouka_040128000154589.html

บทสรุป

ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองของประเทศญี่ปุ่นมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง มีคุณลักษณะสำคัญหลายประการจนเรียกได้ว่าเป็น “ระบบผู้ตรวจการแผ่นดินตามแบบฉบับของญี่ปุ่น” ในปี พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021) ที่ผ่านมา เป็นโอกาสที่ได้มีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้คำปรึกษาทางปกครอง ซึ่งเป็นกลไกหลักของระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองขึ้นในประเทศญี่ปุ่น ได้ดำเนินมาจนครบ 60 ปี คณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน (นายฟูมิโอะ คิชิดะ) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ร่วงเมื่อปี พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021) มีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการรับฟังเสียงของประชาชน ดังนั้น การให้คำปรึกษาทางปกครองจึงถูกให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็นร่วมสมัยที่สังคมญี่ปุ่นกำลังเผชิญ เช่น ปัญหาจากการที่ประชากรมีจำนวนลดลง ปัญหาสังคมสูงวัย การปรับเพื่อก้าวสู่ความเป็นสากล และการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบข้อมูลดิจิทัล รวมไปถึง

การรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

ระบบงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในแต่ละประเทศย่อมได้รับการปรับสภาพไปตามโครงสร้างการปกครองภายใน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศและระดับภูมิภาค อย่างไรก็ตาม โลกของเราต่างก็ประสบปัญหาในระดับนานาชาติบางเรื่องร่วมกัน เช่น ปัญหาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) อีกทั้งมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ที่ผ่านมา ได้ย้ำเตือนถึงความสำคัญของบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น สำนักการประเมินการบริหาร กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร จึงมีความยินดีที่จะแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของระบบการให้คำปรึกษาทางปกครองของประเทศญี่ปุ่น ที่อาจนำไปใช้เป็นแบบอย่างที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำงานของระบบผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศอื่นต่อไป □

Bibliography / บรรณานุกรม

- Ministry of Internal Affairs and Communications. Retrieved June 1, 2022. from https://www.soumu.go.jp/main_content/000783026.pdf
- Ministry of Internal Affairs and Communications. Retrieved June 2, 2022. from https://www.soumu.go.jp/menu_news/s-news/hyouka_211112000152927.html
- Ministry of Internal Affairs and Communications. Retrieved June 2, 2022. from https://www.soumu.go.jp/menu_news/s-news/hyouka_040128000154589.html
- Ministry of Internal Affairs and Communications. Retrieved June 4, 2022. from https://www.soumu.go.jp/main_content/000355110.pdf
- YAMAYA Kiyohide (2019). “Public Sector Governance and the Ombudsman” .in *Multifaceted Role of Administrative Counselors*. Kyoto : KOYO SHOBO Corporation.

The role of the Ombudsman institution in promoting and protecting the rights of vulnerable people and the rule of law

บทบาทขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิของกลุ่มคนเปราะบางและหลักนิติธรรม¹

Matthew Rowe²

แมทธิว โรว³

Ombudsman Western Australia⁴

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย⁵

Email: matthew.rowe@ombudsman.wa.gov.au

Abstract

This article explores the role of of the rule of law in the protection of the Ombudsman as an arbiter marginalised or vulnerable peoples.

¹ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับความอนุเคราะห์บทความวิชาการนี้จากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (The Ombudsman Western Australia) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับระบบผู้ตรวจการแผ่นดิน อันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงาน นโยบายและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนระหว่างคู่ภาคีตามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและกรรมการของรัฐสภาเพื่อการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนทางปกครองแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (The Parliamentary Commissioner for Administrative Investigations) หรือ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (The Ombudsman Western Australia) บทความนี้เขียนขึ้นเป็นภาษาอังกฤษและได้รับการแปลเป็นภาษาไทย โดยสำนักวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

² Senior Project and Executive Services Officer

³ เจ้าหน้าที่บริการผู้บริหารและโครงการอาวุโส

⁴ Level 2 Albert Facey House 469 Wellington Street PERTH WA 6000

⁵ อาคารอัลเบิร์ต เฟซีย์ เฮาส์ ชั้น 2 เลขที่ 469 ถนนเวลลิงตัน เพิร์ท, รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย 6000 เครือรัฐออสเตรเลีย

For some jurisdictions, such a role expands from a ‘classical’ function, appointed to oversee the functions of the executive, through the making of recommendations to improve administrative practices, to incorporate fundamental functions in the promotion and protection of the interests of marginalised groups, through the inspection of public institutions, including places of immigration detention and incarceration. In Australia, the Commonwealth Ombudsman has a role in providing oversight of the administration of national immigration functions, including

as National Preventive Mechanism (NPM) in the fulfilment of Australia’s international obligations under the Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT). In Western Australia, the Office of the Inspector of Custodial Services (OICS) and the Western Australian Ombudsman (Parliamentary Commissioner for Administrative Investigations) have been appointed as agencies for inspecting and monitoring places of detention in assuming the implementation of OPCAT.

Introduction: The Ombudsman and the rule of law

The integrity of an Ombudsman office is founded on actual and perceived independence essential for balanced officiation and mediation. The review of public administrative procedure and fairness satisfies and exemplifies the concept of the rule of law, in its broadest sense referring to equality before the law, the application of known rules consistently and fairly without whim or caprice and the supremacy of the law in the exercise of government decision-making. Administrative oversight aims to provide

a transparent examination of the decisions of the executive, as the branch of government responsible for public administration. As an arbiter of adequacy and fairness in, and of the scope of, administrative decision-making, the role of the Ombudsman extends beyond the resolution of adverse outcomes to a valuable role in upholding the perception of accountability and competence in public administration.

As such, administrative decision-making in common law countries is held accountable to the principles of natural justice, or procedural fairness, principles

formulated to impart fairness to adjudication and mediation, principally an absence of bias in judgment (*nemo iudex in causa sua*) and allowing the opportunity for defence (*audi alteram partem*). More recently, the office has incorporated an expanded mandate in the oversight of government decision-making, as an inspector of public institutions, including places of detention, or to investigate compliance with national or international human rights obligations. This article explores how such a mandate extends the traditional functions of the Ombudsman in Australia, as an institution enabling the rule of law, in promoting inclusivity by recognising the experiences of certain peoples as important to promoting the perception of fairness, in promoting the universal standards of dignity recognised by international obligations, and as a preventive means to support peoples vulnerable to government decision-making.

Dignity in complaint resolution

Recognition of the dignity of the complainant is crucial to communicating expectations in the resolution of grievances and to imparting a perception of fairness. The NSW Ombudsman's

practice manual for managing complainant conduct identifies a right to dignity, as an innate 'birthright', that is, universal in comparison to dignity accorded by reputation, that is due respect (NSW Ombudsman, 2009; Hicks, 2011; Wheeler, 2017; Fukuyama, 2018):

Complainants who feel they have not been respected or taken seriously can become focused on a quest for vindication, retribution or revenge. Many entrenched disputes and unresolved conflicts can be traced back to an initial real or perceived violation of a person's dignity or sense of identity. (NSW Ombudsman, 2021)

Inclusivity requires more than fairness and extends to the perception of fairness. Mediation without respect to inherent dignity implies a lack of value or worth to that identity, and thereby to the worth of a claim or defence. Perception of the worth of identity rapidly informs judgment of an individual's motivations and sincerity. Inclusivity communicates an authentic acceptance, whether as an individual or as a member of a group. The corollary of not accepting a person's identity, and sense of self-worth, is a challenge to

a person's sense of injustice, that beliefs or allegations are not to be trusted, that the person thereby has a diminished ability to provide a defence. If a sense of self-worth is devalued in mediation, a sense of trust is devalued, alongside the need to be believed as a valued defence against a fear of arbitrariness. Inclusivity recognises the validity of a person's lived experience, which may not be a shared experience (Hoerger, 2016).

Alternatively, in contrast to an expectation of a level of recognition and understanding of the lived experiences of the individual, mediation in conflict resolution could be seen to require only the absence of disrespect, as embodied in bias, discrimination, indifference or arbitrariness, or the exercise of procedural fairness, which would otherwise provoke a sense of fear and mistrust.⁶

Vulnerable and Marginalised groups

The expansion of the rule of law to the enshrined protection of marginalised groups is historically paralleled in the expansion of enfranchisement,

the number and type of which have increasingly consolidated and networked in recent years through transnational communications technology. State administration developed, enacted, and implemented in recognition of the vulnerable and marginalised, but without consultation, has historically resulted in disempowerment and discrimination.

There are two groups at the frontier of considerations of legal entitlement defined by geography and jurisdiction; people of different legal or cultural backgrounds to a jurisdiction (including immigrants, asylum-seekers, refugees, diplomats, and travellers) or people impacted by internal displacement (for example, through invasion, colonisation, settlement, or dispossession). Jurisdictional conflicts involving both migrants and the indigenous against the prevailing legal order have come to invoke both universal and specific rights, and consideration of the standard of treatment by which an individual is expected to be entitled irrespective of jurisdiction.

⁶ A freedom from fear, although enshrined in the Preamble to the Universal Declaration of Human Rights in the context of freedom from armed aggression, is one of the fundamental freedoms instrumental to the drafting of that charter.

The rights of both groups from the viewpoint of a culture, legal code, or jurisdiction, most significantly impacted by immigration detention and incarceration, respectively, provide the most salient examples when considering legal entitlements specifically granted to people at risk of or with lived or historic experience of marginalisation. In the case of refugees, such rights are applied because of an individual's circumstances, and fear of persecution, or because of an individual belonging to a marginalised group.

Migrants, asylum-seekers and refugees

A human rights-based approach to the administration of immigration and asylum control, as a legacy of violations committed by states in World War II, partitions people considered to be seeking residence or citizenship in circumstances that are voluntary, uncoerced, or travelling under economic motives, and asylum-seekers, where there arises an obligation to not return or detain people who in their circumstances 'face a real risk of violation of certain human rights under the United Nations International Covenant on Civil and

Political Rights [(ICCPR)], the Convention against Torture [(CAT)], or the Convention on the Rights of the Child [(CRC)]' (Australian Human Rights Commission). The right not to be arbitrarily detained is itself enshrined in Article Nine of the Universal Declaration of Human Rights (UDHR): 'No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile' (United Nations, 1948).

The right to seek political asylum was enshrined in the 1948 UDHR. Article 14 provides for a 'right of political asylum' ('Everyone has the right to seek and to enjoy in other countries asylum from persecution') and Article 15 provides for a 'right to nationality' ('Everyone has a right to a nationality').

The 1951 UN Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention) defines refugees as non-nationals 'persecuted for reasons of race, religion, nationality, [or] membership of a particular social group or political opinion' (UNHCR, 1951). Refugees are defined in Article 1(2) of the Refugee Convention in terms of being either unable or unwilling to retain nationality due to a fear of persecution (implicating the principle of *non-refoulement*, or a prohibition on

returning a refugee to persecution in their country of origin). Article 31 of the Refugee Convention also prohibits the imposition of penalties on people seeking asylum in good faith.

The Commonwealth Ombudsman⁷ has the role of providing oversight of ‘the immigration functions of the Department of Home Affairs’ (Commonwealth Ombudsman, 2022). The office of the Commonwealth Ombudsman was established in the same decade as the Western Australian Ombudsman, concurrent with the formation of multiple administrative tribunals in Australia,⁸ in the context of the emergence of quasi-judicial agencies providing oversight of multiple aspects of public administration. The Commonwealth Ombudsman’s current responsibilities in relation to the oversight of immigration functions include:

- Investigating complaints relating to ‘administrative actions taken by the Department of Home Affairs or the Australian Border Force’, including issues relating to ‘visa and citizenship

processing delays’, ‘detention issues’, and ‘customs-related issues’, as well as the investigation of systemic issues. For example, in 2011, the Commonwealth Ombudsman announced an investigation into suicide and self-harm in Australian immigration detention facilities in response to ‘concerns about the impact of long-term detention on the ongoing mental health of detainees’ (Commonwealth Ombudsman, 2011; Commonwealth Ombudsman, 2013);

- Monitoring places of immigrant detention as a National Preventive Mechanism (NPM) as part of the fulfilment of Australia’s international obligations under the United Nations Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT) (Commonwealth Ombudsman, 2021). In relation to this role, one that extends beyond the investigation of complaints to the protection of marginalised groups, the office of the Commonwealth Ombudsman has recently stated: ‘The cornerstone to the Office’s oversight functions is

⁷ Created by the *Ombudsman Act 1976*, <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00224>>.

⁸ Including the Administrative Appeals Tribunal (AAT), created by the *Administrative Appeals Tribunal Act 1975*, <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00107>>.

to ensure the actions of agencies are fair and reasonable... While the investigation of complaints has been the traditional role of the Office, over the years Government has given our Office additional responsibilities towards the vulnerable and the disadvantaged. This includes oversight of law enforcement agencies' use of covert powers; assisting historic victims of abuse in the Defence Force; and considering the circumstances of people detained long-term in immigration facilities' (Vonethethoff, 2022);

- Assess the 'appropriateness of detention arrangements' for people who have been detained for at least two years;⁹ and
- Observe instances in which a person was detained and released on the basis of being found not to be unlawful.

The Australian Human Rights Commission (AHRC) also reports on the conditions of migrants in detention, in Human Rights and Equal Opportunity Commission (HREOC) reports (Australian Human Rights Commission, 2022),

in response to complaints 'made in writing... alleging that [an] act or practice is inconsistent with or contrary to any human right'.¹⁰

Human Rights and Aboriginal Australians

Some Australian states and territories have, more recently, introduced specific human rights legislation, principally concerned with the protection of civil and political rights. Victoria introduced the *Charter of Human Rights and Responsibilities Act 2006*, protecting 21 fundamental human rights, and Queensland has introduced the *Queensland Human Rights Act 2019* (effective 1 January 2020). The latter of these provides for the protection of cultural and indigenous rights on the basis of lived experience of marginalisation or common identity. Similar in language to Article 27 of the ICCPR, the Queensland Act states:

All persons with a particular cultural, religious, racial or linguistic background must not be denied

⁹ Under sections 486L, 486N, 486O of the *Migration Act 1958*, <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00384>>.

¹⁰ Under section 20(1)(b) of the *Human Rights and Equal Opportunity Commission Act 1986*, <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2006C00094>>.

*the right, in community with other persons of that background, to enjoy their culture, to declare and practise their religion and to use their language.*¹¹ [emphasis added]

The Queensland Human Rights Commission (QHRC) handles human rights complaints, which may also be made simultaneously to both the Queensland Ombudsman and the QHRC, although the Ombudsman will not consider a response to a complaint under the Queensland *Ombudsman Act 2001* until the QHRC has finished its investigation. The Ombudsman may also refer a complaint to the QHRC if the Ombudsman considers the complaint to be a human rights complaint (Section 66(1)(a)). Similarly, the QHRC may refer a complaint to the Queensland Ombudsman (s.73(1)).

For example, Aboriginal people continue to experience disproportionately high rates of mental health issues, including hospitalisation for intentional self-harm, and chronic disease, including ‘cancer, cardiovascular disease, respiratory diseases, diabetes and kidney disease’. Although there have

been some improvements in health outcomes and access to and use of medical care, including immunisation (Australian Institute of Health and Welfare, 2020), other health performance outcomes have worsened. For the period from 2004-5 to 2016-17, rates of hospitalisation for mental health issues increased by 76% for females and 55% for males (Australian Institute of Health and Welfare, 2020).

Ratification of the Optional Protocol to the Convention Against Torture (OPCAT)

On 21 December 2017, Australia ratified, that is, gave formal consent to agree to the implementation of the Optional Protocol to the Convention Against Torture (OPCAT). As an extension to the Convention Against Torture (CAT), OPCAT intended to act as a preventive measure against the violations of rights recognised under the CAT.

In its preparation for its role as coordinator of the national implementation of OPCAT, the Australian Commonwealth Ombudsman identified 55 ‘existing Commonwealth, state and

¹¹ Section 27, *Queensland Human Rights Act 2019*, <<https://www.legislation.qld.gov.au/view/whole/html/asmade/act-2019-005>>.

territory inspection and oversight bodies', which includes, the Australian Human Rights Commission (AHRC), an A-status National Human Rights Institution (NHRI) (Commonwealth Ombudsman, 2019). Preparation by the Commonwealth Ombudsman has also been informed by consideration of the practical experience of other countries, including New Zealand and the United Kingdom, balanced by a consideration of circumstances specific to Australia, including geographic and demographic, federal structure and of the experiences of people in places of detention.

The Commonwealth Ombudsman identified five statutory authorities in Western Australia that provide oversight of places of detention in an inspectorate capacity, including the provision of reports on those inspections and recommendations. Through consultation with state and territory agencies, the Commonwealth Ombudsman also identified the total number of facilities existing within each state or territory, limited to those where a detainee may be held for more than 24 hours (Commonwealth Ombudsman, 2019).

The five Western Australian authorities included:

- The Western Australian Ombudsman (Parliamentary Commissioner for Administrative Investigations) (established in 1972), with a broad jurisdictional mandate across the whole of the public sector, including inspectorate powers. Staff of the office who visit places of detention include a Principal Aboriginal Liaison Officer to enable culturally appropriate and respectful communication;¹²

- The Office of the Inspector of Custodial Services (OICS) (established in 2000), which inspects and reports on every prison (of which there are 21), court custody centre, on the Banksia Hill Juvenile Detention Centre, in Western Australia, as well as lock-ups as prescribed by the legislation (of which there are 26) (Office of the Inspector of Custodial Services, 2022);¹³ exercising an operation considered closely exemplary to a model OPCAT NPM inspectorate; and

- Three authorities provided with the capacity of inspecting mental health facilities in Western Australia:

¹² Under the *Parliamentary Commissioner Act 1971* (WA) Part 3, Division 3.

¹³ Under sections 19 and 28 of the *Inspector of Custodial Services Act 2003* (WA) and section five of the *Court Security and Custodial Services Regulations 1999*.

◦ The Mental Health Advocacy Service (established as the Council of Official Visitors in 1996) ‘supporting people who are receiving or referred for involuntary mental health treatment’ and with the capacity to inspect ‘any part of a mental health service’;¹⁴

◦ The Office of the Chief Psychiatrist (established 2015), ‘responsible for the treatment and care’ of all patients receiving medical health services (Chief Psychiatrist of Western Australia, 2022); and

◦ The Chief Advocate for the Bennett Brook Disability Justice Centre (established 2015), which provides ‘secure accommodation facilities to house people that have been charged with an offense and have an intellectual and cognitive disability’ (WA Government, 2022).

Other considered authorities that were deemed not to have an inspectorate role included the Commissioner of Children and Young People, which has a monitoring and advocacy capacity (Commissioner for Children and Young

People, 2022), the WA Department of Justice Aboriginal Visitor Scheme, and the Health and Disability Services Complaints Office (HADSCO),¹⁵ which investigates complaints relating to health services, including services in places of detention, although the authority reports to the executive and does not have an inspectorate capacity (Commonwealth Ombudsman, 2019).

Furthermore, there are three facilities in Western Australia identified as places of detention under the jurisdiction of the Commonwealth Ombudsman, as coordinating and federal NPM; two of these are immigration detention facilities (of 12 in total in Australia), being Christmas Island and Perth Immigration Detention Centre, and one is a military detention facility (also of 12 in total in Australia).

In 2019, the Inspector of Custodial Services was appointed as NPM for the inspection of ‘justice-related facilities including police holding cells’ and the Western Australian Ombudsman as NPM for the inspection of ‘mental health

¹⁴ Under the *Mental Health Act 2014* (WA), Part 20, s. 359(1)(b), <https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/law_a147019.html>.

¹⁵ Under the *Health and Disability Services (Complaints) Act 1995* (WA), <https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/main_mrtitle_415_homepage.html>.

and other secure facilities'.¹⁶ The latter include 24 mental health facilities where a person may be detained, including facilities in community, residential, and admitted care. While the Western Australian Ombudsman has a jurisdiction that encompasses both types of facilities, as well as many others that might be included within a broader definition of 'places of detention'. The Victorian Ombudsman tabled a report in 2017 of an inspection into a women's prison, which was completed in the model of an OPCAT-inspection (Victorian Ombudsman, 2017).

Concluding remarks

The expansion of the functions of the office as an institution of the rule of law to the protection of marginalised and vulnerable groups parallels the expansion of the concept of rights

from those of individuals to those of groups. Both displaced and indigenous people are at the forefront of considerations of the rights of peoples. This article has explored some of the current and emergent responsibilities, as entrusted to the institution of the Ombudsman, in recognising individual and group rights enshrined in international law. The implementation of OPCAT in monitoring places of detention across Australia affords a further opportunity to promote and protect the rights of groups. Recognising the lived experiences of marginalised peoples not only serves to ensure compliance with national and international rights obligations but is increasingly essential to the perception of fairness in inclusive approaches to inspection, monitoring, and complaint investigation. □

¹⁶ Note: Defined as 'closed facilities or units where people may be involuntarily detained for mental health assessment or treatment'.

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะผู้ตัดสินตามหลักนิติธรรมในการคุ้มครองกลุ่มคนชายขอบหรือกลุ่มคนเปราะบาง เขตอำนาจบางส่วนของผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการขยายบทบาทหน้าที่จากการเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินแบบ “ดั้งเดิม” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหารผ่านการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง รวมถึงหน้าที่พื้นฐานในการส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มคนชายขอบผ่านการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐ และสถานกักตัวคนเข้าเมือง และสถานกักขังในออสเตรเลีย ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลียมีบทบาทในการกำกับดูแลการบริหารงานตรวจคนเข้าเมืองของประเทศ รวมถึงกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism: NPM) เพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของออสเตรเลีย ภายใต้พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: OPCAT) ในรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย สำนักงานตรวจสอบการคุมขัง (Office of the Inspector of Custodial Services: OICS) และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐ

เวสเทิร์นออสเตรเลีย (กรรมาธิการของรัฐสภาเพื่อการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนทางปกครองแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) ถูกแต่งตั้งให้เป็นหน่วยงานสำหรับตรวจสอบและติดตามสถานกักขังในการดำเนินการตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT)

บทนำ: ผู้ตรวจการแผ่นดินและหลักนิติธรรม

คุณภาพขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินตั้งอยู่บนหลักการของความเป็นอิสระที่แท้จริงขององค์กรที่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อสมดุลในการปฏิบัติหน้าที่และการทำหน้าที่ใกล้เคียง การตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติราชการทางปกครองและการพิจารณาความเป็นธรรมเป็นการสานต่อและเป็นภาพตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้างที่สุด อันหมายถึง ความเสมอภาคทางกฎหมายที่มีการใช้บังคับกฎหมายที่ทราบโดยทั่วไปอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมโดยปราศจากเจตนาหรือการกระทำตามอำเภอใจ รวมถึงการยึดถือกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดในการใช้อำนาจตัดสินใจของรัฐบาล การกำกับดูแลการบริหารราชการทางปกครองมุ่งเน้นที่การตรวจสอบการใช้อำนาจตัดสินใจของฝ่ายบริหารอย่างโปร่งใส ซึ่งเป็นหน้าที่ด้านหนึ่งของรัฐบาลที่รับผิดชอบการบริหารราชการแผ่นดิน บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะที่เป็นผู้ตัดสิน

ชี้ขาดความเพียงพอและความเป็นธรรมในการใช้อำนาจทางปกครองได้ขยายขอบเขตไปมากกว่าการแก้ไขผลลัพธ์อันไม่พึงประสงค์สู่บทบาทอันทรงคุณค่าเพื่อดำรงไว้ซึ่งการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน

ดังนั้น การใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศต้องยึดหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Natural justice) ความเป็นธรรมตามขั้นตอนและกระบวนการ (Procedural fairness) รวมถึงหลักการที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาความเป็นธรรมในการตัดสินใจและไกล่เกลี่ย อันได้แก่ หลักการสำคัญ เช่น บุคคลใด ๆ ไม่ควรเป็นผู้ตัดสินคดีของตนเอง (nemo iudex in causa sua) และหลักการรับฟังคู่กรณีทุกฝ่าย (audi alteram partem) เมื่อไม่นานมานี้ สำนักงานได้รวมอำนาจหน้าที่ที่ได้รับเพิ่มเติมในการกำกับดูแลการตัดสินใจของรัฐบาลเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรตรวจสอบหน่วยงานของรัฐซึ่งรวมถึงการตรวจสอบสถานกักขัง หรือการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระดับชาติหรือระหว่างประเทศ บทความนี้จึงเป็นการวิเคราะห์การขยายขอบเขตบทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเครือรัฐออสเตรเลียจากแบบดั้งเดิม ในฐานะสถาบันที่มีบทบาทในการส่งเสริมหลักนิติธรรมในการส่งเสริมการรวบรวมประสบการณ์ของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสนับสนุนการตระหนักถึงความเป็นธรรมการส่งเสริมมาตรฐานสากลของศักดิ์ศรีที่เป็นที่ยอมรับตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อเป็น

แนวทางในการปกป้องคุ้มครองและสนับสนุนกลุ่มคนเปราะบางต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

เรื่องของเกียรติและศักดิ์ศรีกับการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

การตระหนักในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ร้องเรียนเป็นเรื่องสำคัญต่อความคาดหวังในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียน และเป็นการสื่อให้เห็นถึงความตระหนักถึงความเป็นธรรม ทั้งนี้ ในคู่มือการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐนิวเซาท์เวลส์สำหรับการจัดการความประพฤติของผู้ร้องเรียนได้ระบุไว้ว่า สิทธิในการมีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็น “สิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด” ซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีความเป็นสากลเมื่อเปรียบเทียบกับเกียรติยศศักดิ์ที่เกิดขึ้นจากการมีชื่อเสียงหรือการได้รับการนับหน้าถือตา หรือเรียกได้ว่าเป็นการได้รับความเคารพอย่างเหมาะสมตามสมควร (NSW Ombudsman, 2009; Hicks, 2011; Wheeler, 2017; Fukuyama, 2018):

ผู้ร้องเรียนที่รู้สึกว่าคุณไม่ได้รับความเคารพหรือไม่ได้รับความใส่ใจอย่างจริงจัง อาจนำพาตัวเองไปสู่ความพยายาม คิดหาวิธีการแก้แค้น การเอาคืนเพื่อทวงความยุติธรรมหรือการล้างแค้น ซึ่งที่ผ่านมา มักพบว่าหากสืบย้อนไปในข้อพิพาทที่ฝังรากลึกและความขัดแย้งที่ไม่ได้รับการแก้ไขจำนวนมาก จะพบว่ามีเหตุมาจากการละเมิดศักดิ์ศรีหรืออัตลักษณ์ของบุคคล หรือปัญหาในการตระหนักถึงอัตลักษณ์เกิดขึ้น (NSW Ombudsman, 2021)

การเปิดกว้างต่อความแตกต่างหลากหลายนั้น ไม่อาจอาศัยแต่เพียงความเป็นธรรมอย่างเดียวได้ ต้องรวมไปถึงความตระหนักถึงความจำเป็นธรรมด้วย

การดำเนินการใกล้เคียงโดยมิได้คำนึงศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด ถือเป็นกรรมมิได้ให้ค่าแก่อัตลักษณ์ของผู้นั้น ซึ่งการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวเป็นเหตุอันควรที่บุคคลผู้นั้นจะเรียกร้องหรือปกป้องสิทธิของตน การรับรู้คุณค่าของอัตลักษณ์ของคุณแสดงถึงการตัดสินใจว่าผู้นั้นมีแรงจูงใจและมีความจริงใจเพียงใดได้อย่างรวดเร็ว ความคิดที่เปิดกว้างยอมรับต่อความแตกต่างหลากหลายของบุคคล ย่อมมีผลไปสู่การยอมรับอย่างแท้จริง ทั้งในฐานะตัวของบุคคลนั้นหรือในฐานะสมาชิกของกลุ่มผลที่ตามมาของการไม่ยอมรับอัตลักษณ์ของบุคคลและการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความท้าทายที่อาจทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรม เป็นการลดทอนความน่าเชื่อถือในความเชื่อหรือคำกล่าวอ้างของบุคคลนั้น และยังลดทอนความสามารถในการปกป้องสิทธิของบุคคลนั้นลงอีกด้วย ในกระบวนการใกล้เคียง หากผู้ใกล้เคียงไม่ได้มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวคู่ขัดแย้งมากพอ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจมากขึ้น และส่งผลต่อความมุ่งมั่นที่ต้องการให้มีการรับฟังและเชื่อถือในสิ่งที่คู่ขัดแย้งพยายามยกมาเพื่อปกป้องสิทธิของตนต่อความกลัวการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ความไร้เหตุผล ทั้งนี้ การยอมรับความแตกต่าง

หลากหลายของบุคคลจะทำให้เกิดความตระหนักและยอมรับในประสบการณ์ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นประสบการณ์ที่ทุกคนมีส่วนร่วมเสมอไป (Hoerger, 2016)

อนึ่ง นอกเหนือจากความคาดหวังต่อความตระหนักและเข้าใจในประสบการณ์ชีวิตของบุคคลแล้ว เรามักคาดหวังให้กระบวนการใกล้เคียงเพื่อยุติข้อพิพาทดำเนินไปโดยปราศจากความไม่เคารพยำเกรงต่อการกระทำผิด การเลือกปฏิบัติ ความไม่เอาใจใส่ ความไร้ซึ่งเหตุผล หรือรวมถึงการใช้หลักความเป็นธรรมตามขั้นตอนและกระบวนการเข้ามาซึ่งไม่เช่นนั้นจะก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวและไม่ไว้วางใจในกระบวนการใกล้เคียงได้¹

กลุ่มคนเปราะบางและกลุ่มคนชายขอบ

การขยายขอบเขตของหลักนิติธรรมในการคุ้มครองกลุ่มคนชายขอบเป็นสิ่งที่ดี ดำเนินควบคู่มากับความพยายามในการให้สิทธิเสรีภาพแก่บุคคลกลุ่มนี้ ทั้งในแง่จำนวนและประเภทมีความชัดเจนและขยายตัวอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ด้วยอาศัยการดำเนินการผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างประเทศ ภาครัฐได้ปรับปรุงริเริ่ม ออกกฎหมาย และดำเนินนโยบายต่าง ๆ โดยคำนึงถึงกลุ่มคนเปราะบางและกลุ่มคนชายขอบ แต่เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว

¹ เสรีภาพจากความหวาดกลัว แม้จะปรากฏอยู่เพียงในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในบริบทของเสรีภาพจากการรุกรานด้วยอาวุธ แต่เป็นหนึ่งในเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือในการร่างกฎบัตรนั้น

โดยไม่มี การพูดคุยหารือร่วมกัน ส่งผลเป็น การซ้ำเติมให้กลุ่มคนเหล่านี้อ่อนแอและ ถูกเลือกปฏิบัติมาโดยตลอด

หากเราพิจารณาการมีสิทธิตามกฎหมาย ในมิติการมีผลของกฎหมายและในมิติ เชิงพื้นที่แล้ว จะสามารถจำแนกบุคคลออกได้ เป็นสองกลุ่ม ได้แก่ บุคคลที่มีภูมิหลังใน เชิงกฎหมายหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในการมีผลของกฎหมาย (อาทิผู้อพยพ ผู้แสวงหา ที่พักพิง ผู้ลี้ภัย นักการทูต และผู้เดินทาง) หรือ บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการพลัดถิ่นภายใน (เช่น ผ่านการรุกราน การตั้งรกราก การตั้งถิ่นฐาน หรือการถูกบุกเข้ายึดครอง) ความขัดแย้ง ในเชิงการมีผลของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มผู้ย้ายถิ่นฐานและกลุ่มชนพื้นเมืองที่ขัด ต่อคำสั่งทางกฎหมายที่มีอยู่ได้ทำให้เกิดสิทธิ โดยทั่วไปและสิทธิเฉพาะบางประการ และการพิจารณามาตรฐานการปฏิบัติซึ่งบุคคล คาดหมายว่าจะได้รับโดยไม่คำนึงถึงการมีผล ของกฎหมาย

บุคคลทั้งสองกลุ่ม จากมุมมองในเชิง วัฒนธรรม ตัวบทกฎหมาย หรือการมีผลของ กฎหมาย ซึ่งสิทธิของพวกเขาถูกกระทบอย่าง มีนัยสำคัญมากที่สุดจากการถูกกักตัวในฐานะ คนเข้าเมือง และการถูกกักขัง ตามลำดับ กรณีดังกล่าวถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดในการพิจารณาการมีสิทธิในทางกฎหมาย ที่รัฐ มอบให้เฉพาะกับบุคคลตกอยู่ในความเสี่ยง หรือผู้ที่ในอดีตเคยมีประสบการณ์หรือกำลัง ตกเป็นกลุ่มคนชายขอบ ในกรณีของผู้ลี้ภัย การมีสิทธิของคนกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ของแต่ละบุคคล และความหวาดกลัวต่อ

การถูกกดขี่ข่มเหง หรือการที่บุคคลนั้นตกเป็น กลุ่มคนชายขอบ

ผู้อพยพ ผู้แสวงหาที่พักพิง และ ผู้ลี้ภัย

ในการบริหารจัดการผู้ย้ายถิ่นและ การควบคุมกลุ่มผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นผลมาจาก การกระทำละเมิดโดยรัฐ มีแนวทางดำเนินการ ในมิติด้านสิทธิมนุษยชนในช่วงสงครามโลก ครั้งที่สอง คือ การแบ่งแยกประเภทบุคคล ออกเป็นกลุ่ม โดยพิจารณาว่า ภายใต้สถานการณ์ ดังกล่าว บุคคลนั้นเป็นกลุ่มที่ต้องการที่อยู่อาศัย หรือต้องการสัญชาติโดยความสมัครใจ ไม่ถูกบังคับ หรือต้องการเดินทางย้ายถิ่นเพื่อ แสวงหาโอกาสในทางเศรษฐกิจ หรือเป็น ผู้แสวงหาที่พักพิง ที่จะทำให้เกิดภาระหน้าที่ ของรัฐในการที่จะไม่ส่งคืนหรือเหนี่ยวรั้ง ให้พวกเขาตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้อง “เผชิญกับ ความเสี่ยงที่แท้จริงจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน บางอย่างภายใต้กติการะหว่างประเทศของ สหประชาชาติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ ทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) อนุสัญญา ต่อต้านการทรมาน (Convention against Torture: CAT) หรืออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ เด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)” (Australian Human Rights Commission) สิทธิที่จะไม่ถูกกักขังตาม อำเภอใจนั้น ได้รับการบรรจุอยู่ในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ข้อ 9 ที่ระบุว่า “บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศ ตามอำเภอใจไม่ได้” (United Nations, 1948)

สิทธิในการขอลี้ภัยทางการเมืองถูกกำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 14 กำหนดให้มี “สิทธิในการลี้ภัยทางการเมือง” (“ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาและสามารถลี้ภัยการประหัตประหารได้ในประเทศอื่น”) และข้อ 15 กำหนดให้มี “สิทธิในการถือสัญชาติ” (“ทุกคนมีสิทธิในสัญชาติหนึ่ง”)

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (อนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัย) (The 1951 UN Convention Relating to the Status of Refugees) ได้ให้คำจำกัดความผู้ลี้ภัยว่า ผู้ที่มีเหตุผลเมืองที่ซึ่ง “ถูกประหัตประหารด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ [หรือ] การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือด้วยความคิดเห็นทางการเมือง” (UNHCR, 1951) ผู้ลี้ภัยถูกกำหนดไว้ในมาตรา 1(2) ของอนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัย ในนัยยะของความไม่สามารถหรือความไม่เต็มใจที่จะคงสัญชาติไว้ เนื่องจากความหวาดกลัวที่จะถูกประหัตประหาร (โดยนัยของหลักการไม่ส่งผู้ลี้ภัยกลับ หรือการห้ามส่งผู้ลี้ภัยไปถูกดำเนินการในประเทศต้นทาง) มาตรา 31 ของอนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัยยังห้ามมิให้มีการกำหนดบทลงโทษต่อบุคคลที่แสวงหาที่พักพิงโดยสุจริต อีกด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลีย (The Commonwealth Ombudsman)²

มีบทบาทในการกำกับดูแล “การดำเนินการตรวจคนเข้าเมืองของกระทรวงกิจการภายในประเทศ (Department of Home Affairs)” (Commonwealth Ombudsman, 2022) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลียก่อตั้งขึ้นในทศวรรษเดียวกันกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย และเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการก่อตั้งศาลปกครองหลายแห่งในออสเตรเลีย³ ในยุคสมัยที่มีการก่อตั้งหน่วยงานกึ่งตุลาการ (quasi-judicial agencies) ขึ้นทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารราชการในมิติต่าง ๆ ปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลียมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลหน้าที่การตรวจคนเข้าเมือง ดังนี้:

- สอบสวนเรื่องร้องเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับ “การกระทำในทางปกครองของกระทรวงกิจการภายในประเทศ (Department of Home Affairs) หรือกองกำลังพรมแดนออสเตรเลีย (Australian Border Force)” รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “การตรวจลงตราและความล่าช้าในการดำเนินการเรื่องสัญชาติ” “ปัญหาในการดำเนินการของสถานกักตัวหรือควบคุมตัวบุคคล” และ “ประเด็นด้านศุลกากร” รวมถึงการสอบสวนปัญหาเชิงระบบ ตัวอย่างเช่น เมื่อปี พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลียประกาศ

² บัญญัติโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ค.ศ. 1976 (the Ombudsman Act 1976) อ้างอิงจาก <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00224>>.

³ รวมถึงองค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์ทางปกครอง (the Administrative Appeals Tribunal: AAT), บัญญัติโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยองค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์ทางปกครอง ค.ศ. 1975 (the Administrative Appeals Tribunal Act 1975) อ้างอิงใน <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00107>>.

ผลการสอบสวนในประเด็นการฆ่าตัวตายและการทำร้ายตนเองในสถานกักตัวคนเข้าเมืองของออสเตรเลีย ตามที่มีกระแส “ความห่วงกังวลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้ต้องขังจากการถูกกักตัวในระยะยาว” (Commonwealth Ombudsman, 2011; Commonwealth Ombudsman, 2013);

- ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกลไกป้องกันการทรมาณระดับชาติ (NPM) ในการติดตามตรวจสอบสถานกักตัวผู้อพยพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของออสเตรเลีย ภายใต้พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาณ และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (OPCAT) (Commonwealth Ombudsman, 2021) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่นี้ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เพิ่มเติมขึ้นจากหน้าที่ในการสอบสวนเรื่องร้องเรียน และการคุ้มครองกลุ่มคนชายขอบ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลียได้เคยระบุไว้เมื่อไม่นานมานี้ว่า “เสาหลักที่ค้ำจุนการทำหน้าที่การกำกับดูแลการปฏิบัติของภาครัฐของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การสร้างหลักประกันว่าการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ จะมีความเป็นธรรมและเหมาะสมตามหลักเหตุผล ... แม้ว่าการสอบสวนเรื่องร้องเรียนจะเป็นหน้าที่ดั้งเดิมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

ต่อกลุ่มคนเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้แก่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หน้าที่นี้ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลมิให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายใช้อำนาจโดยไม่ชอบมาพากล การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อจากการใช้อำนาจโดยมิชอบในกองทัพ และการพิจารณาสถานการณ์ของผู้ที่ถูกควบคุมตัวเป็นเวลานานในสถานกักตัวคนเข้าเมือง” (Vonethethoff, 2022);

- ทำการประเมิน “ความเหมาะสมของการเตรียมการกักตัว” สำหรับผู้ที่ถูกควบคุมตัวเป็นเวลาตั้งแต่สองปีขึ้นไป⁴ และ
- สังเกตการณ์กรณีที่บุคคลถูกควบคุมตัวและได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากได้รับการพิจารณาแล้วว่า มิใช่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งออสเตรเลีย (Australian Human Rights Commission: AHRC) ได้รายงานเกี่ยวกับสถานะของผู้อพยพที่ถูกกักตัวไว้ในรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและโอกาสที่เท่าเทียม (Human Rights and Equal Opportunity Commission: HREOC) (Australian Human Rights Commission, 2022) ภายหลังจากที่มีผู้ยื่นเรื่องร้องเรียน “เป็นลายลักษณ์อักษร ... โดยกล่าวอ้างว่ามีการกระทำหรือการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องหรือขัดต่อสิทธิมนุษยชนใด ๆ เกิดขึ้น”⁵

⁴ ตามมาตรา 486L, 486N, 486O ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการย้ายถิ่น ค.ศ. 1958 (the Migration Act 1958), อ้างอิงจาก <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00384>>.

⁵ ตามมาตรา 20(1)(b) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและโอกาสที่เท่าเทียมกัน ค.ศ. 1986 (Human Rights and Equal Opportunity Commission Act 1986), อ้างอิงใน <<https://www.legislation.gov.au/Details/C2006C00094>>.

สิทธิมนุษยชนและชนพื้นเมือง ออสเตรเลีย

เมื่อไม่นานมานี้ บางรัฐและดินแดนของออสเตรเลียได้ออกกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเฉพาะด้าน ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กล่าวคือ รัฐวิคตอเรียได้ออกพระราชบัญญัติกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบ ค.ศ. 2006 (Charter of Human Rights and Responsibilities Act 2006) เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน 21 ประการ และรัฐควีนส์แลนด์ได้ออกพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งควีนส์แลนด์ ค.ศ. 2019 (Queensland Human Rights Act 2019) (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2020) ซึ่งกฎหมายฉบับใหม่ของรัฐควีนส์แลนด์นี้มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรมและสิทธิของคนท้องถิ่นและชนพื้นเมือง จากประสบการณ์จริงจากการถูกทำให้เป็นกลุ่มคนชายขอบหรือความพยายามในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน ซึ่งมีความมุ่งหมายคล้ายคลึงกับข้อ 27 ของกติการะหว่างประเทศของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยพระราชบัญญัติของรัฐควีนส์แลนด์ระบุว่า:

บุคคลทุกคนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรม ศาสนา เชื้อชาติหรือภาษาเฉพาะ ต้องไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง หรือประกาศและประกอบพิธีกรรม

ทางศาสนาของตนเอง หรือใช้ภาษาของตนเอง ภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีภูมิหลังเหมือนกัน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐควีนส์แลนด์ (The Queensland Human Rights Commission: QHRC) ดำเนินการเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งอาจดำเนินการโดยร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐควีนส์แลนด์ และถึงแม้ว่าภายใต้พระราชบัญญัติผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐควีนส์แลนด์ ค.ศ. 2001 (the Queensland Ombudsman Act 2001) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐควีนส์แลนด์จะไม่รับพิจารณาเรื่องร้องเรียน จนกว่ากระบวนการสอบสวนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐควีนส์แลนด์จะเสร็จสิ้นลง แต่หากผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐควีนส์แลนด์เห็นว่า เรื่องร้องเรียนนั้นเป็นเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิมนุษยชน (ตามมาตรา 66(1)(a)) ก็อาจส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐควีนส์แลนด์ได้ ในทำนองเดียวกัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งรัฐควีนส์แลนด์อาจส่งเรื่องร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐควีนส์แลนด์ (ตามมาตรา 73(1)) ได้เช่นกัน

เรื่องร้องเรียนตัวอย่าง เช่น กรณีชนพื้นเมืองมีปัญหาสุขภาพจิตในอัตราที่สูงผิดปกติ รวมถึงการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอันมีสาเหตุมาจากการทำร้ายตัวเองโดยเจตนา และโรคเรื้อรัง ซึ่งรวมถึง “โรคมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคระบบทางเดินหายใจ โรคเบาหวาน และ

⁶ ตามมาตรา 27, ของพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งควีนส์แลนด์ ค.ศ. 2019 (Queensland Human Rights Act 2019), อ้างอิงจาก <<https://www.legislation.qld.gov.au/view/whole/html/asmade/act-2019-005>>.

โรคไต” แม้ว่าจะมีการพัฒนาผลลัพธ์ด้านสุขภาพ และการเข้าถึงและเข้ารับการรักษาพยาบาล รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกัน (Australian Institute of Health and Welfare, 2020) แต่ผลลัพธ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านสุขภาพอื่น ๆ กลับเลวร้ายลงในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2547-2548 (ค.ศ. 2004-2005) และ พ.ศ. 2559-2560 (ค.ศ. 2016-2017) อัตราการเข้ารับรักษา สุขภาพจิตในโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นมากถึง ร้อยละ 76 ในเพศหญิง และร้อยละ 55 ในเพศชาย (Australian Institute of Health and Welfare, 2020)

การให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT)

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) เครือรัฐออสเตรเลียได้ให้สัตยาบัน กล่าวคือ ได้ให้ความยินยอมอย่างเป็นทางการ ในการยอมรับที่จะผูกพันเพื่อการดำเนินการ ตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้าน การทรมานฯ (OPCAT) ซึ่งพิธีสารเลือกรับ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) เป็นกลไกต่อเนื่องจากกรอบอนุสัญญาต่อต้าน การทรมาน (Convention Against Torture: CAT) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรการ ป้องกันการละเมิดสิทธิที่ได้รับการรับรอง ภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT)

ในการเตรียมตัวเพื่อแสดงบทบาท ในการเป็นกลไกผู้ประสานงานเพื่อการปฏิบัติ

ภายในประเทศตามข้อกำหนดของพิธีสาร เลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐ ออสเตรเลียได้กำหนด “หน่วยงานตรวจสอบ และกำกับดูแลเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐ และอาณาเขต” จำนวน 55 แห่ง อันรวมถึง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งออสเตรเลีย (AHRC) ซึ่งเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ ได้รับการประเมินให้อยู่ในสถานะ A (A-status National Human Rights Institution (NHRI)) ด้วย (Commonwealth Ombudsman, 2019) นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐ ออสเตรเลียยังได้เตรียมการโดยพิจารณา ประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นของประเทศอื่น ๆ ทั้งในนิวซีแลนด์และสหราชอาณาจักร โดยนำมาพิจารณาประกอบกับบริบทเฉพาะ ของออสเตรเลีย ในเชิงโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ และประชากร โครงสร้างของรัฐบาลกลาง และประสบการณ์ของบุคคลในสถานกักตัว

ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลีย ได้ระบุหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายในรัฐ เวสเทิร์นออสเตรเลียที่มีหน้าที่กำกับดูแล สถานกักตัวในฐานะหน่วยงานตรวจสอบ จำนวน 5 แห่ง และกำหนดให้หน่วยงานเหล่านั้น ต้องจัดทำรายงานการตรวจสอบและ ข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน แห่งเครือรัฐออสเตรเลียยังได้ปรึกษาหารือ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและดินแดนต่าง ๆ ในออสเตรเลีย เพื่อศึกษาและระบุจำนวน สถานกักตัวทั้งหมดที่มีอยู่ในแต่ละรัฐหรือ ดินแดน โดยมุ่งเน้นเฉพาะสถานกักตัวที่ใช้

กักตัวบุคคลไว้นานกว่า 24 ชั่วโมง (Commonwealth Ombudsman, 2019) ทั้งนี้ หน่วยงานทั้ง 5 แห่ง ในรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ประกอบด้วย

- ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (กรรมาธิการของรัฐสภาเพื่อการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนทางปกครองแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) (ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972)) มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายครอบคลุมหน่วยงานของรัฐในทุกกระดับ รวมถึงมีอำนาจตรวจสอบ ทั้งนี้ ในการลงพื้นที่ไปตรวจเยี่ยมสถานกักตัวเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกับชนพื้นเมือง (Principal Aboriginal Liaison Officer) อยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินการและการสื่อสารเป็นไปอย่างเหมาะสมและเคารพในวัฒนธรรม⁷

- สำนักงานผู้ตรวจกิจการสถานพินิจและคุมขัง (Office of the Inspector of Custodial Services: OICS) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) มีหน้าที่ตรวจสอบและรายงานเกี่ยวกับเรือนจำทุกแห่ง (จำนวน 21 แห่ง) ศูนย์ควบคุมตัวของศาลที่สถานพินิจและคุมครองเด็กและเยาวชนแบงค์เซีย ฮิลล์

(Banksia Hill Juvenile Detention Centre) ในรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ตลอดจนสถานที่กักขังอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด (จำนวน 26 แห่ง) (Office of the Inspector of Custodial Services, 2022)⁸ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามตัวแบบข้อกำหนดการตรวจสอบตามกลไกป้องกันการทรมาน (NPM) ภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) ให้ได้มากที่สุด และ

- หน่วยงาน 3 แห่ง ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานบริการสุขภาพจิตในรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ได้แก่

- สถาบันการสนับสนุนด้านสุขภาพจิต (Mental Health Advocacy Service) (จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนสถานักตรวจเยี่ยมบ้าน (the Council of Official Visitors) ในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996)) มีหน้าที่ให้การ “สนับสนุนผู้ที่อยู่ระหว่างการเข้ารับหรือถูกส่งตัวเข้ารับการรักษาสุขภาพจิตโดยไม่สมัครใจ” และสามารถตรวจสอบ “ส่วนใดส่วนหนึ่งของบริการสุขภาพจิต”;⁹

- สำนักงานสมาคมจิตแพทย์ (Office of the Chief Psychiatrist) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) มีหน้าที่ “รับผิดชอบในการรักษาและดูแล” ผู้ป่วยทุกรายที่ได้รับ

⁷ ภายใต้พระราชบัญญัติกรรมาธิการรัฐสภา ค.ศ. 1971 (รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) (the Parliamentary Commissioner Act 1971) หมวด 3 ส่วนที่ 3.

⁸ ตามมาตรา 19 และมาตรา 28 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยผู้ตรวจกิจการสถานพินิจและคุมขัง ค.ศ. 2003 (รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) (the Inspector of Custodial Services Act 2003 (WA)) และข้อ 5 ของระเบียบว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของศาลและกิจการสถานพินิจและคุมขัง ค.ศ. 1999 (Court Security and Custodial Services Regulations 1999).

⁹ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต ค.ศ. 2014 (รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) (Mental Health Act 2014 (WA)), หมวด 20, มาตรา 359(1)(b), อ้างอิงจาก <https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/law_a147019.html>.

บริการด้านสุขภาพจิต (Chief Psychiatrist of Western Australia, 2022); และ

◦ ศูนย์คุ้มครองความยุติธรรมสำหรับบุคคลทุพพลภาพเบนเนตต์ บรูค (Chief Advocate for the Bennett Brook Disability Justice Centre) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ให้บริการจัดหา “สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พักที่ปลอดภัยแก่บุคคลที่ถูกตั้งข้อหากระทำความผิดและมีความบกพร่องทางสติปัญญา” (WA Government, 2022)

อย่างไรก็ดี ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ บางแห่งที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการตรวจสอบ ได้แก่ กรรมการเด็กและเยาวชน (Commissioner of Children and Young People) ซึ่งมีหน้าที่เฝ้าติดตามและสนับสนุน (Commissioner for Children and Young People, 2022) โครงการเข้าเยี่ยมชนพื้นเมืองของกระทรวงยุติธรรมแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (WA Department of Justice Aboriginal Visitor Scheme) และสำนักงานร้องเรียนบริการด้านสุขภาพและความพิการ (Health and Disability Services Complaints Office: HADSCO)¹⁰ ซึ่งทำงานด้านการสอบสวนเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านสุขภาพ รวมถึงบริการในสถานที่กักขัง ซึ่งถึงแม้ว่าหน่วยงานดังกล่าวจะทำหน้าที่รายงานต่อรัฐบาลของรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

แต่ก็ไม่ถือว่ามีอำนาจตรวจสอบแต่อย่างใด (Commonwealth Ombudsman, 2019)

นอกจากนี้ ในรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลียยังมีสถานที่กักตัวบุคคลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเครือรัฐออสเตรเลีย อีก 3 แห่ง แบ่งเป็น สถานที่กักตัวคนเข้าเมือง จำนวน 2 แห่ง (จากทั้งหมด 12 แห่งทั่วทั้งออสเตรเลีย) คือ ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองบนเกาะคริสต์มาส (Christmas Island) และศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองเพิร์ธ (Perth Immigration Detention Centre) และอีกแห่ง คือ สถานที่กักตัวทหาร (จากทั้งหมด 12 แห่งในออสเตรเลียเช่นกัน)

ในปี พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ผู้ตรวจกิจการสถานพินิจและคุมขัง (Inspector of Custodial Services) ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (NPM) ในการตรวจสอบ “สถานที่ที่เกี่ยวข้องในงานยุติธรรมรวมถึงห้องขังของตำรวจ” และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลียได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (NPM) ในการตรวจสอบ “สุขภาพจิตและสถานที่ด้านความปลอดภัยอื่น”¹¹ ซึ่งรวมสถานบริการสุขภาพจิต 24 แห่ง ที่อาจมีการกักตัวบุคคลเกิดขึ้น รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ที่อยู่อาศัย และการรับไว้ดูแล ถึงแม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดิน

¹⁰ ตามพระราชบัญญัติบริการสุขภาพและความทุพพลภาพ ค.ศ. 1995 (รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) (Health and Disability Services (Complaints) Act 1995)(WA), อ้างถึงใน<https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/main_mrtitle_415_homepage.html>.

¹¹ หมายเหตุเพิ่มเติม: ถูกนิยามว่า “สถานที่หรือหน่วยปิดที่ใช้เพื่อกักตัวประชาชนโดยไม่สมัครใจเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการประเมินหรือบำบัดสุขภาพจิต”

แห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลียจะมีขอบเขตอำนาจ ตรวจสอบครอบคลุมสถานที่ทั้งสองประเภท รวมตลอดถึงสถานที่อื่น ๆ อีกหลายแห่งที่อาจมี ลักษณะเข้าข่ายตามนิยามความหมายอย่างกว้าง ของคำว่า “สถานที่กักขัง (‘places of detention’)” นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐวิกตอเรีย ได้จัดทำและเสนอรายงานผลการตรวจสอบ เรือนจำหญิง ซึ่งรายงานฉบับดังกล่าวเป็นไปตาม ตัวแบบข้อกำหนดการตรวจสอบตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) (Victorian Ombudsman, 2017)

บทสรุป

การขยายขอบเขตบทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะสถาบันของหลักนิติธรรมออกไปสู่การทำหน้าที่เพื่อคุ้มครองกลุ่มคนชายขอบและกลุ่มคนเปราะบาง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการขยายตัวของแนวคิดเรื่องสิทธิ จากระดับปัจเจกบุคคลไปสู่กลุ่มบุคคล ทั้งกลุ่มผู้พลัดถิ่นและกลุ่มชนพื้นเมือง

ต่างยืนอยู่ในแนวหน้าในการพิจารณาเรื่องสิทธิของบุคคล บทความนี้ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินบางประการทั้งในส่วนที่มีอยู่ในปัจจุบันและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติม อันเนื่องมาจากการตระหนักและให้ความสำคัญแก่สิทธิของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ การดำเนินการตามพิธีสารเลือกรับภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) ในการติดตามตรวจสอบสถานที่กักขังทั่วประเทศออสเตรเลียนับเป็นโอกาสในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนกลุ่มต่าง ๆ เสริมสร้างการตระหนักรู้ถึงประสบการณ์ที่ดำรงอยู่ของกลุ่มคนชายขอบ ซึ่งการดำเนินการตรวจสอบดังกล่าวไม่เพียงเป็นการยืนยันว่า หน่วยงานต่าง ๆ ได้ปฏิบัติตามพันธกรณีเกี่ยวกับสิทธิทั้งในระดับชาติและระดับสากลแล้วเท่านั้น แต่ยังมีมีความสำคัญในระดับที่สูงขึ้นต่อการรับรู้ถึงความเป็นธรรม ทั้งการตรวจสอบ ติดตาม และสอบสวนเรื่องร้องเรียนได้อย่างครอบคลุม □

Bibliography / ဖြန့်ချိချက်

- Australian Bureau of Statistics. (2016). *Prisoners in Australia, 2016, Cat No 4517.0*. Retrieved from <https://www.abs.gov.au/AUSSTATS/abs@.nsf/Lookup/4517.0Main+Features12016>
- Australian Human Rights Commission. (2022). *Publications*. Retrieved from <https://humanrights.gov.au/our-work/publications>
- Australian Human Rights Commission. (n.d.). *Asylum seekers and refugees*. Retrieved July 11, 2022, from <https://humanrights.gov.au/our-work/rights-and-freedoms/publications/asylum-seekers-and-refugees>
- Australian Institute of Health and Welfare. (2020). *3.10 Access to mental health services*. Retrieved from <https://www.indigenoushpf.gov.au/measures/3-10-access-mental-health-services>
- Australian Institute of Health and Welfare. (2020). *Health Performance Framework – summary report 2020*. Retrieved from <https://www.indigenoushpf.gov.au/>
- Australian Law Reform Commission. (2018). *Pathways to Justice: Inquiry into the Incarceration Rate of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples (ALRC Report 133)*. Retrieved from <https://www.alrc.gov.au/publication/pathways-to-justice-inquiry-into-the-incarceration-rate-of-aboriginal-and-torres-strait-islander-peoples-alrc-report-133>
- Chief Psychiatrist of Western Australia. (2022). *Role of the Chief Psychiatrist*. Retrieved from <https://www.chiefpsychiatrist.wa.gov.au/about/role-of-the-chief-psychiatrist>
- Commissioner for Children and Young People. (2022). *What we do*. Retrieved from <https://www.cryp.wa.gov.au/about-us/what-we-do/>
- Commonwealth Ombudsman. (2011, July 29). *Inquiry to examine suicide and self-harm in immigration detention*. Retrieved from <https://www.ombudsman.gov.au/media-releases/media-release-documents/commonwealth-ombudsman/2011/189>

- Commonwealth Ombudsman. (2013). *Suicide and Self-harm in the Immigration Detention Network*. Retrieved from https://www.ombudsman.gov.au/__data/assets/pdf_file/0022/30298/December-2013-Suicide-and-self-harm-in-the-Immigration-Detention-Network.pdf
- Commonwealth Ombudsman. (2019). *Implementation of the Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT): Baseline Assessment of Australia's OPCAT Readiness*. Retrieved from https://www.ombudsman.gov.au/__data/assets/pdf_file/0025/106657/Ombudsman-Report-Implementation-of-OPCAT.pdf
- Commonwealth Ombudsman. (2021). *Monitoring Immigration Detention: The Ombudsman's Activities in Overseeing Immigration Detention', January-June 2020*. Retrieved from https://www.ombudsman.gov.au/__data/assets/pdf_file/0015/112560/Report-No.-04_2021-Monitoring-Immigration-Detention-The-Ombudsmans-activities-in-overseeing-immigraiton-detention-January-June-2020-A2184717.pdf
- Commonwealth Ombudsman. (2022, July 11). *Immigration*. Retrieved from <https://www.ombudsman.gov.au/How-we-can-help/immigration-ombudsman>
- Fukuyama, F. (2018). *Identity*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Hicks, D. (2011). *Dignity*. New Haven: Yale University Press.
- Hoerger, J. (2016, October 24). *Lived experience vs. experience*. Retrieved from Medium: <https://medium.com/@jacobhoerger/lived-experience-vs-experience-2e467b6c2229>
- NSW Ombudsman. (2009). *Apologies: A practical guide*.
- NSW Ombudsman. (2021). *Managing unreasonable conduct by a complainant: A manual for frontline staff, supervisors and senior managers*. Retrieved from https://www.ombo.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0008/125756/Managing-unreasonable-conduct-by-a-complainant-manual.pdf
- Office of the Inspector of Custodial Services. (2022). *What we do*. Retrieved from <https://www.oics.wa.gov.au/about-oics/what-we-do>

- UNHCR . (1951). *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*. Retrieved from United Nations High Commissioner for Refugees: <https://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b66c2aa10.pdf>
- United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Retrieved from <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- Victorian Ombudsman. (2017). *Implementing OPCAT in Victoria: report and inspection of the Dame Phyllis Frost Centre*. Retrieved from <https://www.ombudsman.vic.gov.au/our-impact/investigation-reports/implementing-opcat-in-victoria-report-and-inspection-of-dame-phyllis-frost-centre>
- Vonethethoff, R. (2022). Developments in OPCAT implementation in Australia, and the importance of the preventive mandate presentation at the Future Justice and Corrections Summit, 29-30 March 2022. Sydney. Retrieved from https://www.ombudsman.gov.au/__data/assets/pdf_file/0024/114882/Presentation-Future-Justice-and-Corrections-Summit-Sydney-March-2022.pdf
- WA Government. (2022). *Disability Justice Centre*. Retrieved from <https://www.wa.gov.au/organisation/mental-health-advocacy-service/disability-justice-centre>
- Wheeler, C. (2017). Recognising dignity and showing respect: essential for complaint handling. *perspective mediation*.

บทความ
วิชาการ

ปัจจัยความสำเร็จของประเทศอาร์เจนตินา ในการติดตามผู้สูญหายในช่วง The Dirty War¹

Success Factors of Argentina Tracking the Missing during The Dirty War

รัชดากรณ์ มรมอง²

Rachadaporn Mornmoung²

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์²

Central Institute of Forensic Science²

E-mail: rachada.mpic@gmail.com

Received 19/09/2022 » Revised 22/11/2022 » Accepted 24/11/2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ประเทศอาร์เจนตินากับความสำเร็จ ในการติดตามผู้สูญหายเพื่อนำมาปรับ ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย รวมทั้ง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ประเทศอาร์เจนตินา ประสบความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหาย เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความสำเร็จ ในการติดตามผู้สูญหาย และการพิสูจน์อัตลักษณ์ ศพนิรนาม ถึงแม้ว่าบริบทของสภาพปัญหา

คนหาย และศพนิรนามระหว่างประเทศ อาร์เจนตินากับประเทศไทยจะแตกต่างกัน แต่เทคนิคและวิธีการติดตามผู้สูญหาย การพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามของประเทศ อาร์เจนตินาก็สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทของประเทศไทยได้

ในการศึกษาคั้งนี้ จะได้นำเสนอปัจจัย ความสำเร็จในการติดตามคนหายและการพิสูจน์ อัตลักษณ์ศพนิรนามของประเทศอาร์เจนตินา

¹ บทความนี้เป็นบทความวิชาการเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

² ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 9 อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

ซึ่งประกอบด้วย นโยบายของผู้นำประเทศ การยกเลิกพระราชกฤษฎีกานิรโทษกรรมและอภัยโทษ การเคลื่อนไหวกองทัพและการเรียกร้องจากประชาชน และการสนับสนุนจากนานาชาติ ซึ่งจะนำมาสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายและ

การพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามในประเทศไทย ดังนั้น นโยบายและเป้าหมาย การรวมศูนย์ข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนานโยบาย

คำสำคัญ: การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล, ผู้สูญหาย, ศพนิรนาม

Abstract

The purpose of the academic article was to study the success factors of Argentina in tracking the missing during The Dirty War to adapt to the Thai context including the study of factors that contributed to the success of Argentina in tracking the missing guidelines for developing success in tracking missing persons and unidentified bodies. Although the context of the disappearance problem and unidentified bodies between Argentina and Thailand are different in terms of the techniques and methodology for tracking the missing person identification of unidentified bodies in Argentina can be adapted to

suit the context of Thailand.

This article presents the success factors in tracing missing persons and unidentified bodies in Argentina including the national policies, the Royal Decrees on Amnesty and Pardon, the People's Movements and Calls, and international support, and leads to suggestions for improving success in tracking the missing and unidentified bodies in Thailand as follows: Policy and Goals Datacenter integration of missing persons and unidentified bodies interagency cooperation and legal development.

Keywords: identification, missing persons, unidentified bodies

บทนำ

ประเทศอาร์เจนตินาตั้งอยู่ทางตอนใต้ของทวีปอเมริกาใต้ติดกับมหาสมุทรแอตแลนติกใต้ ทิศเหนือติดต่อกับประเทศโบลิเวีย ประเทศปารากวัย ทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศบราซิล

และประเทศอูรุกวัย ทิศตะวันตกและทิศใต้ติดต่อกับประเทศชิลี ปัจจุบันมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข แต่ในอดีตที่ผ่านมา มีการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร

ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1976-1983 หรือเมื่อ 45 ปีมาแล้ว รัฐบาลทหารได้ทำสงครามกับประชาชนที่มีความเห็นต่างทางการเมืองจนมีประชาชนเสียชีวิตนับหมื่นคน ได้รับการขนานนามในประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ของอาร์เจนตินาว่า “สงครามสกปรก” หรือ Dirty War (Chaowarit Chaosangrat, 2021) การกวาดล้างประชาชนที่มีแนวคิด “อันตราย” เหล่านี้ใช้วิธีการที่เรียกกันว่า “การทำให้สาบสูญ” (disappearances) ประชาชนจำนวนมากถูกกองกำลังติดอาวุธทั้งในเครื่องบินและนอกเครื่องบินบุกเข้าไปจับกุมตัวในบ้านยามวิกาลถูกนำตัวไปไว้ในค่ายกักกันลับที่มีมากถึง 250 แห่ง ถูกทรมานอย่างทารุณ ก่อนจะถูกฆ่าทิ้งอย่างไร้มนุษยธรรมและละเมิดสิทธิมนุษยชน ศพที่พบมักมีร่องรอยบาดแผลของการถูกทรมานก่อนที่จะทำการสังหาร (I'm from Andromeda, 2021) ศพจะถูกนำไปทิ้งในหลุมฝังศพภายใต้ชื่อ “NN” (Nomen Nescio) คือไม่ทราบชื่อหรือไม่มีชื่อ (Guerriero, 2021) และมีจำนวนมากถูกยึดกระสอบทิ้งจากเครื่องบินลงในทะเล มีรายงานด้วยว่า มีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ถูกทิ้งลงทะเลทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ประชาชนที่ถูกจับไปจำนวนมากเป็นเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี อีกทั้งทารกของผู้หญิงที่ถูกกักขังหญิงเหล่านี้ไว้ในค่ายกักกัน และภายหลังการคลอบคลุมทารกเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์และถูกยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของครอบครัวนายทหารซึ่งคาดกันว่าจำนวนทารกเหล่านี้มีจำนวนมากถึง 500 คน (Phakwadee Weeraphaspong, 2010) สำหรับตัวเลขของ

ผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายนั้น ยังมีตัวเลขที่ไม่แน่ชัดตามตัวเลขของคณะกรรมการติดตามสอบสวนกรณีผู้สูญหายแห่งชาติ (National Commission on the Disappearance of Persons) หรือที่มักเรียกกันด้วยอักษรย่อจากชื่อในภาษาสเปนว่า CONADEP ระบุไว้ที่ 8,961 คน แต่ CONADEP เองก็ประเมินไว้ว่าน่าจะมีมากกว่า 9,000 คน องค์กรนิรโทษกรรมสากลประเมินไว้ว่ามีมากกว่า 15,000 คน ส่วนองค์กรสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ประเมินไว้ที่ประมาณ 30,000 คน ตัวเลข 30,000 คน นี้เป็นตัวเลขที่ได้รับการอ้างอิงถึงบ่อยที่สุดในเอกสารต่าง ๆ การขาดความแม่นยำของตัวเลขสะท้อนให้เห็นถึงความลับของการหายตัวไปและความท้าทายของการค้นหา ทำให้เกิดแรงกดดันทางสังคมและความสนใจของประชาชน (David Pérez-Torres & Congram, 2020, pp.263)

ภายหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย มีการสืบสวนอาชญากรรมในอดีต เพื่อให้มีการดำเนินการติดตามผู้สูญหายและพิสูจน์อัตลักษณ์ศพไม่ทราบชื่อเนื่องจากศพทั้งหมดมีสภาพเป็นกระดูก ดังนั้นการประยุกต์ใช้และพัฒนานิติมานุษยวิทยาในการสืบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงมีความจำเป็นในครั้งนี้ โดยในตอนต้นปี ค.ศ.1984 คณะกรรมการติดตามสอบสวนกรณีผู้สูญหายแห่งชาติ และ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่อุทิศให้กับการค้นหาเด็กที่เกิดในกรงขังหรือสูญหายไปพร้อมกับพ่อแม่ได้ขอความช่วยเหลือจาก Mr. Eric Stover ผู้อำนวยการโครงการวิทยาศาสตร์และ

สิทธิมนุษยชน American Association for the Advancement of Science (AAAS) ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ส่งทีมสอบสวนทักคนโดยหนึ่งในทีม คือ Dr. Clyde Snow นักนิติมานุษยวิทยาระดับแนวหน้าคนหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา มายังประเทศอาร์เจนตินา และได้ร่วมก่อตั้งทีมนิติมานุษยวิทยา กับนักศึกษาประเทศอาร์เจนตินา ในชื่อ Argentine Forensic Anthropology Team หรือ EAAF (Perez-Torres & Congram, 2020, pp. 263) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนทางด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรนี้ถูกก่อตั้งขึ้นมาเนื่องจากความต้องการตรวจสอบการสูญหายของประชาชนอาร์เจนตินา ในช่วง “Dirty War” EAAF เริ่มก่อตั้ง ในปี ค.ศ. 1984 มีผู้ร่วมก่อตั้ง คือ Patricia Bernardi, Mercedes Doretti, Morris Tidball Binz และ Luis Fondevibrer EAAF ทำงานในรูปแบบสหสาขาวิชาชีพที่สอดคล้องกับสิทธิประโยชน์ของครอบครัวผู้สูญหาย และครอบครัวทุกขั้นตอนของการสอบสวนตั้งแต่การติดต่อครั้งแรกกับครอบครัวไปจนถึงการส่งคืนศพที่สามารถพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้แล้ว โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติงานตั้งแต่การค้นหา กู้คืน และวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ (EAAF, 2021) EAAF ประยุกต์งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะงานด้านนิติมานุษยวิทยา นิติโบราณคดี และพันธุศาสตร์ มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ และสืบสวนสอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศอาร์เจนตินาและหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลก

สภาพปัญหา

แม้ว่าปัญหาผู้สูญหายอันนำมาสู่การพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามในประเทศอาร์เจนตินา จะเกิดขึ้นจากการบังคับให้หายสาบสูญหาย ซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของรัฐบาล ซึ่งจะแตกต่างจากประเทศไทย ที่การผู้สูญหายเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น เจตนาสูญหายเอง หรือเกิดจากอาชญากรรม เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าจะในส่วนการขัดแย้งทางการเมือง หรือขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกันนำมาสู่การบังคับสูญหาย หรืออุ้มหาย จะพบไม่มากนักก็ตาม แต่ประเทศอาร์เจนตินาถือเป็นหนึ่งในประเทศต้นแบบที่สามารถนำเทคนิค วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามจนสามารถประสบความสำเร็จมากถึง 795 ราย จากจำนวนกระดูกที่ขุดได้ 1,400 โคร่ง ที่ประเทศไทยจะได้นำมาพัฒนาและปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทย (calatrava, 2019)

ปัญหาในการติดตามผู้สูญหาย การพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามในประเทศไทย พบว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุดังนี้

- 1) ข้อมูลกระกระกระจาย ไม่มีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล การแจ้งคนหายสามารถแจ้งได้หลายหน่วยงาน ในส่วนศพนิรนามมีข้อจำกัดคือมีแพทย์นิติเวช เฉพาะตามโรงพยาบาลประจำจังหวัดใหญ่ ๆ การจัดเก็บข้อมูลจึงยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

2) การขาดข้อมูลผู้สูญหาย สาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ ครอบครัว คนไทยเป็นครอบครัวขนาดเล็กแยกกันอยู่นาน ๆ จะกลับมาบ้าน ทำให้เมื่อหายตัวไปครอบครัวไม่ทราบการหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายของแรงงานข้ามชาติ เมื่อเสียชีวิตจึงเป็นไปได้ยากที่จะค้นหาข้อมูลของครอบครัวหรือญาติพี่น้อง

3) การเข้าถึงข้อมูลภาครัฐทำได้ยากและไม่สะดวก ไม่ทราบช่องทางในการติดต่อราชการ

4) ปัญหาผู้สูญหายถูกมองว่าเป็นปัญหาเฉพาะกลุ่มคนหรือปัญหาระดับครอบครัว จึงไม่ได้รับความสำคัญทำให้หลาย ๆ ครอบครัวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการออกติดตามหรือค้นหาพยานหลักฐานเอง

5) ภาครัฐขาดเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่จะทำให้การติดตาม/ค้นหาผู้สูญหายให้รวดเร็ว และภาครัฐมีข้อมูลของตนเอง แต่การจัดเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ (Rachadaporn Mornmoung & Sarit Suebpongsiri, 2021, pp. 63)

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้สูญหายเมื่อเสียชีวิตกลายเป็นศพนิรนามที่อาจเสียชีวิตจากการถูกฆาตกรรม ไม่ทราบว่าเป็นใคร นอกจากนี้อาจเชื่อมโยงไปถึงการค้ามนุษย์ ถูกละเมิดสิทธิ หรือเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิของศพนิรนามไปในทางที่ผิดกฎหมาย ทำให้ยากต่อการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

ตารางที่ 1 : สถิติผู้สูญหายและศพนิรนาม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561- 2565

ลำดับ	ประเภท	2561	2562	2563	2564	2565
1	คนหาย (ราย)	35	59	2410*	67	41
2	ศพนิรนาม (ศพ)	303	373	430	343	178

ที่มา: Central Institute of Forensic Science Ministry of Justice, 2021

หมายเหตุ ข้อมูลคนหาย ปี พ.ศ. 2563 เป็นข้อมูลที่โอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 2,452 ราย (ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และรวมกับข้อมูลสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีจำนวน 2,410 ราย)

ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2565

จากสถิติในปี พ.ศ. 2563 ข้อมูลผู้สูญหายเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นข้อมูลที่รับโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 2,452 ราย ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกับข้อมูลของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีจำนวน 2,410 ราย

และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมาเป็นข้อมูลที่รวมการรับแจ้งจากสำนักงานตำรวจ

แห่งชาติ สำหรับในส่วนข้อมูลศพนิรนาม ยังไม่สามารถรวบรวมข้อมูลศพนิรนามที่พบทั้งประเทศไทยเนื่องจากปัญหาที่กล่าวในเบื้องต้น ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการติดตามผู้สูญหาย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่และห้องปฏิบัติการ รวมทั้งการบูรณาการ

หลายหน่วยงาน ยังไม่มีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการติดตามผู้สูญหาย ทำให้การติดตามผู้สูญหายในประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ สำหรับการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามนั้นเป็นกระบวนการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มีมาตรฐานสากล มีวิธีการปฏิบัติงานที่ชัดเจน แต่ความสำเร็จของการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลยังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สภาพศพ ข้อมูลของคนหายที่ได้จากญาติหรือครอบครัว เป็นต้น (Rachadaporn Mornmoung, 2021, pp. 13) ดังนั้นความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายนอกจากองค์ความรู้ที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีแล้วนั้น ประสิทธิภาพจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายก็เป็นสิ่งที่จะต้องมีการเรียนรู้และนำมาเทคนิค วิธีการมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย จึงเป็นที่มาของการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของประเทศอาร์เจนตินาในการติดตามผู้สูญหายในช่วง

The Dirty War

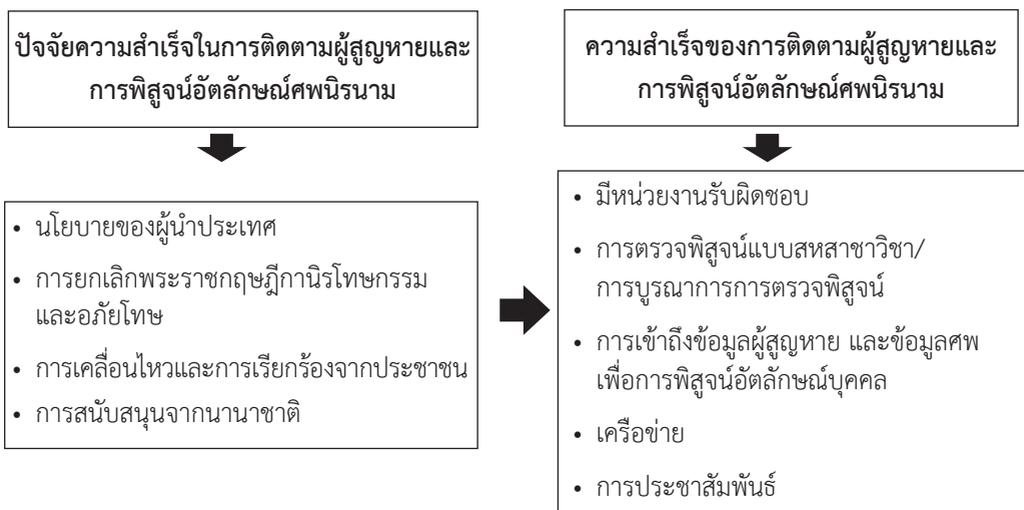
วัตถุประสงค์

1. ศึกษาประเทศอาร์เจนตินากับความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายเพื่อนำมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ประเทศอาร์เจนตินาประสบความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหาย และเสนอแนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหาย และการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนาม

กรอบแนวคิดการวิเคราะห์

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของประเทศอาร์เจนตินาในการติดตามผู้สูญหายในช่วง The Dirty War เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกำหนดกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทีมนิติมานุษยวิทยา ประเทศอาร์เจนตินา (The Argentine Forensic Anthropology Team (EAAF)) เป็นองค์กรเอกชนด้านวิทยาศาสตร์ที่ไม่แสวงหาผลกำไร ใช้วิธีและเทคนิคจากนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ในการสืบสวน ค้นหา กู้ซากศพ หาสาเหตุการตาย ระบุและชดใช้ค่าเสียหาย โดยทำงานร่วมกับครอบครัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการบังคับให้หายสาบสูญ การละเมิดสิทธิมนุษยชน ความรุนแรงทางชาติพันธุ์ การเมือง สถาบัน เพศ และศาสนา การหายตัวไปในปัจจุบัน การค้า ยาเสพติด การค้ามนุษย์ องค์กรอาชญากรรม กระบวนการอพยพ สงครามและความขัดแย้ง ทางอาวุธ อุบัติเหตุและภัยพิบัติ การทำงานของทีม EAAF ตั้งอยู่บนหลักการของสิทธิมนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ปัจจุบัน EAAF มีสมาชิกมากกว่า 60 คน ครอบคลุมสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ เช่น มานุษยวิทยา โบราณคดี การแพทย์ ชีววิทยา พันธุศาสตร์ ฟิสิกส์ สถาปัตยกรรม คอมพิวเตอร์ และภูมิศาสตร์ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ใน บัวโนสไอเรส ประเทศอาร์เจนตินา มีสำนักงานในรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และตัวแทนในประเทศเม็กซิโก มีห้องปฏิบัติการนิติพันธุศาสตร์ตั้งอยู่ในจังหวัดคอร์โดบา ประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับของครอบครัวเหยื่อผู้สูญหาย (EAAF, 2021) นอกจากนี้ EAAF ยังดำเนินการ

ตามคำร้องขอของหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลก อาทิ ศาลอาญาระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ สำหรับอดีตกองทัพอากาศเวีย (สาธารณรัฐโครเอเชีย สหพันธรัฐบอสเนียและสาธารณรัฐโคโซโว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 - 2000) ศาลอาญาระหว่างประเทศ (สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ปี ค.ศ. 2014 ประเทศไอวอรีโคสต์ ปี ค.ศ. 2015) Extraordinary African Chambers, เซเนกัล (การพิจารณาคดีของ H. Habré, Chad ปี ค.ศ. 2014 และ ปี ค.ศ. 2015) คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ประเทศศรีลังกา ปี ค.ศ. 2005 ประเทศจอร์เจีย สาธารณรัฐอัปฮาเซีย ปี ค.ศ. 2013 - ปัจจุบัน ประเทศโคลอมเบีย ปี ค.ศ. 2010 - ปัจจุบัน ประเทศเลบานอน ปี ค.ศ. 2015 ประเทศอิหร่าน ประเทศอิรัก ปี ค.ศ. 2010 - ปัจจุบัน ประเทศลิเบีย ปี ค.ศ. 2011 ประเทศยูเครน ปี ค.ศ. 2015 International Forensic Commission จัดโดย OAS (ประเทศโคลอมเบีย คดีเจ้าหน้าที่ 11 คน ถูกสังหารในกาฬ) คณะกรรมการผู้สูญหายของไซปรัส ปี ค.ศ. 2006 - ปัจจุบัน รัฐบาลประเทศเวียดนาม ประเทศไทย ประเทศโบลิเวีย และประเทศปารากวัย (ผ่านกองทุนอาร์เจนตินา เพื่อความร่วมมือได้-ได้ และสามเหลี่ยม ปี ค.ศ. 2010 - ปัจจุบัน (EAAF, 2021)

ผลการดำเนินงานทั้งหมดของ EAAF เป็นการทำงานในรูปแบบสหสาขาวิชาชีพมาใช้ในการติดตาม ผู้สูญหายและการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนาม โดยเริ่มตั้งแต่การสอบสวน การขุดค้นหา กู้คืนซากโครงกระดูก และการวิเคราะห์โครงกระดูกมนุษย์ในห้องปฏิบัติการ สำหรับ

การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวตนและหาสาเหตุการตายในบริบทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดไม่ใช่บุคคลแต่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กองกำลังหรือกลุ่มกบฏ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การค้นหา 2) การกักขังโครงกระดูก 3) การตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการ 4) การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และ 5) การแจ้งผลให้ครอบครัวทราบกระบวนการปฏิบัติงานทั้งหมดอยู่ในกรอบงานนิติวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบสหสาขาวิชาชีพหลายด้าน ทั้ง โบราณคดี มานุษยวิทยากายภาพ ทันตกรรม รังสีวิทยา พันธุกรรม และการพิสูจน์หลักฐาน นอกจากนี้บางคดีอาจต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม (EAAF, 2021)

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. Preliminary investigation เป็นขั้นตอนแรกของการปฏิบัติงาน เป็นการสืบสวนข้อมูลเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลประสบความสำเร็จ (Fowler & Thompson, 2015, pp. 131) อาจจะเป็นครั้งแรกของการติดต่อกับครอบครัว หรือชุมชนของผู้สูญหาย รวมทั้งบริเวณที่ฝังศพ ซึ่งจะช่วยในการสร้างสายสัมพันธ์แห่งความไว้วางใจ และความเคารพในเบื้องต้นกับญาติ หรือชุมชนของผู้สูญหาย เป็นการเปิดโอกาสในการอธิบายเป้าหมาย ขอบเขตการปฏิบัติงาน ข้อจำกัด และประเด็นอื่น ๆ ข้อมูลที่ได้รับจะถูกรวบรวมเพื่อช่วยในการสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับ

ตำแหน่งที่ตั้งของหลุมศพ จำนวน ชื่อของผู้สูญหาย ชื่อที่เป็นไปได้ของฆาตกร ซึ่งการสืบสวนจะไม่สามารถดำเนินการได้ถ้าไม่ได้รับความยินยอมจากครอบครัว และจะต้องได้รับอนุญาตจากอัยการหรือผู้มีอำนาจทางกฎหมายก่อน (New Tactics and Center for Victims of Torture, n.d.) เนื่องจากเหตุการณ์การสูญหายมีระยะเวลาานาน ดังนั้นการค้นหาข้อมูลเก่าในอดีตจึงมีความจำเป็น โดยข้อมูลเก่าในอดีต แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ข้อมูลลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจจะเป็นรายงานการแจ้งผู้สูญหายที่ครอบครัว หรือชุมชนยื่นเรื่องกับหน่วยงานรัฐ หรือกับองค์กรสิทธิมนุษยชนในท้องถิ่นหรือระหว่างประเทศ รายงานการชันสูตรพลิกศพ ภาพถ่าย ลายพิมพ์ นิ้วมือของศพ เอกสารการเก็บศพ บันทึกของสุสาน รวมทั้งรายงานประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมักจะรวบรวมข้อมูลในช่วงที่มีความรุนแรง ข่าวดังประชาสัมพันธ์ และเอกสารวิชาการต่าง ๆ

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่จะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูญหายและ/หรือเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบังคับให้หายสาบสูญ อาจจะเป็นพยานที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือพยานที่ได้ยิน ได้รับการบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือได้อ่านเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว บุคคลกลุ่มนี้มักจะประกอบด้วย สมาชิกในครอบครัวของผู้สูญหาย เพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนกลุ่มติดอาวุธ เพื่อนผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องสงสัยในคดีอาญา แม้ว่าการให้ข้อมูลผู้สูญหาย

ควรเป็นสมาชิกในครอบครัวที่เป็นญาติสายตรง แต่ไม่ควรละเลยบุคคลที่กล่าวข้างต้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้เช่นกัน การสัมภาษณ์ควรทำความเข้าใจวัฒนธรรม และศาสนาของคนในท้องถิ่น และความสัมพันธ์ของบุคคลในพื้นที่ ควรเคารพรูปแบบวัฒนธรรมและศาสนาของผู้ถูกสัมภาษณ์ อาจต้องมีล่ามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง สมบูรณ์มากที่สุด สำหรับผู้ที่ถูกเก็บข้อมูลทางพันธุกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องลงนามให้ความยินยอมที่จะให้ข้อมูล

3) การเก็บข้อมูลผู้สูญหาย (Ante mortem Data) โดยทั่วไปเรียกว่าข้อมูล AM ซึ่งจะประกอบด้วยข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับผู้สูญหาย เช่น เพศ อายุ ความสูง ลักษณะทางพันธุกรรม พยาธิสภาพ อาทิ กระจกหัก โรคที่มักจะมีร่องรอยไว้บนกระดูก การเก็บตัวอย่างชีวภาพเพื่อการทดสอบทางพันธุกรรมจากสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากการระบุตัวตนไม่อาจใช้ลายพิมพ์นิ้วมือได้ เนื่องจากสภาพของศพจะเป็นกระดูกแล้ว หรือไม่มีบันทึกพันธุกรรมเพื่อการเปรียบเทียบในการระบุตัวตน

สิ่งที่ควรพิจารณาก่อนการเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม คือ การจัดเก็บตัวอย่างทางชีวภาพดังกล่าวควรจัดเก็บไว้ที่ไหน ใครเป็นผู้รับผิดชอบดูแล และใครสามารถเข้าถึงข้อมูล

เหล่านี้ได้ ควรมีการกำหนดโดยข้อตกลงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และองค์กรภาคประชาสังคมที่เข้าร่วมในการสืบสวน ควรระบุและอธิบายขั้นตอนทั้งหมดเหล่านี้อย่างชัดเจน ก่อนการเก็บตัวอย่าง นอกจากนี้ ประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม ต้องได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต้องมีการอธิบายให้ญาติของผู้สูญหายที่ถูกจัดเก็บสารพันธุกรรมทราบว่า ขั้นตอนนี้ไม่รับประกันว่าจะพบและระบุตัวผู้สูญหายได้ เป็นเพียงความเป็นไปได้ การอธิบายว่าศพถูกระบุโดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ การตรวจสอบสารพันธุกรรมเป็นเพียงหนึ่งในกระบวนการที่ดำเนินการ และต้องระบุสถานที่เก็บผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาการจัดเก็บนานเท่าใด วัตถุประสงค์การนำตัวอย่างสารพันธุกรรมไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการระบุตัวตนเท่านั้น สิ่งสำคัญที่เน้นคือการรวบรวมข้อมูล AM เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาเนื่องจากแต่ละคดีผ่านเวลามาเนิ่นนาน รวมทั้งการประเมินและรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเป็นขั้นตอนพื้นฐานในกระบวนการระบุตัวบุคคล รวมทั้งการจัดทำแผนภูมิลำดับวงศ์ตระกูล (Family Tree) (Fondebrider, 2020, pp. 11, pp. 13-17)

ภาพที่ 2 การเก็บข้อมูลผู้สูญหาย (Ante mortem Data)

ที่มา: EAAF, n.d.

2. Archaeological phase/crime scene/findings เป็นขั้นตอนภาคสนามที่เกี่ยวข้องกับการขุดซากศพและการค้นหาพยานหลักฐานโดยนักนิติโบราณคดีร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหา และ 2) การเก็บกู้ซากศพ (Fondebrider, 2020, pp. 11-12)

1) การค้นหา เป็นขั้นตอนก่อนการเก็บกู้ซากศพ โดยการนำข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับพื้นที่ สถานที่ ที่น่าจะพบซากศพ เช่น แผนที่ภูมิประเทศ ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม ฯลฯ (Lourdes, 2021) การเข้าสำรวจพื้นที่เพื่อค้นหาหลุมฝังศพ ลักษณะของโซนการสัมภาษณ์ประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ ประเมินด้านลอจิสติกส์ ความปลอดภัยและการสื่อสาร เป็นต้น ซากศพอาจพบได้ในสุสานที่เป็นทางการหรือสุสานลับ ๆ ฝังในหลุมศพ

ที่ขุดขึ้นมาเฉพาะกิจหรือในโพรงธรรมชาติบนพื้นผิวไม่ว่าจะเป็นเพราะไม่ได้ฝังหรือเพราะถูกเคลื่อนย้ายออกจากที่ฝังศพ ในแม่น้ำทะเลสาบ หรือมหาสมุทร ในกรณีฝังศพหลุมศพอาจพบหลุมศพที่ฝังหนึ่งคน หลุมศพที่ฝังมากกว่าหนึ่งคน หลุมศพเดิม ไม่มีการตัดแปลงหลุมศพรองหรือหลุมศพที่มีการถูกรบกวนอันเป็นผลมาจากกระบวนการทางธรรมชาติ หลุมฝังศพที่เปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ เมื่อประเมินแล้วจึงเข้าสู่กระบวนการขุดค้นทางโบราณคดี หลังจากมีการประเมินแล้ว จะมีการกำหนดกระบวนการจัดการกับคดีนี้ การป้องกันหรือปกป้องพื้นที่การบันทึกสิ่งที่ค้นพบหากมี การขุดหลุมศพ และการกู้คืนซากศพพร้อมกับหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยต้องคำนึงถึงห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of custody) ทั้งหมดที่พบ

ภาพที่ 3 การขุดซากศพ

ที่มา: EAAF, n.d. and EAAF, 2003

2) การเก็บกู้ซากศพ เป็นขั้นตอนการนำศพ ออกจากสถานที่นั้น ๆ เพื่อนำไปสู่ห้องปฏิบัติการ ขั้นตอนนี้จะดำเนินการเมื่อขั้นตอน การประเมินเบื้องต้นและการรวบรวมข้อมูล เสร็จสิ้น ทีมภาคสนามจะต้องวางแผนปฏิบัติการ เพื่อกู้คืนซาก จุดประสงค์จะต้องมีการพิจารณา ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมจากด้านเทคนิคมากที่สุด ไปจนถึงด้านการขนส่งเพื่อป้องกันไม่ให้เกิด การสูญหาย การแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา ในขั้นตอนนี้เป็น ขั้นตอนทางโบราณคดีสำหรับการขุดค้นกระดูก ซึ่งอาจปรับให้เข้ากับสถานการณ์ ต้องพิจารณา เป็นพิเศษเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับญาติ/ ชุมชน การขนส่ง และความปลอดภัย รวมทั้ง หลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กระสุนปืน เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว ฯลฯ) จะต้องมีการกำหนด หมายเลขกำกับพื้นที่/หลักฐาน ขั้นตอน การปฏิบัติภาคสนาม การวัด การทำแผนที่ การถ่ายภาพ การเก็บพยานหลักฐานและ การหีบห่อ ห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน

การขนส่งหลักฐานไปยังห้องปฏิบัติการ สำหรับ ครอบครัวมีสิทธิที่จะอยู่ในระหว่างการขุดค้น ตามที่กฎหมายกำหนด มีการปฏิบัติตามขั้นตอน ด้านความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัย สิทธิในการปฏิบัติก่อนและหลังการขุด พิธีกรรม ทางวัฒนธรรม/ศาสนาที่พวกเขาเห็นว่า เหมาะสม โดยจะต้องไม่รบกวนสถานที่ ที่จะดำเนินการ สิทธิที่จะได้รับแจ้งแผนงาน และผลเบื้องต้น และว่าจะทำการวิเคราะห์ อัตลักษณ์และสาเหตุการตายในภายหลัง ในห้องปฏิบัติการ (Fondebrider, 2020, pp.17-20)

3. Laboratory phase การตรวจ ในห้องปฏิบัติการ ขั้นตอนนี้ซากศพและหลักฐาน ที่ค้นพบจะถูกนำไปยังห้องปฏิบัติการเพื่อ วัตถุประสงค์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และหาสาเหตุการตาย (Fondebrider, 2020, pp. 12) ห้องปฏิบัติการต้องมีสภาพเหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์ซากศพ ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจวิเคราะห์ควรจะต้องประกอบด้วย

พยาธิแพทย์ แพทย์นิติเวช (เพื่อระบุสาเหตุของการเสียชีวิต) นักนิติมานุษยวิทยา ทันตแพทย์ นักรังสีวิทยา เป็นต้น ในส่วนการจัดการห้องปฏิบัติการที่มีระบบมาตรฐานมากำกับอย่างชัดเจน มีขั้นตอน Standard Operating Procedure (SOPs) ตามมาตรฐานสากล มีการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และเมื่อวัตถุพยานกระดูกมาถึงห้องปฏิบัติการควรมีการเตรียมการสำหรับการวิเคราะห์กระดูก โดยการกำหนดหมายเลขวัตถุพยาน การถ่ายภาพตรวจสอบหีบห่อภาชนะบรรจุต้องไม่บอบสลาย เปิดกล่องต่อหน้าหัวหน้าทีมนิติเวช วางกระดูกและวัสดุที่เกี่ยวข้อง (เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว ฯลฯ) บนโต๊ะที่กำหนดไว้ การเลือกชิ้นส่วนที่ต้องเอ็กซเรย์ในกรณีที่มีการบาดเจ็บ หากจำเป็นให้ทำความสะอาดโครงกระดูก แล้วทำให้แห้งในที่ร่ม จัดทำรายการวัตถุพยานทั้งหมด แล้วจัดเรียงกระดูกลักษณะทางกายวิภาคสำหรับการตรวจวิเคราะห์กระดูก ให้ประเมินกระดูกว่าเป็นกระดูกมนุษย์หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ก็หยุดกระบวนการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเป็นกระดูกมนุษย์ให้ประเมินจำนวนผู้เสียชีวิต จำนวนก็คนจากจำนวนชิ้นส่วนกระดูกที่พบซ้ำกัน การประเมินเพศ เชื้อชาติ ประมาณอายุ ความสูง การวิเคราะห์ทาง

ทันตกรรม วิเคราะห์พยาธิสภาพ ลักษณะเฉพาะและความผิดปกติ การบาดเจ็บ รวมทั้งอื่น ๆ ที่พบจากกระดูก (EAAF, 2003)

การสุมตัวอย่างเพื่อการทดสอบทางพันธุกรรม หากมีการตัดสินใจเลือกตัวอย่างเพื่อวัตถุประสงค์ในการระบุตัวตน ถ้าหากสภาพของกระดูกเอื้ออำนวย ควรเก็บตัวอย่างจากบริเวณกระดูกหน้าแข้งหรือกระดูกโคนขา และ/หรือฟันที่แข็งแรง โดยต้องถ่ายภาพกระดูกที่จะสุมตัวอย่าง หมายเลขกำกับวัตถุพยานและมาตราส่วน การตัดตัวอย่างภายใต้สภาวะปลอดเชื้อตามระบบมาตรฐาน การถ่ายภาพตัวอย่างการตัด รวมทั้งหมายเลขกำกับวัตถุพยานและมาตราส่วน การบรรจุตัวอย่างในภาชนะที่มีหมายเลขกำกับที่เหมาะสม กระบวนการนี้ควรเชื่อมโยงกับแบบฟอร์มเฉพาะซึ่งจะถูกส่งไปยังห้องปฏิบัติการทางพันธุกรรมที่จะทำการตรวจพิสูจน์ (EAAF, 2021)

การวิเคราะห์การบาดเจ็บ เป็นการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบูรณะกระดูกที่ได้รับบาดเจ็บและในการตีความข้อบกพร่องของกระดูก รูปแบบการแตกหัก ฯลฯ การวิเคราะห์ร่วมกันโดยผู้เชี่ยวชาญช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตีความการบาดเจ็บ (Fondebrider, 2020, pp. 20-23)

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์กระดูกในห้องปฏิบัติการ
ที่มา: EAAF, n.d.

4. The identification process และ the integrated report การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลและการบูรณาการในการออกรายงาน ในขั้นตอนนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการเก็บกู้ซากศพ การวิเคราะห์กระดูกควรรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลลงในรายงานฉบับเดียว ลักษณะบูรณาการ (Integrated Experts Report) เพื่อส่งไปยังอัยการหรือผู้พิพากษาที่รับผิดชอบในการสอบสวน หากเป็นคดีอาญา (Fondebrider, 2020, pp. 12) การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจำเป็นต้องมีข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลที่ค้นหาเมื่อยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งก็คือข้อมูล AM ไม่ใช่เฉพาะข้อมูลจากซากศพเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการระบุตัวตนควรพิจารณาข้อมูลผู้สูญหาย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลศพ คือ การวิเคราะห์ซากศพและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น เสื้อผ้าหรือของใช้ส่วนตัว ในขณะที่การวิเคราะห์ทางพันธุกรรมสามารถมีบทบาทสำคัญในการระบุตัวตน แต่ก็อาจพบปัญหา DNA ที่เสื่อมสภาพ หรือปนเปื้อน ผลการวิเคราะห์

ที่ไม่สมบูรณ์ ตัวอย่างสารพันธุกรรมที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากไม่มีญาติสายตรงที่ใกล้ชิดผู้สูญหาย หรือการขาดข้อมูลของผู้สูญหายเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลซากศพ เป็นต้น (Fondebrider, 2020, pp. 24-25)

5. Communicating the results to the family members/community การแจ้งผลให้สมาชิกในครอบครัว หรือชุมชนทราบ ในคดีอาญาทั่วไปขั้นตอนนี้เป็นความรับผิดชอบของพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษา แต่ในกรณีของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ มักเป็นกระบวนการที่กว้างกว่าและซับซ้อนกว่า ดังนั้นจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของของผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวและอธิบายข้อค้นจากกระดูกและข้อสรุปในภาษาที่ชัดเจนและเรียบง่าย การมีส่วนร่วมของแพทย์นิติเวช นักนิติมานุษยวิทยาจะมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถอธิบายการค้นพบพยานหลักฐานและตอบคำถามใดๆ โดยใช้ภาษาธรรมดาไม่ใช่

ทางเทคนิค ควรสื่อสารข้อมูลในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิกในครอบครัวโดยอาจต้องมีนักจิตวิทยาร่วมด้วย นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวมีสิทธิอุทธรณ์หากต้องการเช่นกัน เพื่อรับคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อค้นพบ การระบุตัวตนได้อย่างไร ใช้วิธีใด และข้อสรุป รวมทั้งสามารถเข้าถึงรายงานขั้นสุดท้ายได้ เมื่อระบุชื่อกษัตริย์ได้แล้ว ควรจัดส่งกระดูกให้ครอบครัวโดยเร็วที่สุด (Fondebrider, 2020, pp. 26)

บทวิเคราะห์

จากการศึกษาข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาของประเทศเตฮูอาร์เจนตินา ทำให้พบว่าปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายในช่วง The Dirty War มีดังนี้

1. นโยบายของผู้นำประเทศ

ภายหลังที่ประเทศอาร์เจนตินา มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ประธานาธิบดี Raúl Alfonsín ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่ได้รับเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย สิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ดำเนินการคือการรวมกองกำลังติดอาวุธเข้ากับรัฐบาลพลเรือน การป้องกันการรัฐประหารลดอำนาจทางการเมืองของกองทัพก่อนด้วยการลดงบประมาณ ลดบุคลากรทางทหาร และเปลี่ยนแปลงงานทางการเมือง (Zagorski, 1994) และยังได้ยกร่างกฎหมายให้รัฐสภาเพิกถอนกฎหมายนิรโทษกรรมและอภัยโทษที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลทหารทำให้ศาลสามารถสอบสวนการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้น

ระหว่างสงครามสกปรกได้ รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามสอบสวนกรณีผู้สูญหายแห่งชาติ (National Commission on the Disappearance of Persons) หรือ CONADEP เพื่อสืบสวนอาชญากรรมที่เกิดขึ้น มีการตรวจสอบการสูญหายและเสียชีวิต ชดเชยค่าเสียหายให้กับครอบครัวผู้สูญหาย และเริ่มดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด คณะกรรมการได้จัดตั้งคณะตุลาการเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างโปร่งใส โดยมีการพิจารณาคดีของรัฐบาลทหารในปี ค.ศ. 1985 ทำให้นายทหารระดับสูง และผู้ร่วมกระทำความผิดในขณะนั้น ถูกตัดสินว่ามีความผิด และถูกพิพากษาในข้อหา ก่ออาชญากรรมและละเมิดสิทธิมนุษยชน

2. การยกเลิกพระราชกฤษฎีกานิรโทษกรรมและการอภัยโทษ

มีความพยายามของรัฐบาลทหารเพื่อปกป้องตนเองก่อนที่จะออกจากตำแหน่งไม่มีการดำเนินคดีความผิดตนเองในอนาคต จึงมีการออกพระราชกฤษฎีกานิรโทษกรรมตัวเองและการอภัยโทษในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ใช้กฎหมายนี้เป็นข้ออ้างการยกเว้นการกระทำความผิด องค์กรสิทธิมนุษยชนได้มีความพยายามในการผลักดันให้มีการยกเลิกพระราชกฤษฎีกานิรโทษกรรม ทำให้ศาลศาลฎีกาตัดสินว่ากฎหมายดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ ครอบครัวการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และยังอนุญาตแก่ผู้กระทำความผิดกลุ่มใหญ่โดยอัตโนมัติ และไม่มีเงื่อนไข การยกเลิกพระราชกฤษฎีกานิรโทษกรรมและการอภัยโทษ ทำให้เกิดกลไก

ความยุติธรรมเกิดขึ้นในประเทศอาร์เจนตินา และเริ่มต้นดำเนินคดีกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน (Mallinder, 2009, pp. 2)

3. การสนับสนุนจากนานาชาติ

เนื่องการเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีผู้เสียชีวิตและสูญหายจำนวนมากกว่า 30,000 คน ซึ่งเป็นการกระทำโดยรัฐบาลทหาร ดังนั้น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ได้ ยกเลิก (The United States Declassification Project on Argentina) คือ การจัดประเภทและมอบเอกสารข่าวกรองที่ซัดสุดซัดทำยที่เกี่ยวข้องกับสงครามสกปรกให้กับรัฐบาลอาร์เจนตินา ซึ่งดำเนินการในช่วงการบริหารของประธานาธิบดี บารัค โอบามา การโอนเอกสารที่ไม่เป็นความลับอีกต่อไป เป็นการโอนเอกสารระหว่างรัฐบาลสู่รัฐบาล ในเอกสารจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนระบุชื่อเหยื่อและผู้กระทำความผิด ซึ่งดูเหมือนจะเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีครั้งใหม่ (Wallenfeldt, n.d.) รวมทั้งการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล การหาสาเหตุของการเสียชีวิตจากศพประเภทกระดูกต้องใช้อ้องค์ความรู้ทางด้านนิติมานุษยวิทยา ซึ่ง ขณะนั้นประเทศอาร์เจนตินา ขาดแคลนองค์ความรู้ในด้านนี้ และประชาชนขาดความเชื่อมั่นนิติวิทยาศาสตร์ที่ดำเนินการในประเทศ รัฐบาลจึงได้เชิญ Dr. Clyde Snow นักนิติมานุษยวิทยาระดับแนวหน้าคนหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา มาประเทศอาร์เจนตินา และได้ร่วมก่อตั้ง Argentine Forensic Anthropology Team

(EAAF) ทีมนิติมานุษยวิทยาประเทศอาร์เจนตินา โดยการนำองค์ความรู้ทางด้านนิติโบราณคดีนิติมานุษยวิทยา สารพันธุกรรม เพื่อทำการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และหาสาเหตุการเสียชีวิตจากศพผู้สูญหายในประเทศ

4. การเคลื่อนไหวและการเรียกร้องจากประชาชน

ส่วนใหญ่ของผู้สูญหายและเสียชีวิตจะเป็นผู้ชาย ดังนั้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตย มีการเคลื่อนไหวของบรรดาแม่ ๆ และย่าของผู้สูญหายที่ออกมาประท้วงทำให้เกิดการเยือนประเทศอาร์เจนตินาจากองค์กรสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เช่น Amnesty International หรือ องค์การนิรโทษกรรมสากล สหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ คณะกรรมการทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการอเมริกาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามและการป้องกันสิทธิมนุษยชน กระตุ้นให้มีการสอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศอาร์เจนตินา

สำหรับประเทศไทยบุคคลสูญหาย คือ บุคคลซึ่งหายไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ โดยไม่สามารถติดต่อได้ หรือไม่มีใครรู้แน่ชัดว่า บุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ ซึ่งในสถานบันนิติวิทยาศาสตร์จะทำหน้าที่รับแจ้งคนหายเพื่อตรวจสอบและเปรียบเทียบกับข้อมูลในฐานข้อมูลศพนิรนาม ไม่ได้ดำเนินการลงพื้นที่ในการติดตามผู้สูญหาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติกรณีคนหายพลัดหลง โดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบสืบสวนติดตาม

หาตัวคนหาย โดยให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้ง หรือผู้ปกครองคนหาย และหมั่นไปติดต่อเยี่ยมเยียนเป็นระยะ ทุก 7 วัน, 15 วัน, 1 เดือน, และ 3 เดือน เมื่อครบกำหนด 3 เดือน หากยังไม่ทราบหรือได้ตัวคนหายคืนให้หัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Royal Thai Police, 2015) ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์มูลนิธิกระจกเงา (The Mirror Foundation and others, 2009) มีการจัดทำคู่มือ ชื่อคู่มือการติดตามและป้องกันเด็กสูญหาย เพื่อเป็นการให้ความรู้และคำแนะนำแก่ประชาชนในการติดตามคนในครอบครัวที่สูญหายไปด้วยสาเหตุต่าง ๆ แนวทางในการดูแลบุตรหลาน หรือผู้สูงอายุ เพื่อมิให้เกิดการหายตัวซ้ำซ้อน รวมถึงขั้นตอนในการดำเนินการแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ การตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานด้านอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การติดตามผู้สูญหาย และสถานที่หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ทางครอบครัวควรติดต่อประสานงาน ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก ๆ คือ สาเหตุของการหายหรือพลัดหลง การติดตามคนหายประเภทต่าง ๆ หน่วยงานที่ครอบครัวคนหายควรประสานงานไปเพื่อขอความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ข้อเสนอแนะในการดูแลบุตรหลาน หรือผู้สูงอายุ หน่วยงานที่ควรประสานงานเพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิต โดยคู่มือได้กำหนดสาเหตุของการหายหรือพลัดหลงเป็น 5 ประเภท คือ 1) การล่องลอย หรือหลอกลวง 2) พลัดหลง หลงทาง 3) ปัญหาส่วนตัว 4) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และ 5) ปัญหาด้านการเมือง โดยปัญหาด้านการเมืองจะเป็นกรณี คนหาย

พลัดหลงที่เป็นผู้ก่อการร้าย หรือก่อความไม่สงบ โดยคนร้ายหรือ ผู้ล่องลอยใช้กลอุบายกลวิธีต่าง ๆ เช่น ลักขโมยเด็กตามโรงพยาบาล โรงเรียน ฯลฯ หรือขอเด็กไปเลี้ยง เป็นบุตรบุญธรรม หรือขอซื้อจากบิดามารดาที่ยากจนแล้วนำเด็กไปเลี้ยงไว้ หรือกักกันตัวไว้ มีการอบรมสั่งสอนเด็กให้เกิดความเกลียดชัง และมีอุดมการณ์ที่รุนแรง เป็นปรปักษ์กับชาติบ้านเมือง หรือเป็นผู้ก่อการร้ายเอง ซึ่งก็ยังคงแตกต่างกับการสูญหายในประเทศอาร์เจนตินาที่เป็นการบังคับ ข่มขู่ กักขัง ซ้อมทรมาน และฆาตกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของรัฐบาลทหารเผด็จการ สำหรับกระบวนการติดตามผู้สูญหายจะแบ่งตามประเภทของการสูญหาย แต่ภาพรวมกระบวนการติดตามจะไม่แตกต่างกันมากนักอาจมีวิธีการที่แตกต่างกันบ้างตามประเภทของการสูญหาย ซึ่งภาพรวมจะประกอบด้วย การตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน การตรวจสอบทรัพย์สิน/รูปพรรณ/เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของคนหา การแจ้งความคนหายที่สถานีตำรวจ การตรวจสอบข้อมูลทางโทรศัพท์ การตรวจสอบข้อมูลสถานที่ซึ่งคาดว่าผู้สูญหายจะไป การตรวจสอบข้อมูลที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ซึ่งเป็นสถานที่ควบคุมตัวเด็ก และเยาวชนที่ถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดจริง ซึ่งเด็กอาจแจ้งเท็จเกี่ยวกับตนเอง เนื่องจากอับอาย กลัวโดน ตำหนิ ทำให้ไม่สามารถประสานงานหาครอบครัวได้

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้กำหนดวิธีปฏิบัติงานเรื่องศพนิรนามและศพไร้ญาติ (WI-DMPI-018) วัตถุประสงค์เพื่ออธิบายรายละเอียดในขั้นตอนการปฏิบัติงานด้าน

กระบวนการตรวจสอบ และจัดเก็บข้อมูลศพ นิรนามและศพไร้ญาติตามขอบข่ายการรับรอง ISO9001:2015 แบ่งลักษณะศพนิรนามที่พบ ตั้งแต่ศพสภาพสมบูรณ์ ศพเน่า ศพกระดูก ศพเป็นท่อนหรือชิ้น ศพไฟไหม้ และศพสภาพอื่น ๆ การเก็บข้อมูลศพนิรนาม ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของศพ ข้อมูลรูปพรรณสัณฐาน ข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล เครื่องแต่งกายและทรัพย์สินติดตัว จัดเก็บภาพถ่าย เก็บลายพิมพ์ นิ้วมือ ถ่ายภาพรังสี เก็บสิ่งส่งตรวจสารพันธุกรรม โดยการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวทั้งหมดเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลผู้สูญหายที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากญาติ (Central Institute of Forensic Science, 2022)

จากปัจจัยต่าง ๆ พบว่าความสำเร็จของการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามในประเทศไทย จะต้องประกอบด้วย

1. มีหน่วยงานรับผิดชอบ

ประเทศอาร์เจนตินา เนื่องจากการสูญหายเป็นการบังคับให้สูญหายและเสียชีวิตจากการปกครองโดยรัฐบาลทหาร ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองหลายฝ่าย จึงมีการเรียกร้องให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนาม ทำให้มีการตั้งทีมนิติมานุษยวิทยา ประเทศอาร์เจนตินา (Argentine Forensic Anthropology Team (EAAF)) ขึ้นมาเพื่อดำเนินการเฉพาะในเรื่องนี้ ซึ่งการดำเนินการตั้งแต่การสืบสอบข้อเท็จจริง การค้นหาและกู้คืน หลุมศพ การตรวจพิสูจน์ภายในห้องปฏิบัติการ และการส่งคืนกระดูกให้ครอบครัว **ประเทศไทย** ไม่มีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ติดตามผู้สูญหาย

และพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนาม ประเทศไทย มีหลายหน่วยงาน การปฏิบัติงานแตกต่างกัน ไม่มีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ทำให้ไม่มีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล

2. การตรวจพิสูจน์แบบสหสาขาวิชา/การบูรณาการการตรวจพิสูจน์

ประเทศอาร์เจนตินา เนื่องจากซากศพที่พบมีสภาพเป็นกระดูก การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นการทำงานรูปแบบสหสาขาวิชาชีพ คือ การใช้ผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ด้าน เช่น แพทย์ นักนิติมานุษยวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านสารพันธุกรรม ทันตแพทย์ นักจิตวิทยา อัยการ ผู้พิพากษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับครอบครัวผู้สูญหายมากที่สุด

ประเทศไทย มีหลายคดีที่มีการดำเนินการ โดยการทำงานแบบสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งทำให้คดีประสบความสำเร็จ แต่การทำงานแบบสหสาขาวิชา ก็มีข้อจำกัดในเรื่องผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ต่างหน่วยงานกันกระบวนการที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญมาร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ จะมีความยุ่งยากในขั้นตอนราชการ และอาจทำให้กระบวนการติดตามผู้สูญหายล่าช้าออกไปอีก

3. การเข้าถึงข้อมูลผู้สูญหาย และข้อมูลศพนิรนามเพื่อการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

ประเทศอาร์เจนตินา ขั้นตอนการปฏิบัติงานของ EAAF สามารถเข้าถึงข้อมูลผู้สูญหาย กระบวนการการสืบสวนสอบสวนของหน่วยงาน เอกสาร รวมทั้งข้อมูลศพ รายงานการชันสูตรพลิกศพ ภาพถ่าย ลายพิมพ์นิ้วมือของศพ เอกสารการเก็บศพ บันทึกของสุสาน แฟ้มข้อมูลของตำรวจหรือทหารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

ทำให้สามารถค้นหาข้อมูลของผู้สูญหาย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลของซากศพที่พบ

ประเทศไทย การเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ มีขั้นตอนกระบวนการค่อนข้างยุ่งยาก เนื่องจากข้อกำหนดหรือข้อบังคับของหน่วยงานเองและยังเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่หน่วยงานพึงต้องระวังข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้การเข้าถึงข้อมูลเพื่อการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลยังมีข้อจำกัด นอกจากนี้ข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนามในประเทศไทยยังแยกส่วนอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เป็นข้อจำกัดในการนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาเปรียบเทียบกัน

4. เครือข่าย

ประเทศอาร์เจนตินา EAAF เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรทางวิทยาศาสตร์ เกิดจากการริเริ่มขององค์กรสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ถือเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับโลก ตั้งแต่การก่อตั้งทีมการพัฒนา และการก้าวไปสู่ความเป็นสากล นอกจากนี้ ยังมีเอกสารมากมายเกี่ยวกับผลงานด้านสิทธิมนุษยชนในแง่ของการชดเชยเหยื่อและการชี้แจงการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในบริบทและสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก (Catoggio, María Soledad, 2020, pp. 13) ซึ่งการเป็นองค์กรเอกชนทำให้ไม่ถูกครอบงำจากภาครัฐ ทำให้องค์กรมีความเข้มแข็ง และนอกจากนี้ครอบครัวผู้สูญหายก็ตระหนักดีว่าการเรียกร้องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศ

อาจไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ดังนั้นการเรียกร้องต่อนานาชาติเพื่อให้มีหน่วยงาน/องค์กรสิทธิมนุษยชนเข้ามาตรวจสอบข้อเท็จจริงจึงเป็นทางเลือกที่ครอบครัวเลือกใช้ **ประเทศไทย** มีหลายองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน เช่น มูลนิธิกระจกเงา มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลคนหาย (The Mirror Foundation, n.d.) มูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม ที่มีภารกิจ ในการให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาด้านกฎหมาย/จัดเวทีเสวนา/อภิปราย ลงพื้นที่เก็บข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานทั้งรัฐ เอกชน และโครงการที่ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ (Cross Cultural Foundation, 2021) ถือเป็นจุดแข็งที่รัฐควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการติดตามคนหายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานการติดตามผู้สูญหาย

5. การประชาสัมพันธ์

ประเทศอาร์เจนตินา ฟุตบอลเป็นกีฬาที่นิยมมากที่สุดในประเทศ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในประเทศ ดังนั้นในการแข่งขันที่มีทีมอาร์เจนตินาลงแข่งขันด้วยจะมีประชาชนให้ความสนใจชมเป็นจำนวนมาก ดังนั้น EAAF จึงใช้โอกาสนี้ในการทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่ครอบครัวเคยมีผู้สูญหาย

ให้มีการแจ้งและมีการจัดเก็บข้อมูลผู้สูญหาย และข้อมูลนั้นมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากศพ

ที่พบ เป็นการเพิ่มช่องทางโอกาสการพิสูจน์ศพ นิรนามให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 5 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลผู้สูญหายจากญาติ
ที่มา: EAAF, 2007

ประเทศไทย หน่วยงานรัฐก็จะมีข้อจำกัด ด้านงบประมาณในแต่ละปีที่เกิดขึ้นจะไม่เพียงพอ ต่อการดำเนินงาน ดังนั้นการที่จะเช่าเวลา บริษัทเอกชนที่ออกอากาศโทรทัศน์ในช่วงเวลา ยอดนิยม (prime time) ช่วงเวลาที่มีผู้ชม มากที่สุด เพื่อที่จะทำการประชาสัมพันธ์ จึงต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงจึงเป็นไปได้ยาก ทำได้เพียงการประสานงานขอความอนุเคราะห์ สถานีโทรทัศน์ที่เป็นของหน่วยงานรัฐเพื่อที่จะ เป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล แม้ว่า อาจจะยังไม่ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดก็ตาม

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

1. นโยบายและเป้าหมาย (Policy & Goal) การติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามประเทศไทย เกี่ยวข้องกับหลาย

หน่วยงาน การติดตามคนหายมีหน่วยงานหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีภารกิจหลักในการสืบสวนสอบสวนป้องกันอาชญากรรม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบ คือ กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม สำหรับการตรวจพิสูจน์ศพนิรนามนั้น หน่วยงานหลัก ๆ คือ โรงพยาบาลที่มีแพทย์นิติเวช สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้ข้อมูลคนหายและศพนิรนามกระจายไม่มีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล ดังนั้นนโยบายและเป้าหมายในการแก้ไขเรื่องนี้ต้องมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันการดำเนินงานให้สำเร็จ โดยเป้าหมายที่ชัดเจนและนโยบายที่มีประสิทธิภาพที่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วได้ประโยชน์ ต่อประชาชนสูงสุด จะมีส่วนที่

ทำให้การพัฒนางานได้อย่างรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 เพื่อมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาคคนหาย และศพนิรนามให้เกิดการบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม การขับเคลื่อนผ่านการคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนาม และศพนิรนาม โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามเป็นกรรมการ ก็จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (Rachadaporn Mornmoung, 2021, pp. 201) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาร์เจนตินาจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกันในด้านนโยบายของผู้นำประเทศที่ต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกทั้งส่งเสริมและสนับสนุนในภาคประชาสังคมองค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

2. การรวมศูนย์ข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม จะเห็นได้ว่าปัจจัยความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามนั้นจะต้องประกอบด้วยข้อมูลสองส่วน คือ ข้อมูลผู้สูญหาย และข้อมูลศพที่จะต้องนำมาเปรียบเทียบ (Matching) กัน ดังนั้นส่วนที่สำคัญคือข้อมูลผู้สูญหายที่ได้จากครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนที่พบปัญหามากที่สุด จากสถิติพบว่าการแจ้งหายน้อยกว่าสถิติการพบศพนิรนาม

ดังนั้นการส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาข้อมูลผู้สูญหายจากครอบครัว ในต่างประเทศภาครัฐจะร่วมมือกับภาคประชาสังคมเพื่อให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการที่จะเข้าถึงครอบครัวในการติดตามผู้สูญหาย (Robins, 2019, pp.40) เพราะว่าบางครั้งครอบครัวก็ไม่ต้องการที่จะติดต่อรัฐโดยตรง ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการแบ่งแยกชนชั้น การเข้าเมืองผิดกฎหมาย ความกลัวที่จะมีความผิดทางกฎหมายอื่น ๆ ภาคประชาสังคมก็จะเข้ามามีบทบาทแทนภาครัฐในการเข้าถึงครอบครัวผู้สูญหาย และปัจจุบันสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนามให้หน่วยงานสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเผยแพร่ข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนามได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งเป็นการนำการศึกษาจากประเทศอาร์เจนตินามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เนื่องจากความสำเร็จของการติดตามผู้สูญหาย พิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามขึ้นอยู่กับข้อมูลสองส่วนคือ ข้อมูลคนหายที่ได้จากครอบครัวและข้อมูลศพที่ได้จากการชันสูตรศพและการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล ดังนั้นถ้าข้อมูลทั้งสองส่วนนี้มาอยู่รวมกันจะทำให้การติดตาม ผู้สูญหาย และการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามมีโอกาสประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น

3. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

การทำงานของ EAAF เน้นการทำงานแบบสหสาขาวิชาชีพ การบูรณาการความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาเพื่อตรวจพิสูจน์ซากศพและการติดตามผู้สูญหาย สำหรับประเทศไทย การติดตามผู้สูญหาย และการพิสูจน์ศพนิรนามเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม ดังนั้นความสำเร็จไม่ได้มาจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ต้องมาจากความร่วมมือระหว่างกัน การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตามภารกิจหน้าที่ จะมีส่วนทำให้การติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามประสบความสำเร็จโดยกลไก (Mechanism) ความร่วมมือมาจากคณะกรรมการ และคณะทำงานภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมที่ไม่แสวงหากำไรที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนภาครัฐในรูปแบบกิจกรรมการสร้างร่วมมือ อาทิ มีเวทีให้หน่วยงานมีโอกาสในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็น ตัดสินหรือแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การจัดอบรมให้ความรู้ เช่น การอบรมให้ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์กับมูลนิธิต่าง ๆ ในด้านการจัดการศพนิรนาม การลงพื้นที่กรณีการติดตามเมื่อมีผู้สูญหายเป็นช่องทางให้เกิดการทำงานระหว่างหน่วยงาน ร่วมกัน การถอดบทเรียนจากการเล่าเรื่อง (Story telling) เป็นกิจกรรมการสร้างความต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในการร่วมมือ สร้างความภาคภูมิใจผ่านการเล่าเรียนเป็นกลไกสร้างระบบจูงใจสำหรับหน่วยงานภาคประชาสังคมเพื่อให้เกิด

ความร่วมมืออย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทำให้มีการควบคุมคุณภาพ และนำไปสู่การสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เข้มแข็งต่อไป

4. การพัฒนากฎหมาย

ประเทศไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลมีการออกพระราชกฤษฎีกา 187/831 คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการหายสาบสูญของประชาชน (Decree 187/831 National Commission on the Disappearance of People) เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ผู้สูญหาย และการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามในประเทศ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ควรมีการแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน มีสภาพบังคับ โดยออกมาเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เนื่องจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ไม่มีสภาพบังคับในทางปฏิบัติงาน เป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติงาน และยังไม่ครอบคลุมการจัดการศพนิรนามที่ยังไม่สามารถพิสูจน์บุคคลได้ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ จะมีการกำหนดให้มีหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบในการติดตามคนหาย พิสูจน์ศพนิรนาม มีการสร้างกลไกที่เหมาะสมสำหรับการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยครอบคลุมคนหายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงกรณีถ้าเป็น

ผู้อพยพสูญหายหรือเสียชีวิต เช่น แรงงานข้ามชาติ มีการกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนทั้งของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของภาคประชาสังคม และครอบคลุมการจัดการศพนิรนาม การเผยแพร่ข้อมูลและภาพคนหาย และศพนิรนามเพื่อวัตถุประสงค์การติดตามคนหาย และการพิสูจน์ศพนิรนามที่จะไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคล การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชนว่าข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทางชีวภาพ เช่น ข้อมูลสารพันธุกรรม จะต้องนำมาใช้เฉพาะสำหรับการติดตามคนหาย หรือเพื่อการพิสูจน์ศพนิรนามเท่านั้น (Rachadaporn Mornmoung, 2021, pp. 216-220)

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ

ทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 วัตถุประสงค์ของการออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกัน ปราบปราม และเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำความผิดกล่าว (The Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E. 2565, 2022) ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ยังคงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการที่จะนำมาแก้ไขปัญหาการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนามได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติมุ่งเน้นการกระทำให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

ตารางแสดงความสัมพันธ์แนวทางการพัฒนาความสำเร็จในการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

ความสำเร็จ	ประเทศอาร์เจนตินา	ประเทศไทย
นโยบายและเป้าหมาย (Policy & Goal)	การเปลี่ยนแปลงการปกครองของผู้นำประเทศจากรัฐบาลทหารมาเป็นระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการยกเลิกพระราชกฤษฎีกานิรโทษกรรมและการอภัยโทษที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลทหารทำให้ศาลสามารถสอบสวนการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามสกปรกได้	การออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พ.ศ. 2558 และแก้ไขเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พ.ศ. 2564 แสดงว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาผู้สูญหายและศพนิรนาม
การรวมศูนย์ข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม	การจัดตั้งทีม EAAF ซึ่งจะมีกระบวนการติดตามคนหายและการพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามในหน่วยงานเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีการรวมศูนย์ข้อมูลคนหายและศพนิรนาม และมีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนี้อย่างชัดเจน	มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนามให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้น
ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน	EAAF เน้นการทำงานแบบ สหสาขาวิชาชีพ การบูรณาการความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาเพื่อตรวจพิสูจน์ซากศพ และติดตามผู้สูญหาย	มีการสร้างกลไก (Mechanism) ความร่วมมือมาจากคณะกรรมการ และคณะทำงานภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ มี MOU หรือการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคม
การพัฒนากฎหมาย	ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลมีการออกพระราชกฤษฎีกา 187/831 คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการหายสาบสูญของประชาชนเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผู้สูญหาย และการพิสูจน์ศพนิรนาม	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ไม่มีสภาพบังคับ เป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางการปฏิบัติงาน ไม่ยังไม่ครอบคลุมการจัดการศพนิรนามที่ยังไม่สามารถพิสูจน์บุคคลได้ จึงกำลังอยู่ระหว่างเสนอออกเป็นกฎหมายกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เพื่อให้มีสภาพบังคับ และสร้างกลไกที่เหมาะสม

บทสรุป

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของประเทศอาร์เจนตินาในการติดตามผู้สูญหายในช่วง The Dirty War ซึ่งจะต่างกับประเทศไทยที่การสูญหายเกิดขึ้นจากอาชญากรรม เจตนาสูญหายเอง ซึ่งถูกมองว่าเป็นเพียงปัญหาภายในครอบครัว แม้ว่าจะจะมีการบังคับให้หายสาบสูญด้วยก็ตาม ถึงแม้ว่าบริบทของสภาพปัญหา ระหว่างประเทศอาร์เจนตินากับประเทศไทยจะแตกต่างกัน แต่กระบวนการติดตามคนหาย และการพิสูจน์ศพนิรนามก็สามารถนำมาปรับใช้ทั้งในเชิงเทคนิค และวิธีการสำหรับเป็นแนวทางการติดตามผู้สูญหาย การพิสูจน์อัตลักษณ์ศพนิรนามให้เหมาะสมกับประเทศไทยได้ทั้งในด้านนโยบายและเป้าหมายของผู้มีอำนาจในประเทศที่ต้องมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาผู้สูญหายและศพนิรนามตั้งที่รัฐบาลมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มีศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลผู้สูญหายและศพนิรนาม ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพนิรนามประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในส่วนข้อมูลผู้สูญหายที่ได้จากครอบครัว การสร้างกลไกความร่วมมือในรูปคณะกรรมการ การจัดทำบันทึกข้อความร่วมมือ การส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาข้อมูลผู้สูญหาย การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้อง

กับประเทศอาร์เจนตินาที่มีกฎหมายในระดับพระราชกฤษฎีกาที่ออกมาเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผู้สูญหาย และการพิสูจน์ศพนิรนาม การเป็นกฎหมายระดับสูงทำให้การบังคับกฎหมายมีประสิทธิภาพสำหรับประเทศไทยปัจจุบันมีเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย และการพิสูจน์ศพนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 ซึ่งไม่มีสภาพบังคับในทางปฏิบัติงานไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางการปฏิบัติงาน และยังไม่ครอบคลุมการจัดการศพนิรนามที่ยังไม่สามารถพิสูจน์บุคคลได้ การพัฒนากฎหมายเป็นระดับพระราชบัญญัติจะมีการกำหนดให้มีหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบในการติดตามคนหาย พิสูจน์ศพนิรนาม มีสภาพบังคับกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนทั้งของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของภาคประชาสังคม และครอบคลุมการจัดการศพนิรนาม เพื่อที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและนานาชาติในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในตัวอย่างประเทศอาร์เจนตินาที่อัยการ และผู้พิพากษามีบทบาทสำคัญในการยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้นการพัฒนากฎหมายฉบับใหม่จึงควรให้มีอัยการ และผู้พิพากษาเข้ามามีบทบาทในการปรับแก้ไขกฎหมายให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด □

บรรณานุกรม

- Calatrava almudena. (2019) [Argentina: Bodies of 600 disappeared wait to be identified]. AP.NEWS.
- Catoggio, Maria Soledad .(2020). [Religion, Human Rights, and Forensic Activism: The Search for the Disappeared in Latin America †]. MDPI, 11., 601, 1-17.
- Central Institute of Forensic Science. (2022). Work Instructions on unidentified bodies and unclaim bodies.
- Central Institute of Forensic Science. (2021). Statistics of missing persons and unidentified bodies since 2018-2022.
- Chaowarit Chaosangrat. (2021). [Killer State: A Case Study of the Dirty War in Argentina from 1976- 1983]. (5, July, 2022). Retrieved from <https://www.the101.world/argentina-state-killings/>
- Cross Cultural Foundation. (2021). (28, June, 2022). Retrieved from [https://crcfthailand.org/David Pérez-Torres, Pedro & Congram, Derek. \(2020\). \[Biography of the Equipo Argentino de Antropología Forense \(EAAF\)\]. Forensic Anthropology, 5.,3, 262–266.](https://crcfthailand.org/David_Pérez-Torres,_Pedro_&_Congram,_Derek._(2020)._[Biography_of_the_Equipo_Argentino_de_Antropología_Forense_(EAAF)]._Forensic_Anthropology,_5.,3,_262-266.)
- Fondebrider Luis. (2020). [Forensic Guide to the Investigation, Recovery and Analysis of Human Skeletal Remains]. Argentina: Argentine Forensic Anthropology Team (EAAF).
- Fowler & Thompson. (2015). [A mere technical exercise? Challenges and technological solutions to the identification of individuals in mass grave scenarios in the modern context]. In Jean-Marc Dreyfus & É lisabeth Anstett (Ed.), [Human remains and identification] (pp. 117-141) England: Manchester University Press.
- Guerriero Leila. (2021). [The Trace in the Bones]. (8, May, 2022). Retrieved from <https://www.asymptotejournal.com/nonfiction/leila-guerriero-the-trace-in-the-bones/>
- I'm from Andromeda. (2021). [อาร์เจนตินาในยุคเผด็จการปี 1978 กับการจัดฟุตบอลโลกที่ปิดบังความชั่วร้ายของรัฐบาลฆาตกร]. (9, August, 2022). Retrieved from <https://thematter.co/thinkers/argentina-world-club-1978/149439>

- Lourdes, Ramirez. (2021). Forensic Anthropology in Latin America: Examining Methods of Human Identification. (5, May, 2022). Retrieved from https://www.csustan.edu/sites/default/files/groups/University%20Honors%20Program/Journals_two/ramirez_lourdes_.pdf
- Mallinder, Louise. (2009). [The Ongoing Quest for Truth and Justice: Enacting and Annuling Argentina's Amnesty Laws]. UK: Queen's University, Belfast.
- Management Center (MPMC) Royal Thai Police. (25, May, 2022). Retrieved from <http://www.criminal.police.go.th/documents/INF25581228.pdf>
- New Tactics and Center for Victims of Torture. (n.d.). Using forensics to identify victims' remains and cause of death. (25, May, 2022). Retrieved from <https://www.newtactics.org/tactic/using-forensics-identify-victims%E2%80%99-remains-and-cause-death>
- Phakwadee Weeraphaspong. (2010). [Transitional Justice: A Case Study of Argentina]. (25, June, 2022). Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2010/11/31728>
- Rachadaporn Mornmoung. (2021). [Practical problems of The Regulation of the Office of the Prime Minister on Search of Missing Persons and Identification of Unidentified Persons and Unidentified Remains B.E. 2564]. Constitutional Court Journal, 23., 69,198-223.
- Rachadaporn Mornmoung & Sarit Suebpongsiri. (2021). [A Model of Databases Missing Persons and Unidentified Bodies in Thailand]. Journal of Criminology and Forensic Science, 7., 7, 55-70.
- Robins, S. (2019). [Analysis of Best Practices on the Identification of Missing Migrants: Implications for the Central Mediterranean]. Geneva: International Organization for Migration.
- Royal Thai Police. (2015). Order of the Royal Thai Police no. 725/2558 Subject: Missing Persons
- The Argentine Forensic Anthropology Team.(2003). [EAAF 2003 ANNUAL REPORT]. (8, May, 2022). Retrieved from <https://eAAF.org/wp-content/uploads/2018/08/argentina2003.pdf>
- The Argentine Forensic Anthropology Team. (2007). [EAAF 2007 ANNUAL REPORT]. (8, May, 2022). Retrieved from <https://www.yumpu.com/en/document/read/33870543/liid-eaaf>

- The Argentine Forensic Anthropology Team. (2021). [Equipo Argentino de Antropología Forense]. (16, August, 2022). Retrieved from <https://eaaf.org/quienes-somos/>
- The Argentine Forensic Anthropology Team. (n.d.). [Equipo Argentino de Antropología Forense (EAAF)]. (16, August, 2022). Retrieved from <https://eaaf.org/enobras/#>
- The Mirror Foundation and others. (2009). [Children’s Tracking and Prevention Guide]. Bangkok: The Mirror Foundation
- The Mirror Foundation. (n.d.). (28, June, 2022). Retrieved from <http://web.mirror.or.th/aboutmirrorf.php?m=about>
- The Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E.2565 (2022). (25, Oct, 2022). Government Gazette/139/66 ก/43-57.
- Wallenfeldt, Jeff. (n.d.). [Dirty War Argentine history]. (22, July, 2022). Retrieved from <https://www.britannica.com/event/Dirty-War>
- Zagorski, Paul W.(1994). [Civil-Military Relations and Argentine Democracy: The Armed Forces under the Menem Government]. JSTOR, 20.,3,423-437.

การยกเว้นอากรนำเข้าวัสดุ อุปกรณ์ การศึกษาและวิจัยสำหรับสถาบันการศึกษา¹

Material and Equipment Import Duty Exemption for Education and Research of Educational Institutions

อณู จิระวันชัยกุล²

Anuch Jiravanchaikul²

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล²

Office of the President, Mahidol University²

E-mail: anuch.jir@mahidol.ac.th

Received 16/06/2022 » Revised 24/11/2022 » Accepted 30/11/2022

บทคัดย่อ

พันธกิจหลักที่สำคัญของสถาบัน
การศึกษาคือ พันธกิจด้านการศึกษา
และพันธกิจวิจัย เพื่อพัฒนาทั้ง 2
พันธกิจให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยยังสามารถ
ควบคุมต้นทุนการดำเนินการได้ ถือเป็นภารกิจ
ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากจำเป็นต้อง
มีการนำเข้า วัสดุ อุปกรณ์ทางการศึกษา
และวิจัยมาจากต่างประเทศเพื่อพัฒนางาน
ให้เป็นไปตามมาตรฐานระดับสากล จะมีต้นทุน

เพิ่มขึ้นจากการนำเข้า วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ
หากสถาบันการศึกษาสามารถใช้สิทธิประโยชน์
จากสนธิสัญญาบางฉบับที่ร่วมลงนามกับ
ต่างประเทศ โดยรับรู้กระบวนการในการดำเนินการ
เพื่อขอยกเว้นค่าอากรและขั้นตอนการดำเนินการ
อย่างครบถ้วน สถาบันการศึกษามีความจำเป็น
ต้องวางแผนและการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงาน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
และดำเนินการขอยกเว้นอากรนำเข้า และ

¹ บทความนี้เป็นบทความด้านวิชาการเพื่อประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานใด

² มหาวิทยาลัยมหิดล 999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ภาษีมูลค่าเพิ่มได้ถูกต้องครบถ้วน หากดำเนินการได้ถูกต้อง ทุกสถาบันการศึกษาจะสามารถบริหารจัดการตามพันธกิจได้อย่างมีคุณภาพและสามารถควบคุมต้นทุนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพด้วย

คำสำคัญ: การขอยกเว้นอากรนำเข้า, อุปกรณ์การศึกษาและวิจัย, สถาบันการศึกษา

Abstract

Educational Institutions commit to process the education and research to reach the world class level which need to import the material and equipment to support these missions. The Import process required to pay import duty and value added tax, if Educational Institutions can do well prepare process under some agreement with some state members, well planning with staff competency

to the related process are required for Educational Institutions to solve the problem and gain the benefits to waive the import duty and value added tax which help all Educational Institutions can produce the best education with cost effectiveness.

Keywords: Import Duty Exemption, Education and Research Equipment, Educational Institutions

บทนำ

การนำเข้าเข้ามาในราชอาณาจักร โดยปกติจะต้องมีการเสียภาษี แต่ในการพัฒนา ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างนวัตกรรมการศึกษา และยุทธศาสตร์นวัตกรรมการวิจัยสู่สากลของ สถาบันการศึกษา มีการยกเว้นค่าอากรให้แก่ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการศึกษาและวิจัย โดยการทำเรื่องขอยกเว้นค่าอากรในการนำเข้า มาในราชอาณาจักรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อ การศึกษาและการวิจัยของสถาบันการศึกษา เป็นงานหนึ่งของกระบวนการจัดหา ซึ่งเป็นงาน ที่มีความสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานของ สถาบันการศึกษาได้รับของหรืออุปกรณ์สำหรับ

การปฏิบัติการกิจด้านการศึกษาและวิจัย ได้อย่าง เพียงพอ ต่อเนื่อง และทันเวลา เพื่อให้สามารถ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้าน การศึกษาและวิจัยของสถาบันการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการเพื่อ ขอยกเว้นค่าอากร เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่ง ของหน่วยงานคลังในสถาบันการศึกษา ในการ สนับสนุนให้โครงการวิจัย หรือหน่วยงานทาง การศึกษา ที่ต้องการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ได้รับการยกเว้นค่าอากร โดยกระบวนการ ในการดำเนินการเพื่อขอยกเว้นค่าอากร ที่มีการ นำของเข้ามาในราชอาณาจักร ต้องดำเนินการ ตาม ขั้นตอน ของ กฎหมาย ที่ เกี่ยว ข้อง ซึ่งมีรายละเอียดหลายขั้นตอน และจะต้องมี

การพิจารณาวัสดุและอุปกรณ์นั้นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการยกเว้นอากร จึงจะทำให้สามารถยกเว้นอากรได้ตามความต้องการ ผู้เขียนจึงสังเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการเพื่อการยกเว้นค่าอากรในแต่ละขั้นตอน และครอบคลุมการดำเนินการในภาพรวมของสถาบันการศึกษาที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ เพื่อเป็นประโยชน์กับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานได้นำไปใช้ประกอบการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และคาดว่าสถาบันการศึกษาอื่น ๆ จะได้รับประโยชน์จากบทความนี้ด้วย ดังนี้

1. เพื่อให้ความรู้ ข้อมูล และเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของสถาบันการศึกษาตามสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อช่วยลดปัญหาในการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ เรื่องการขอสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นอากรในการนำเข้ามาในราชอาณาจักรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อการศึกษาและการวิจัยของสถาบันการศึกษา
3. เพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถลดต้นทุนในการผลิตบัณฑิต โดยการนำเข้าอุปกรณ์การศึกษาที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากการยกเว้นอากรนำเข้า
4. เพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถวางแผนและเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และการปรับเปลี่ยนกระบวนการเพื่อรองรับในการดำเนินการด้านนี้

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ จะกล่าวถึงปัญหาการดำเนินการยกเว้นอากรวัสดุอุปกรณ์การศึกษาและวิจัยของสถาบันการศึกษา ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจ กฎหมาย

ที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์ที่ควรดำเนินการ การเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาเพื่อการดำเนินการดังกล่าว หากดำเนินการได้อย่างถูกต้องครบถ้วน จะสามารถควบคุมต้นทุนการศึกษาได้ตามที่ประมาณการไว้

นิยามศัพท์เฉพาะ

สถาบันการศึกษา หมายถึง สถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

คณะกรรมการพิจารณายกเว้นอากรนำเข้า วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการศึกษา (คณะกรรมการฯ) หมายถึง คณะกรรมการพิจารณายกเว้นอากรนำเข้า วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวง อว. หมายถึง กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

กระบวนการจัดหา หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาผลิตภัณฑ์หรือบริการ เป็นค่าที่ครอบคลุมงานที่เกิดขึ้นก่อน ระหว่าง และหลังการซื้อสินค้าและบริการ กระบวนการจัดหาเป็นวิธีการจัดหาที่เริ่มต้นจากการระบุความต้องการและสิ้นสุดลงต่อเมื่อความต้องการสำเร็จ

ราคา CIF หมายถึง ราคาต้นทุน (Cost) ของสินค้านำเข้า บวกด้วย ค่าประกันภัย (Insurance) บวกด้วย ค่าระวางการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (Freight)

อากร หมายถึง เงินรายได้ของประเทศ ที่กฎหมายกำหนดให้กรมศุลกากรเป็นหน่วยงาน

จัดเก็บจากการนำของเข้ามาในหรือส่งของ ออกไปนอกราชอาณาจักร หรือ จากกรณีอื่น ๆ ตามที่บัญญัติในกฎหมายศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ตลอดจนกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอากรศุลกากร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และการจัดการความรู้ (Manus Punlar, 2012)

ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติต้องควิชาในแต่ละสาขา ความรู้มีอยู่ 2 ชนิดคือ

1.1 ความรู้ที่อยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ในตัวตน ได้แก่ ความรู้ที่เป็นทักษะ ประสบการณ์ ความคิดริเริ่ม พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของบุคคล ในการทำความเข้าใจ สิ่งต่าง ๆ บางครั้งเรียกว่าความรู้แบบนามธรรม

1.2 ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) อาจเรียกว่าความรู้นอกตัวคน เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นหนังสือ ตำราเอกสาร กฏระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน เป็นต้น บางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ คือ การใช้ประโยชน์

จากความรู้มาเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานขององค์การเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์การ การจัดการความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับองค์กร เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กรก็เพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ปรับปรุงเทคนิค กระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ดังนั้น การจัดการความรู้มีประโยชน์ ดังนี้

2.1 ป้องกันความรู้สูญหาย การจัดการความรู้ทำให้องค์กรสามารถรักษาความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ และความรู้ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร เช่น การเกษียณอายุทำงาน หรือ การลาออกจากงาน ฯลฯ

2.2 เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ทั้งประเภท คุณภาพ และความสะดวกรวดเร็ว ในการเข้าถึง ความรู้ เป็นปัจจัยของการเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

2.3 ความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่น การทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในงานและวัตถุประสงค์ของงาน โดยไม่ต้องมีการควบคุม หรือมีการแทรกแซงมากนัก จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาคิดสำนึกในการทำงาน

2.4 ความได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจผู้รับบริการ แนวโน้มของการตลาดและการแข่งขัน ทำให้สามารถลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันได้

2.5 การลงทุนทางทรัพยากรมนุษย์ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการด้านเอกสาร การจัดการกับความไม่แน่นอนทางการเพิ่มความสามารถให้แก่องค์กรในการฝึกฝนบุคลากร

3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการทำงานให้เกิดผล หรือบรรลุเป้าหมายได้แบบประหยัดต้นทุน เสริมทันเวลา ภายในคุณภาพที่ระบุไว้ ปัจจัยของประสิทธิภาพมีดังนี้ (Tiger in Management, 2021)

3.1 ค่าใช้จ่าย – การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพคือการคุมค่าใช้จ่ายให้อยู่ภายในงบประมาณที่ประเมินไว้ หากสามารถประหยัดได้มากกว่าก็คือทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

3.2 เวลา – การทำงานให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนดไว้ ยิ่งทำงานให้เสร็จเร็วก็กยิ่งมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3 คุณภาพ – งานที่ต้องมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ หากทำงานเสร็จ ค่าใช้จ่ายน้อย แต่งานออกมามีคุณภาพต่ำก็ไม่ถือว่าเป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Act หรือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา

และทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement – CI) และทำวนแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนเป็นวงจร (cycle) (BY SUPPLY CHAIN GURU, 2021) การทำ PDCA เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการคุณภาพ หรือ Quality Management (QM) คือ กระบวนการในการบ่งชี้และบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านคุณภาพขององค์กร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 Plan หรือ การวางแผน ขั้นตอนแรกคือตั้งเป้าหมายและการวางแผนงานว่าจะปรับปรุงแผนงานอะไร (what) ปรับปรุงอย่างไร (how) ใครเป็นผู้รับผิดชอบ (who) ต้องทำเมื่อไหร่ (when) ที่สำคัญที่สุดคือการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการจะได้ (outcome) จะเป็นอย่างไร และกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม (KPI) จากนั้นทำให้ออกมาเป็นแผนการดำเนินงาน (Action plan)

4.2 Do หรือ การปฏิบัติ ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ทำไว้ในข้อ 4.1 เนื่องจากการปรับปรุงกระบวนการนั้นยังใหม่อยู่ อาจจะปรับปรุงแล้วประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ได้ จึงแนะนำว่าในขั้นตอนนี้ อาจจะเริ่มปฏิบัติจากคนกลุ่มเล็กหรือเป็นโครงการเล็ก ๆ ก่อน เพื่อป้องกันการเกิดความเสียหายไปทั้งองค์กร

4.3 Check หรือ การตรวจสอบ จากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานแล้ว ขั้นตอนถัดไปคือการประเมินว่าแผนที่วางไว้ เป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ โดยใช้ตัวชี้วัด

ที่กำหนดไว้มาตรวจสอบ ในการตรวจสอบ จะมีทั้งส่วนที่เป็นไปตามแผนและไม่เป็นไปตามแผน ผู้ตรวจสอบควรรู้ว่า ถ้าเป็นไปตามแผน ปัจจัยอะไรที่ทำให้สำเร็จ ไม่ใช่ความสำเร็จเพราะบังเอิญ ในทางกลับกัน หากไม่เป็นไปตามแผน ก็ต้องหาสาเหตุด้วยว่าทำไมถึงไม่สำเร็จ

4.4 Act หรือ การปรับปรุง จากผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบ ทีมงานจะต้องนำผลลัพธ์นั้นมาเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงอย่างเหมาะสม วิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่ทำให้ไม่สำเร็จในแผนการที่ตั้งมาตอนแรก เมื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานเสร็จ ก็จะกลับเข้าสู่วงจรการทำ PDCA แบบนี้วนไปเรื่อย ๆ

เมื่อทำครบวงจรแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ก็จะกลายเป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

จากแนวความคิด และทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ การจัดการความรู้ ประสิทธิภาพ และทฤษฎี PDCA ล้วนสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขอยกเว้นอากรขาเข้า สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงงานเพื่อยกระดับคุณภาพงานภายในองค์กร ปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจของคนในองค์กร และการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางที่จะขจัดปัญหาที่กล่าวมานี้ให้หมดไปได้ คือ การวางระบบบริหารอย่างเหมาะสม จะทำให้การดำเนินงานเป็นระบบ ด้วยการใช้ข้อมูลของสถานการณ์จริง และที่สำคัญ การดำเนินการได้รับการเฝ้าติดตามอย่างเป็นระยะ ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ รวมถึงมีการสรุปบทเรียน

ที่ได้หลังจากดำเนินการเสร็จ ทำให้สามารถเรียนรู้รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับองค์กร และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานรอบใหม่ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเพิ่มประสิทธิภาพ ได้รับการพัฒนา ยกระดับได้อย่างต่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายของสถาบันการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ที่มาและความสำคัญ

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สำหรับการบริหารจัดการเรื่องการนำอุปกรณ์การศึกษาและวิจัยเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและวิจัยของสถาบันการศึกษา พบว่าหน่วยงาน โดยเฉพาะงานคลังขาดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านนี้ อีกทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าว เป็นกฎหมายจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การทำความเข้าใจกฎหมายทุกระดับเป็นเรื่องยาก และต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหลายหน่วยงาน หากสถาบันการศึกษา ดำเนินการโดยขาดความรู้ ความเข้าใจ และการเตรียมการที่เหมาะสม อาจทำให้เกิดความเสียหาย และที่สำคัญอาจทำให้หน่วยงานอาจไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่พึงมีพึงได้ตามเป้าหมายของการออกกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ทั้งยังทำให้ต้นทุนในการบริหารพันธกิจการศึกษาหรือวิจัยเพิ่มขึ้น จากอากรนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม จนทำให้การบริหารจัดการต้นทุนทำได้ยากและเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น และหากหน่วยงานดำเนินการไม่ถูกต้อง อาจยังเสียหายจากการที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเบี้ยปรับศุลกากรอีกด้วย

ข้อมูลจากเว็บไซต์ สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education,
2017) พบว่า สถาบันการศึกษาที่ผู้เขียน
ปฏิบัติงานอยู่เคยดำเนินการในเรื่องนี้
เมื่อปี 2559 แต่ไม่ได้รับการอนุมัติ เนื่องจาก
ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากร
ที่เกี่ยวข้องทำให้เสียสิทธิประโยชน์ดังกล่าว
แต่มีบางสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน
(Ministry of Education, 2017) ที่สามารถ
ดำเนินการตามประกาศที่เกี่ยวข้อง (Ministry
of Education, 1987) และได้รับสิทธิประโยชน์
ตามเกณฑ์ที่ควรจะได้รับสิทธิ ตามตารางที่ 1

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสถาบันการ
ศึกษาที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ พบว่ามีบางกรณี

ในหลายปีที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาต้องการ
ใช้สิทธิประโยชน์จากสนธิสัญญานี้ แต่บุคลากร
ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ
ผู้เขียนจึงอ้างอิงเหตุการณ์ดังกล่าว เพื่อเป็น
การจัดการความรู้เรื่องนี้ภายในองค์กร เพื่อใน
อนาคตจะได้ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

จากข้อมูลที่ผ่านมา สถาบันการศึกษา
ที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ มีการนำเข้าอุปกรณ์
การศึกษาและวิจัย เป็นบางปีมีกรณีที่ไม่ได้รับ
อนุมัติในปี 2559 อุปกรณ์ทางการศึกษาที่
ขอนำเข้ามีมูลค่าประมาณ 2.8 ล้านบาท เมื่อ
ไม่สามารถดำเนินการด้านการยกเว้นอากรได้
ทำให้หน่วยงานมีต้นทุนเพิ่มขึ้นประมาณ
1.09 ล้านบาท (Ministry of Education, 2017)

ตารางที่ 1 : ข้อมูลอ้างอิงของสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการขอเอกสิทธิ์ในการยกเว้นอากรนำเข้า
พ.ศ. 2551- พ.ศ. 2562

พ.ศ.	ชื่อสถาบันการศึกษา	จำนวน รายการ	มูลค่าอุปกรณ์ที่ขอ ยกเว้นอากร
2551	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	2	1,113,439.64
	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	1	231,700.57
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	1	3,113,790.80
	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1	2,038,838.00
2552	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1	3,865,641.40
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	3	20,403,671.30
	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1	4,657,523.22
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1	869,763.57
2553	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2	22,028,624.36

2554	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1	7,542,990.00
	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	20,000,000.00
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	1,129,733.68
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1	3,273,600.00
2555	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2	8,140,000.00
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2	875,484.50
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1	1,725,470.00
2556	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	9,208,200.00
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	8,180,880.00
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1	2,500,480.00
2557	ไม่มีรายการของสถาบันการศึกษา		
2558	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	3	4,809,382.00
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	4	43,087,500.00
2559	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	2,813,200.00
2560	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	7,603,200.00
2561	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	16,979,441.20
2562	ไม่มีรายการของสถาบันการศึกษา		

ที่มา : Ministry of Education, 2017

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าหลายสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการใช้สิทธิประโยชน์จากสนธิสัญญาฟลอเรนซ์ได้ แต่ยังมีอีกหลายสถาบันฯ ที่ยังไม่ได้ดำเนินการใช้สิทธินี้ หรือดำเนินการแล้วประสบปัญหาที่ทำให้ไม่ได้รับการอนุมัติให้ได้รับสิทธิประโยชน์นี้

บทความฉบับนี้จะนำเสนอข้อมูล และเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเอกสิทธิ์ของสถาบันการศึกษาตามสนธิสัญญาฟลอเรนซ์ (The Florence Agreement) ซึ่งมีมาแล้ว

ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 กำหนดสิทธิประโยชน์ของสถาบันการศึกษา โดยสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบข้อมูลถิ่นกำเนิดของวัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่สถาบันการศึกษาจะนำเข้า หากการนำเข้ามาจากประเทศที่เป็นภาคีตามสนธิสัญญาฉบับนี้ จึงจะสามารถใช้สิทธิประโยชน์ได้ นอกจากนี้การจะได้มาซึ่งสิทธิประโยชน์ดังกล่าวยังต้องศึกษาประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การรับรองการยกเว้นอากรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อ

การศึกษาและการวิจัย ตามประกาศกระทรวง การคลัง เรื่อง การลดอัตราอากร และการยกเว้น อากรศุลกากร ตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนด พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 20) (Ministry of Education, 1987) และขั้นตอน วิธีการทางศุลกากร เพื่อให้สถาบันการศึกษา สามารถประเมินระยะเวลาค่าใช้จ่าย ต้นทุน และสามารถวางแผนการนำเข้ามาได้อย่างถูกต้อง ทันเวลาที่จะใช้วัสดุ อุปกรณ์นำเข้านั้น ๆ เนื่องจากหากดำเนินการช้าเกินกว่าที่ควรจะเป็น จะมีค่าใช้จ่ายในการฝากของนำเข้านั้นที่ กรมศุลกากรด้วย

แนวปฏิบัติในการเสียอากรนำเข้านั้น โดยปกติการนำเข้าของเข้ามาในราชอาณาจักรไม่ว่า จะด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม กรมศุลกากร จะจัดเก็บอากรขาเข้าด้วยการคำนวณอัตรา อากรที่ต้องชำระที่กรมศุลกากรก่อนการนำ สินค้านั้นเข้ามาในราชอาณาจักร ตามพิกัด หมวดของสินค้านำเข้าที่กรมศุลกากรกำหนด โดยอ้างอิงการจัดเก็บค่าอากรและการยกเว้น ค่าอากร ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มาตรา 13 ว่าด้วยการนำของเข้ามา หรือส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ซึ่งให้เรียกเก็บ อากรจากผู้นำเข้าหรือผู้ส่งของออกตาม พระราชบัญญัติศุลกากรฉบับนี้และตามกฎหมาย ว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร

สำหรับของที่ได้รับการยกเว้นค่าอากร จะ กำหนดไว้ใน ภาค 4 แห่งพระราชกำหนด พิกัด อัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 (Thai Customs Department, 1987, pp. 2) ซึ่งเป็นภาค ที่ว่าด้วยการยกเว้นอากรของที่นำเข้ามาใน

ราชอาณาจักรหรือส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร และนอกจากจะได้รับยกเว้นอากรขาเข้า อากร ขาออก ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนด พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 แล้ว ยังจะได้ รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต ด้วย โดยการได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นไปตามประมวลรัษฎากร มาตรา 81 (2) (ค) ซึ่งบัญญัติให้ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับ สินค้าที่จำแนกประเภทไว้ในภาคว่าด้วย ของที่ได้รับยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วย พิกัดอัตราศุลกากร (The Revenue Department, 2022) และที่เกี่ยวข้องกับ สถาบันการศึกษา ระบุไว้ในประเภทที่ 10 ของที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามข้อผูกพันที่ประเทศไทย มีอยู่ต่อองค์การสหประชาชาติ หรือ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามสัญญา กับนานาประเทศ หรือทางการทูตซึ่งได้ปฏิบัติ ต่อกันโดยอัยาศัยไมตรีที่ได้รับยกเว้นอากร

ของที่จะได้รับสิทธิประโยชน์แบ่งเป็น ประเภทดังต่อไปนี้

(1) ของที่ได้รับการยกเว้นอากรนำเข้า เพื่อการศึกษาและวิจัยตามประกาศกระทรวง ศึกษาธิการ (Ministry of Education, 1987)

(2) ของที่ได้รับเอกสิทธิ์ หมายถึง ของที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามข้อผูกพันที่ประเทศไทย มีอยู่ต่อองค์การสหประชาชาติหรือตาม กฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามสัญญากับ นานาประเทศ หรือทางการทูต (Ministry of Education, 1984) ซึ่งได้ปฏิบัติต่อกัน โดยอัยาศัยไมตรี การนำเข้าของเหล่านี้ จะได้รับการยกเว้นอากร หลักเกณฑ์การยกเว้น

อาคารของที่ได้รับเอกสิทธิ์ที่นำเข้ามาตาม
ข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีต่อนานาประเทศ
ได้แก่ สิ่งของตามภาคผนวกของความตกลง
การนำเข้าพลเรือน ดังต่อไปนี้

ภาคผนวก ก. หนังสือ สิ่งพิมพ์ และเอกสาร
ภาคผนวก ข. ศิลปวัตถุ และสิ่งที่มีลักษณะ
รวบรวมไว้ ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรม

ภาคผนวก ค. โสตทัศนวัสดุทางการศึกษา
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

ภาคผนวก ง. เครื่องมือ เครื่องใช้วิทยาศาสตร์

ภาคผนวก จ. สิ่งของสำหรับคนตาบอด

(3) ของนำเข้าเพื่อการวิจัย เช่น อุปกรณ์
ที่สนับสนุนการทำวิจัยของสถาบันการศึกษา

(4) ของบริจาคจากหน่วยงานอื่น ๆ
ให้สถาบันการศึกษา เช่น ของที่มีผู้แสดง
ความจำนงบริจาควัสดุ อุปกรณ์ ให้ใช้ในเชิง
วิชาการและงานวิจัย เป็นต้น

หลักเกณฑ์การพิจารณา การยกเว้นอากร

กรมศุลกากรกำหนดให้หน่วยงานที่
รับผิดชอบการพิจารณาอนุมัติยกเว้นอากร
สำหรับของตามภาค 4 แห่งพระราชกำหนด
พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 (พระราชกำหนด
พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530) คือ ส่วน
มาตรฐานพิกัดอัตราศุลกากร 1 สำนักพิกัดอัตรา
ศุลกากร มีหน้าที่รับผิดชอบการพิจารณาอนุมัติ
ยกเว้นอากรสำหรับของในประเภทที่เกี่ยวกับ
สถาบันการศึกษา ประเภทที่ 10 คือ ของที่ได้รับ
เอกสิทธิ์ตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ต่อ

องค์การสหประชาชาติ กรณีของที่สถาบัน
การศึกษาจะนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อ
ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาและวิจัย
ตามสนธิสัญญาความตกลงพลเรือน
(The Florence Agreement) ของยูเนสโก
(UNESCO) ที่ผ่านการพิจารณาจาก
คณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรนำเข้า
วัสดุเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม
ความตกลงฉบับนี้จะกำหนดเกณฑ์และ
ชื่อประเทศภาคีที่ได้รับสิทธิ์การยกเว้นอากร
นำเข้า

การดำเนินการเพื่อขอยกเว้นค่าอากรของ
สถาบันการศึกษา อาจไม่ได้มีการเผยแพร่วิธีการ
มากนัก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณากฎหมาย
ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการ
ขอยกเว้นค่าอากร การดำเนินการเพื่อขอยกเว้น
ค่าอากรต้องดำเนินการตามเกณฑ์ และ หมวด
ของที่กำหนดเพื่อขอยกเว้นค่าอากรของสถาบัน
การศึกษาได้ โดยแยกเกณฑ์เพื่อของที่นำเข้า
แต่ละประเภท ดังนี้

(1) กรณีของนำเข้าเพื่อการศึกษาคือ พิจารณา
โดยคณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากร
นำเข้า สื่อวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการ
ศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้พิจารณา
เรื่องนี้โดยตรงซึ่งผู้นำเข้าต้องปฏิบัติตาม
หลักเกณฑ์ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่องการรับรองการยกเว้นอากรสำหรับของที่
นำเข้ามาเพื่อการศึกษาและการวิจัย ตามประกาศ
กระทรวงการคลัง เรื่อง การลดอัตราอากร
และการยกเว้นอากรศุลกากร ตามมาตรา 12
แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร

พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 20) (2560, 10 พฤศจิกายน) ของกระทรวงศึกษาธิการ³ มีสาระสำคัญตามราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134. โดยประกาศ ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 : เงื่อนไขและรายละเอียดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการ	เงื่อนไขและรายละเอียด
หน่วยงานที่ได้รับสิทธิการยกเว้นอากรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อการศึกษาและการวิจัย	สถานศึกษาปฐมวัย สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนรวมถึงสมาคมและมูลนิธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยทางการศึกษา
ของที่จะได้รับการพิจารณารับรองเพื่อยกเว้นอากรนำเข้าจะต้องเป็นของตามประเภทและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การลดอัตราอากรและการยกเว้นอากรศุลกากรตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 2)	ของที่จะได้รับการพิจารณารับรองเพื่อยกเว้นอากรนำเข้าจะต้องเป็นของตามประเภทดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์และเอกสาร ศิลปวัตถุและสิ่งของที่นักสะสมรวบรวมไว้ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ หรือวัฒนธรรม โสตทัศนอุปกรณ์ทางการศึกษา วิทยาศาสตร์หรือวัฒนธรรม วัสดุและเครื่องมือหรือเครื่องใช้วิทยาศาสตร์ สิ่งของสำหรับคนพิการ เครื่องดนตรี อุปกรณ์กีฬาและอุปกรณ์เสริมทักษะ อุปกรณ์การศึกษาด้านศิลปะและสถาปัตยกรรมศาสตร์
การนำเข้าต้องเป็นของที่ไม่มีการผลิตภายในประเทศ ต้องนำมาใช้เพื่อการศึกษาและหรือการวิจัยเท่านั้น จะมีการยกเว้นเฉพาะในกรณีที่กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ	ของที่นำเข้ามาต้องแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้ <p>ของที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษา (การเรียนการสอน) จะต้องแนบรายละเอียดของหลักสูตรหรือลักษณะวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอน</p> <p>ของที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวิจัย ต้องแนบโครงการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า ทั้งนี้จะต้องระบุชื่อเครื่องมือดังกล่าวไว้ในโครงการวิจัยด้วย</p>

³ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การรับรองการยกเว้นอากรสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อการศึกษาและการวิจัย ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การลดอัตราอากร และการยกเว้นอากรศุลกากร ตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 20)

การเตรียมเอกสารประกอบคำขอ	ต้องแสดงรายละเอียดของสินค้าตามเอกสารการนำเข้า เช่น Invoice สำเนาแคตตาล็อก (Catalogue) และ คุณสมบัติ (Specification) รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการ กรณีหน่วยงานจัดซื้อ วัสดุผ่านบริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศไทย ต้องเตรียมสัญญาซื้อขายที่ทำกับตัวแทนไว้ด้วย
การส่งเอกสารคำขอรับรองเพื่อยกเว้นอากรนำเข้า	ส่งที่ฝ่ายเลขานุการ โดยสำนักอำนวยการ สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งจะเป็นผู้พิจารณาคำขอของทุกสถาบันการศึกษา และจะส่งหนังสือรับรองไปยังกรมศุลกากร
การส่งคืนเครื่องมือที่ได้รับอนุมัติให้ยกเว้นอากรนำเข้าแล้วออกนอกราชอาณาจักร เนื่องจากเครื่องมือชำรุด	การส่งออกไปเพื่อซ่อมต้องเสนอกกรมศุลกากรเพื่อทราบ และนำกลับเข้ามาเมื่อซ่อมเสร็จโดยใช้ใบสุทธิที่ได้รับอนุญาตเป็นเอกสารประกอบการนำเข้า หากส่งคืนผู้ขายเพื่อรับเครื่องมือตัวใหม่ ต้องเสนอกกระทรวงศึกษาธิการเพื่อแจ้งกรมศุลกากรในการเรียกเก็บอากรเครื่องมือชำรุดที่ส่งคืนและทำเรื่องขอยกเว้นสำหรับเครื่องมือชุดใหม่
การจำหน่ายจ่ายโอนวัตถุที่ได้รับการอนุมัติให้ยกเว้นอากรนำเข้าให้แก่ผู้อื่นซึ่งไม่มีสิทธิได้รับการยกเว้นอากรนำเข้า ก่อนระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันที่นำเข้า	ต้องแจ้งให้กระทรวงศึกษาธิการทราบทันทีเพื่อกระทรวงศึกษาธิการจะได้แจ้งให้กรมศุลกากรเรียกเก็บอากรตามกฎหมายต่อไป

ที่มา : Ministry of Education, 1987

ข้อพิจารณาเพิ่มเติม

หน่วยงานที่ประสงค์จะขอให้คณะกรรมการพิจารณายกเว้นอากรนำเข้าสื่อ วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการศึกษาต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคู่มือการขอยกเว้นอากรนำเข้า วัสดุ การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย

การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Thai Customs Department, 2018)

เมื่อคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเรียบร้อยแล้ว จะแจ้งมติผลการพิจารณาต่อกรมศุลกากรเพื่อยกเว้นอากร ผู้ลงนามในแบบพิมพ์ใบคำขอยกเว้นอากรนำเข้า ตามมาตรา 12 แห่ง

พระราชกำหนดพิกัตอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 20) จะต้องเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) เมื่อฝ่ายมาตรฐานพิกัตอัตราศุลกากรที่ 3.2 ส่วนมาตรฐานพิกัตอัตราศุลกากร 3 ได้พิจารณาคำขออนุมัติยกเว้นอากรแล้ว จะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณายกเว้นอากรตามประเภท 10 ภาค 4 ให้กับหน่วยงานที่ยื่นขอยกเว้นอากร และแจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักงานศุลกากร หรือด่านศุลกากร ณ ท่าหรือที่ ที่นำของเข้าเพื่อปฏิบัติพิธีการศุลกากรต่อไป ให้ผู้ได้รับยกเว้นอากรจัดทำและส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาเข้าดำเนินการนำของเข้าต่อไป

(2) เมื่อพิจารณาว่าของที่จะนำเข้าเป็นของที่จะได้รับเอกสิทธิ์ ภายใต้ความตกลงฟลอเรนซ์ (The Florence Agreement) การดำเนินการจะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรนำเข้า วัสดุการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ศุลกากรเข้าร่วมเป็นกรรมการ โดยใช้ความตกลงการนำเข้าฟลอเรนซ์ และกฎหมายศุลกากรเป็นหลักใหญ่ในการพิจารณา เมื่อผลการพิจารณา

ของคณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรฯ เป็นประการใด คณะกรรมการฯ จะแจ้งมติผลการพิจารณานั้น ๆ มาให้กรมศุลกากรและหน่วยงานผู้ขอยกเว้นอากรขาเข้าทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สำหรับสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบข่ายของความตกลงฟลอเรนซ์ ซึ่งหน่วยงานพึงจะขอยกเว้นอากรนำเข้าได้นั้น ต้องเป็นของที่คณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรนำเข้าแล้ว วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการศึกษา ภายใต้ความตกลงเกี่ยวกับการนำเข้ามาซึ่งอุปกรณ์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (The Florence Agreement) ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงที่ประเทศไทยมีต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) พิจารณาแล้วว่าเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ ตามคู่มือการขอยกเว้นอากรนำเข้า วัสดุการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม และมีหนังสือแจ้งมติผลการพิจารณาอนุมัติคำขอยกเว้นอากร โดยให้ผู้นำของเข้านำหนังสือดังกล่าว พร้อมเอกสารและหลักฐานประกอบไปยื่นขอยกเว้นอากรนำเข้า โดยให้ดำเนินการตามตารางที่ 3 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 : แนวทางและรายละเอียดการยื่นคำขอยกเว้นอากร

เรื่อง	รายละเอียด
1. มีสิทธิยื่นคำขอยกเว้นอากรนำเข้า	หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาและวิจัย
2. เงื่อนไขการขอยกเว้นอากรนำเข้า 2.1 เกี่ยวกับวัสดุ	<ol style="list-style-type: none"> มีวัตถุประสงค์ในการนำเข้าเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา (การเรียนการสอน) และการวิจัยเท่านั้น วัสดุที่ขอยกเว้นอากรนำเข้าต้องผลิตจากประเทศที่เป็นภาคีความตกลงฟลอเรนซ์ (The Florence Agreement) วัสดุที่ขอยกเว้นอากรนำเข้าต้องอยู่ภายใต้ภาคผนวก 5 ข้อ ของความตกลงฟลอเรนซ์ (The Florence Agreement) <p><u>หมายเหตุ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ถ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษา (การเรียนการสอน) จะต้องแนบข้อมูลเกี่ยวกับรหัสวิชา ระดับชั้นเรียน และจำนวนผู้เรียน ถ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวิจัยต้องแนบโครงการวิจัยที่ผ่านการอนุมัติจากส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) ทั้งนี้จะต้องระบุชื่อเครื่องมือดังกล่าวไว้ในโครงการวิจัยด้วย กรณีหน่วยงานจำหน่ายจ่ายโอนวัสดุที่ได้รับการอนุมัติให้ยกเว้นอากรนำเข้าก่อนระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันนำเข้า หน่วยงานนั้นจะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการฯ ทราบทันที เพื่อคณะกรรมการฯ จะได้แจ้งกรมศุลกากรเรียกเก็บอากรจากบริษัทผู้ขาย หรือบริษัทตัวแทน หรือหน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป
2.2 เกี่ยวกับเวลา	<ol style="list-style-type: none"> การยื่นคำขอต้องดำเนินการก่อนนำเครื่องมือเข้ามาในราชอาณาจักรอย่างน้อย 45 วัน การอุทธรณ์และข้อข้อมูลเพิ่มเติมต้องดำเนินการภายในระยะเวลา 60 วัน นับจากวันที่ระบุในเอกสารแจ้งผล

<p>3. เอกสารประกอบคำขอยกเว้นอากรนำเข้า จำนวน 13 ชุด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรณีหน่วยงานจัดซื้อวัสดุจากบริษัทต่างประเทศโดยตรง <ol style="list-style-type: none"> 1.1 แบบพิมพ์ใบคำขอยกเว้นอากรนำเข้าวัสดุการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) 1.2 แบบพิมพ์ตรวจสอบรายละเอียดสำคัญในการยื่นคำขอยกเว้นอากรนำเข้าลงนามรับรองโดยผู้รับผิดชอบในการสั่งซื้อโดยตรง 1.3 สำเนา Proforma Invoice (PI) หรือ Invoice (I) ที่เป็นภาษาอังกฤษ (หากเป็นภาษาอื่นจะต้องจัดแปลเป็นภาษาไทย พร้อมแนบสำเนาต้นฉบับที่ชัดเจนด้วย) 1.4 สำเนา Catalogue และ Specification ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุที่ขอยกเว้นอากรนำเข้า (ต้องแนบต้นฉบับด้วย) ทั้งนี้หน่วยงานจะต้องทำเครื่องหมายกำกับรายการวัสดุใน PI หรือ I และ หากมีจำนวนวัสดุมากจะต้องจัดทำตารางเปรียบเทียบรายการวัสดุใน PI หรือ I กับใบเสนอราคาหรือ Catalogue ให้ชัดเจน และเข้าใจง่ายด้วย 1.5 สำเนา Letter of Credit (L/C) ที่ชัดเจน 1.6 เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง 2. กรณีหน่วยงานจัดซื้อวัสดุผ่านบริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศไทย <ol style="list-style-type: none"> 2.1 เอกสารเช่นเดียวกับข้อ 1 2.2 สำเนาสัญญาซื้อ-ขาย และ ใบเสนอราคาที่ระบุราคายกเว้นอากรนำเข้าที่สอดคล้องตรงกัน
<p>4. การจัดลำดับเอกสารประกอบคำขอยกเว้นอากรนำเข้า</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบพิมพ์ใบคำขอยกเว้นอากรนำเข้า 2. แบบพิมพ์ตรวจสอบรายละเอียดสำคัญ 3. สำเนา PI หรือ I 4. สำเนา L/C (กรณีซื้อวัสดุจากต่างประเทศโดยตรง) 5. สำเนาสัญญาซื้อขาย ใบเสนอราคา หนังสือมอบอำนาจและหนังสือหลักฐานการจดทะเบียนบริษัท (กรณีจัดซื้อวัสดุผ่านบริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศไทย) รวมทั้งหนังสือแสดงการต่อรองราคา (ถ้ามี) 6. สำเนา Catalogue 7. หลักฐานแสดงว่าเครื่องมือที่มีอยู่เดิมได้รับการยกเว้นอากรนำเข้า (กรณี) เครื่องมือที่ขอยกเว้นอากรนำเข้านั้นต้องนำไปใช้กับเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว) 8. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)

<p>5. สำเนา Proforma Invoice (PI) หรือ Invoice (I)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชื่อผู้ตราส่ง (Consigner) คือ ชื่อบริษัทผู้ขายในต่างประเทศ 2. ชื่อผู้รับตราส่ง (Consignee) มี 2 ลักษณะ คือ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 กรณีจัดซื้อวัสดุโดยตรงจะเป็นชื่อหน่วยงานผู้ซื้อ 2.2 กรณีซื้อผ่านบริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศ จะเป็นชื่อบริษัทผู้แทนจำหน่าย และหน่วยงานผู้ซื้อ 3. PI หรือ I ต้องมีลายมือชื่อ และตำแหน่งของผู้มีอำนาจลงนามจากบริษัทผู้ขายในต่างประเทศ (กรณีมีปัญหาอาจขอสำเนา ID Card ของผู้ลงนามเพื่อประกอบการพิจารณา) 4. PI หรือ I ต้องระบุวันที่ หลังวันทำสัญญาซื้อ-ขายแต่ต้องก่อนวันที่สัญญาหมดอายุ 5. PI หรือ I ต้องระบุสกุลเงินต่างประเทศที่ทำการซื้อ-ขายอย่างชัดเจน ชื่อเต็มของวัสดุ (ตรงกับชื่อในแบบพิมพ์ใบคำขอและสัญญาซื้อ-ขาย) จำนวน / รุ่นสินค้า (ตรงกับใบเสนอราคาและ Catalogue) ชื่อประเทศผู้ผลิตสินค้า และประเภทพาหนะนำเข้าไว้อย่างชัดเจน <p>หมายเหตุ: บริษัทผู้ขายในประเทศต้องไม่ออก PI หรือ I เองรวมทั้งห้ามแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อความอื่นใดด้วย</p>
<p>6. สำเนาสัญญาซื้อ-ขาย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัญญาซื้อ-ขายต้องกระทำโดยผู้ซื้อคือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) ฝ่ายหนึ่งกับผู้ขาย คือ ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท อีกฝ่ายหนึ่ง (หรือผู้รับมอบอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล) ทั้งนี้ต้องแนบหนังสือมอบอำนาจ และหนังสือรับรองการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทด้วย <p>หมายเหตุ: กรณีผู้ซื้อเป็นโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาเอกชนผู้ลงนามในสัญญาฝ่ายซื้อ ได้แก่ ผู้มีอำนาจสูงสุดของหน่วยงานนั้น</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ผู้ลงนามในสัญญาซื้อ-ขายส่วนต้น และส่วนท้ายต้องเป็นบุคคลเดียวกัน และต้องลงนามครบทุกคนทั้งผู้ซื้อ ผู้ขาย และพยาน 3. ราคาที่ระบุในสัญญาซื้อ-ขายต้องตรงกับราคาในใบเสนอราคา หากมีการลดราคาต้องแนบหลักฐานการต่อรองราคาด้วย (โดยผู้ลดราคาต้องเป็นบุคคลเดียวกับผู้เสนอราคา) 4. การระบุราคาซื้อขาย ตามข้อ 1. ของสัญญาซื้อ-ขายต้องระบุราคาที่แท้จริง หากการซื้อขายนั้นมีการซื้อของในประเทศในราคารวมอากรนำเข้าด้วย จะต้องแยกจำนวนให้ชัดเจนว่ามีราคาก่อนอากรนำเข้า ราคารวมอากรนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม อย่างละเท่าไร

7. การอุทธรณ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. หนังสือนำจากส่วนราชการลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม หรือเทียบเท่า (หากเป็นโรงเรียนเอกชนต้องยื่นเรื่องผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หากเป็นสถาบันการศึกษาเอกชนต้องยื่นเรื่องผ่านกระทรวง อว.) 2. เรื่องเดิม ได้แก่ คำขอเดิม (ที่ไม่ได้รับอนุมัติให้ยกเว้นอากรนำเข้า จำนวน 3 ชุด) 3. คำขอใหม่ (คำขอเดิมที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงใหม่ตามมติของที่ประชุม) โดยต้องแนบเอกสารตามข้อ (3) รวม 6 ชุด 4. ใบแจ้งผลของคณะกรรมการฯ จำนวน 3 ชุด <p>หมายเหตุ : จะต้องดำเนินการภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ระบุในใบแจ้งผล</p>
8. การส่งเอกสาร / ข้อมูลเพิ่มเติม	<ol style="list-style-type: none"> 1. หนังสือนำจากส่วนราชการ ลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) หากเป็นโรงเรียนเอกชนต้องยื่นเรื่องผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หากเป็นสถาบันการศึกษาเอกชนต้องยื่นเรื่องผ่านกระทรวง อว.) 2. เอกสาร / ข้อมูลเพิ่มเติม ตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการฯ จำนวน 6 ชุด <p>หมายเหตุ : จะต้องดำเนินการภายในระยะเวลา 60 วัน นับแต่วันที่ระบุในใบแจ้งผล</p>
9. การแก้ไขพาหนะนำเข้าเอกสาร จำนวน 2 ชุด	<ol style="list-style-type: none"> 1. หนังสือนำจากส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) หากเป็นโรงเรียนเอกชนต้องแจ้งผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หากเป็นสถาบันการศึกษาเอกชนต้องยื่นเรื่องผ่านกระทรวง อว.) 2. ใบแจ้งผลเดิม 3. PI ฉบับเดิม 4. หลักฐาน การเปลี่ยนแปลงพาหนะ (หนังสือจากส่วนราชการ / บริษัท)
10. การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือ (เช่น รุ่น จำนวน ลักษณะพิเศษ บางประการ ฯลฯ) เอกสารจำนวน 2 ชุด	<ol style="list-style-type: none"> 1. หนังสือนำจากส่วนราชการระดับกรม (หรือเทียบเท่า) หากเป็นโรงเรียนเอกชนต้องแจ้งผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หากเป็นสถาบันการศึกษาเอกชนต้องยื่นเรื่องผ่านกระทรวง อว.) 2. ใบแจ้งผลเดิม 3. PI ฉบับเดิม 4. หลักฐาน การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือ (หนังสือจากส่วนราชการ / บริษัท)

<p>11. การส่งเครื่องมือที่ได้รับอนุมัติให้ยกเว้นอากรนำเข้าแล้วออกนอกราชอาณาจักร เนื่องจากเครื่องมือชำรุด</p> <p>ก. ส่งเครื่องมือออกนอกราชอาณาจักรเพื่อรับการซ่อมแซม</p> <p>ข. ส่งเครื่องมือคืนบริษัท เพื่อบริษัทจะส่งเครื่องมือตัวใหม่ให้เพื่อทดแทนเครื่องมือเดิม (กรณีเครื่องมือชำรุดเสียหาย จนไม่สามารถซ่อมแซมได้)</p>	<p>หน่วยงานต้องเสนอเรื่องถึงกรมศุลกากรโดยตรง (ด้านท่าอากาศยาน / ด้านท่าเรือ ฯลฯ) เพื่อขอผ่อนผันในการส่งเครื่องมือออกเพื่อรับการซ่อมแซม และจะนำเครื่องมือกลับมาอีกครั้ง เมื่อการซ่อมแซมเสร็จเรียบร้อยแล้ว</p> <p>หน่วยงานจะต้องแจ้งเรื่องไปยังคณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรนำเข้าวัสดุการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการฯ จะได้แจ้งกรมศุลกากรเพื่อเรียกเก็บอากรนำเข้า เครื่องมือดังกล่าวจากหน่วยงานผู้ขอยกเว้นอากรนำเข้า สำหรับเครื่องมือชุดใหม่หน่วยงานนั้นจะต้องดำเนินการขอยกเว้นอากรนำเข้าใหม่อีกครั้ง</p>
<p>หมายเหตุ :</p>	<p>หน่วยงานควรเก็บรักษาหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้ยกเว้นอากรนำเข้าฯ ของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ และสำเนา PI/I ของเครื่องมือที่ได้รับอนุมัติให้ยกเว้นอากรนำเข้าไว้อ้างอิงต่อไปด้วย</p>

ที่มา : Ministry of Education, 1984.

สำหรับประกาศกระทรวงศึกษาธิการฉบับดังกล่าวได้มีการให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเตรียมข้อความเอกสารคำขอยกเว้นอากรนำเข้าโดยมีรายละเอียด ดังนี้

- ระบุเลขที่และวัน-เดือน-ปี ของโปรฟอร์มาอินวอยซ์ หรืออินวอยซ์ (ตามชนิดของเอกสารที่ใช้ ประกอบการพิจารณา)

- ระบุชื่อบริษัทในต่างประเทศที่เป็นผู้ผลิตวัสดุ ที่ขอยกเว้นอากรนำเข้า

- แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีจัดซื้อวัสดุจากบริษัทต่างประเทศโดยตรงใส่ชื่อหน่วยงานผู้จัดซื้อวัสดุนั้น และกรณีจัดซื้อวัสดุผ่านบริษัทตัวแทนจำหน่ายในประเทศไทยใส่ชื่อบริษัทตัวแทนจำหน่ายในประเทศไทย และชื่อหน่วยงานผู้จัดซื้อวัสดุนั้น

- ระบุประเภทพาหนะที่นำวัสดุที่ขอยกเว้นอากรนำเข้า เข้ามาในราชอาณาจักร เช่น เรือ เครื่องบิน ไปรษณีย์อากาศ ฯลฯ พร้อมทั้งระบุ

ว่านำเข้าทางด้านท่าอากาศยานหรือด่านท่าเรือ
ใดให้ชัดเจน

- ระบุ วัน เดือน ปี ที่จะนำวัสดุเข้ามาใน
ราชอาณาจักร หากไม่ทราบไม่ต้องเติม
- ระบุราคาเป็นสกุลเงินต่างประเทศ
ที่ซื้อ-ขาย
- ระบุชื่อประเทศผู้ผลิตวัสดุนั้น (ไม่ใช่
ประเทศตัวแทนจำหน่าย)
- ระบุชื่อหน่วยงานที่ใช้ หรือควบคุมวัสดุ
ที่ขอยกเว้นอากรนำเข้าอย่างละเอียด
- ระบุวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการ
นำเข้าวัสดุนั้น อย่างละเอียด หากนำเข้าวัสดุ
เพื่อการศึกษา (การเรียน-การสอน) ให้แนบ
รหัสวิชา ระดับชั้น และจำนวนผู้เรียนด้วย หรือ
หากนำวัสดุเข้ามาเพื่อใช้ในการวิจัยให้แนบ
โครงการวิจัยที่ผ่านการอนุมัติจากส่วนราชการ
ระดับกรม (หรือเทียบเท่า) โดยจะต้อง มีการ
ระบุชื่อเครื่องมือไว้ในโครงการวิจัยดังกล่าวด้วย
- ระบุวัสดุที่ขอยกเว้นอากรนำเข้าเป็น
ประเภทใด
- รายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุ (ระบุวัสดุ
ที่ขอยกเว้นอยู่ลำดับเท่าไร ของโปรฟอร์มา
อินวอยซ์หรืออินวอยซ์หรือทุกลำดับ ระบุชื่อเต็ม
ของวัสดุเป็นภาษาอังกฤษ ระบุชื่อเต็มของวัสดุ
เป็นภาษาไทย ระบุปริมาณที่ขอยกเว้นอากร
นำเข้าโดยระบุหน่วยเป็นลักษณะนาม เช่น
เครื่องชุด แท่ง ด้าม ฯลฯ และอธิบายอย่างชัดเจน
ว่าวัสดุที่ขอยกเว้น คืออะไร มีวิธีใช้อย่างไร
รวมทั้งแนบสำเนาแคตตาล็อกที่ชัดเจน
(แนบต้นฉบับด้วย)
- แนบรายละเอียดเกี่ยวข้องอื่น ๆ (ถ้ามี)

รวมทั้ง ต้องใส่เลขที่และวัน เดือน ปี ของหนังสือ
ของหน่วยงานที่นำส่งคำขอยกเว้นอากรนำเข้า
ด้วย

(3) กรณีการนำเข้าอุปกรณ์การวิจัยของ
สถาบันการศึกษา เพื่อทำงานวิจัย ต้องจัดทำ
แนวคำขอยกเว้นอากรนำเข้าวัสดุ และอุปกรณ์
การวิจัย เช่นเดียวกับการนำเข้าวัสดุ อุปกรณ์
การศึกษา (Ministry of Education, 1987)
และเพื่อให้ได้เอกสิทธิ์นี้ต้องเพิ่มขั้นตอน
การเสนอขออนุมัติเรื่องไปที่กระทรวงการ
อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(อว.)
ก่อน เมื่อได้รับอนุมัติจากกระทรวง อว. แล้ว
จึงดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการ
ขออนุมัติของ วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทาง
การศึกษา โดยเสนอเรื่องไปที่ คณะกรรมการฯ
พิจารณาขยกเว้นอากรนำเข้า สื่อวัสดุ เครื่องมือ
และอุปกรณ์ทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
และเมื่อได้รับอนุมัติแล้ว จึงดำเนินการตาม
ขั้นตอนของกรมศุลกากร เช่นเดียวกับขั้นตอน
การนำเข้า วัสดุ อุปกรณ์ การศึกษาต่อไป

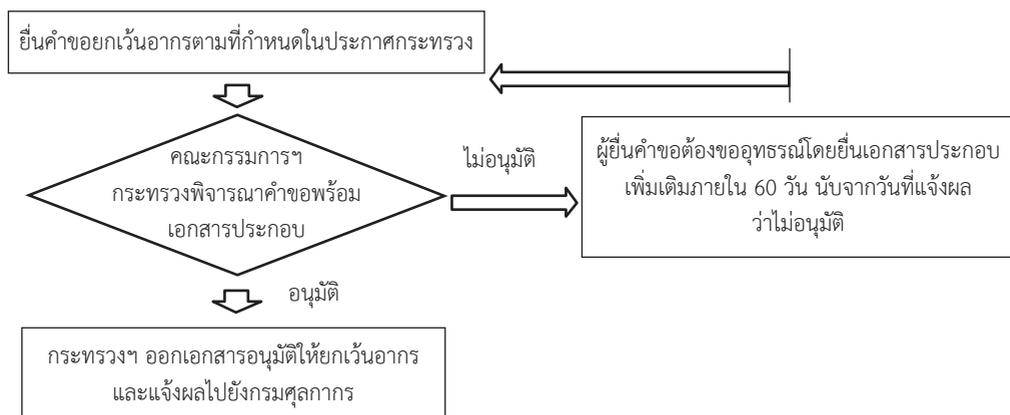
(4) กรณีการรับของบริจาคจากหน่วยงานอื่น
ให้กับสถาบันการศึกษา ผู้แสดงความจำนง
บริจาควัสดุ อุปกรณ์ ใช้ในเชิงวิชาการและ
งานวิจัย เพื่อการพัฒนางานองค์ความรู้แก่นักศึกษา
ตลอดจนนักวิจัยได้มีโอกาสทำการทดลอง
จริงกับเครื่องจักรที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม
หากผู้บริจาคเป็นหน่วยงานเอกชนที่เป็น
ผู้ประกอบการในเขตประกอบการเสรี นิคม
อุตสาหกรรม ที่ได้รับการยกเว้นอากรนำเข้า
มาในราชอาณาจักร และนำเข้ามาในเขตประกอบ
การเสรี ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติ

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 (Thai Government gazette, 2015) และต้องการนำของออกจากเขตประกอบการเสรี ตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 ที่มีนัยว่าของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและนำเข้ามาในเขตประกอบการเสรี ตามมาตรา 48 หากนำของออกไปจากเขตประกอบการเสรีเพื่อใช้หรือจำหน่ายในราชอาณาจักรจำต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน อกรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตตามสภาพ ราคา และอัตราภาษีที่เป็นอยู่ใน

วันที่นำของออกจากเขตประกอบการเสรี โดยถือเสมือนว่าได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรในวันที่นำออกจากเขตประกอบการเสรี หากสถาบันการศึกษาเป็นผู้รับบริจาคของดังกล่าว สถาบันการศึกษาสามารถเตรียมเอกสารประกอบการพิจารณาว่าเป็นการบริจาคเพื่อการศึกษาหรือวิจัย และดำเนินขั้นตอนตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ทั้งขั้นตอนตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการและตามความตกลงฟลอเรนซ์ เพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นอากรนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่มของวัสดุ อุปกรณ์ที่จะรับบริจาค นั้น ๆ ได้

แผนภาพที่ 1 : ขั้นตอนการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ขั้นตอนการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

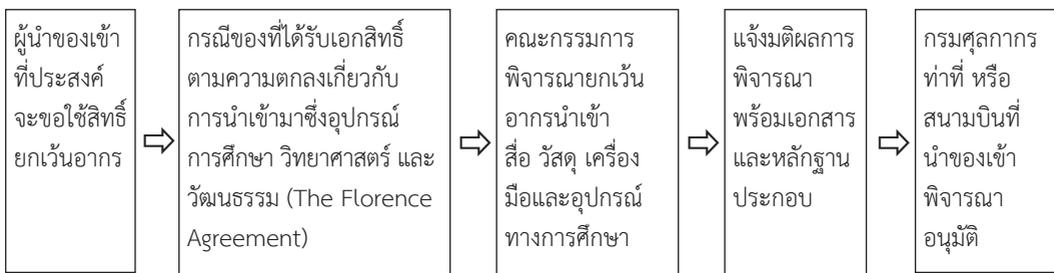

ขั้นตอนการดำเนินการกับกรมศุลกากรเพื่อใช้สิทธิตามเอกสารที่ได้รับอนุมัติ

เมื่อเตรียมเอกสารเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กรมศุลกากรกำหนดไว้ กรณีของที่คณะกรรมการฯ พิจารณายกเว้นอากรนำเข้าสื่อ วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการศึกษาภายใต้ความตกลงเกี่ยวกับ

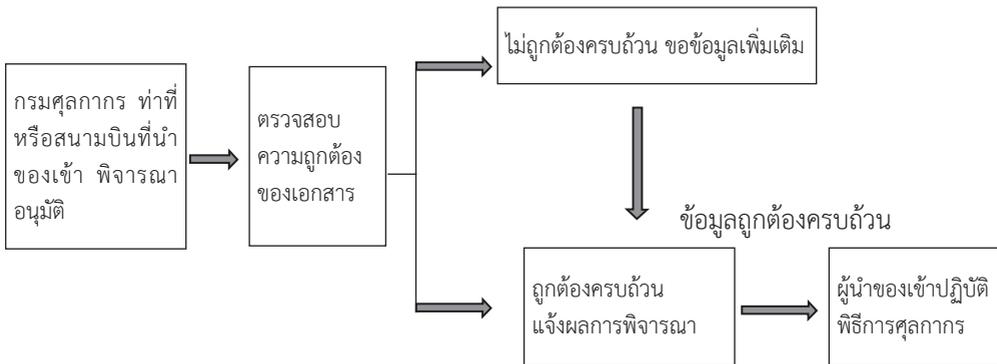
การนำเข้ามาซึ่งอุปกรณ์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (The Florence Agreement) ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงที่ประเทศไทยมีต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) มีมติอนุมัติให้ได้รับสิทธิแล้ว ให้ยื่นเรื่องต่อกรมศุลกากร โดยมีแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2 : ขั้นตอนการดำเนินการกับกรมศุลกากร

ที่มา : Thai Customs Department, 2018

แผนภาพที่ 3 : ขั้นตอนการพิจารณาของกรมศุลกากร

ที่มา : Thai Customs Department, 2018

ขั้นตอนดำเนินการกับกรมศุลกากร กรณี ปกติตามแผนภาพที่ 4 และกรณีจำเป็น เร่งด่วน

การนำของที่ได้รับเอกสิทธิ์เข้าตาม
ข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ต่อองค์การ
สหประชาชาติหรือตามกฎหมายระหว่าง
ประเทศ หรือตามสัญญากับนานาประเทศ
หรือทางการทูต ซึ่งได้ปฏิบัติต่อกันโดยอัยาศัย
ไมตรี เพื่อให้ได้รับยกเว้นอากร ให้ผู้ที่ได้รับ
ยกเว้นอากรจัดทำและส่งข้อมูลใบขนสินค้า

ขาเข้าโดยให้ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานศุลกากร
ณ ท่าที่ หรือสนามบินที่นำของเข้า โดยระบุ
เลขที่ใบขนสินค้าขาเข้าที่ท่าของที่จะใช้สิทธิ์
นำเข้าตามภาค 4 ประเภท 10 เพื่อตรวจสอบ
การใช้สิทธิ์ในการยกเว้นอากรสำหรับของที่ได้รับ
เอกสิทธิ์ตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่
ต่อองค์การสหประชาชาติหรือตามกฎหมาย
ระหว่างประเทศ หรือตามสัญญากับนานา
ประเทศ หรือทางการทูต โดยดำเนินการตาม
ขั้นตอนการนำเข้าปกติที่แสดงตามแผนภาพที่ 4

หากมีกรณีเป็นของเร่งด่วนที่ต้องการนำเข้า สามารถจัดแบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้ (Thai Customs Department, 2018)

1. ประเภทที่ 1 : เอกสารที่ไม่ต้องเสียอากรตามภาค 2 พิกัดอัตราอากรขาเข้า แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 และไม่เป็นของต้องห้ามต้องจำกัด

2. ประเภทที่ 2 : ของไม่ต้องเสียอากรหรือของที่ได้รับยกเว้นอากร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ของที่ไม่ต้องเสียอากรตามภาค 2 พิกัดอัตราอากรขาเข้าแห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 และไม่เป็นของต้องห้ามต้องจำกัด ของที่นำเข้าซึ่งแต่ละรายมีราคา CIF ไม่เกิน 1,500 บาท ที่ได้รับยกเว้นอากร ตามประเภท 12 ภาค 4 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 และไม่เป็นของต้องห้ามต้องจำกัด ตัวอย่างสินค้าที่ใช้ได้แต่เพียงเป็นตัวอย่างและไม่มีราคาในทางการค้า ที่ได้รับยกเว้นอากรตามประเภท 14 ภาค 4 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 และไม่เป็นของต้องห้ามต้องจำกัด

3. ประเภทที่ 3 : ของต้องเสียอากร ที่นำเข้าทางสนามบินที่เป็นด่านศุลกากร โดยแต่ละรายใบตราส่งสินค้าทางอากาศยาน (House Air Waybill) มีราคา FOB (Free On Board) ไม่เกิน 40,000 บาท และไม่เป็นของต้องห้ามของต้องจำกัด หรือของที่ได้รับยกเว้นอากรตามภาค 4 หรือของที่ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร หรือของที่ต้องส่งตัวอย่างวิเคราะห์สินค้าก่อนปล่อย

4. ประเภทที่ 4 : ของอื่น ๆ นอกจากของตามประเภทที่ 1 ประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 หากสถาบันการศึกษา มีความจำเป็นเร่งด่วน อาจใช้วิธีการจัดทำคำร้องเพื่อขอรับของไปก่อน ได้ตามกรณีดังนี้ (Thai Customs Department, 2013)

(ก) กรณีมีความจำเป็นต้องนำออกไปจากอารักขาของศุลกากรโดยรีบด่วน

(ข) ยังไม่สามารถดำเนินการเรื่องยกเว้นอากรได้แล้วเสร็จ

(ค) ให้วางเงินสด หรือหนังสือค้ำประกันของธนาคารหรือหนังสือของส่วนราชการเพื่อเป็นการประกันค่าภาษีอากร

(ง) ให้ผู้นำเข้าจัดทำและส่งข้อมูลคำร้องขอรับของไปก่อน โดยระบุข้อมูล ดังนี้

- คำร้องขอรับของไปก่อน
 - การสำแดงพิกัดศุลกากรและรหัสสถิติสินค้าให้สำแดงตรงกับชนิดของของที่นำเข้า
 - ระบุ Import Tariff ของที่ได้รับเอกสิทธิ์
 - ระบุ Privilege Code ตามสิทธิ ณ ขณะนำเข้า
 - อัตราอากร ใช้ Tariff Code และ Tariff Sequence (รายละเอียดที่ Table REFDRT กรมศุลกากร)
 - การวางประกันให้บันทึกในแบบคำขอ
- กรณีสถาบันการศึกษาจะดำเนินการด้านศุลกากร ควรต้องศึกษาขั้นตอนที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ที่กรมศุลกากรกำหนด ตามที่ผู้เขียนได้นำเสนอข้างต้น

อนึ่งในการนำเข้าจะมีการเสียอากร ในที่นี้จึงขอยกกรณีตัวอย่างการคำนวณอากร

นำเข้า เพื่อประกอบการยกเว้นอากรตั้งนี้ เป็นตัวอย่างของคณะวิศวกรรมศาสตร์ นำเข้าชุด เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อใช้ในการเรียนการสอน หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาไฟฟ้า ตามตารางที่ 4

การนำเข้าชุดเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่มี เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบชนิด จูตระเบิดด้วยประกายไฟให้กำลังไม่เกิน 75 กิโลวัตต์อัตรา 8502.20.10 อัตราอากร ร้อยละ 35

ตารางที่ 4 : ตัวอย่างการคำนวณอากรนำเข้าอุปกรณ์สำหรับพันธกิจการศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์

รายการ	จำนวนเงิน
Cost = มูลค่าสินค้านำเข้า	100,000.00
Insurance = ประกันภัยร้อยละ 1	1,000.00
Freight = ค่าระวางสินค้า	14,000.00
ราคา CIF ของสินค้านำเข้า	115,000.00
อัตราอากรนำเข้าร้อยละ 35 ($115,000 \times 35\%$)	40,250.00
ภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 7 ($((115,000 + 40,250) \times 7\%)$)	10,867.50
รวมอากรนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม	51,117.50

จากตัวอย่างการคำนวณข้างต้น หาก สถาบันการศึกษาดำเนินการขอยกเว้นอากร นำเข้าตามสิทธิ์ที่ได้รับจากประกาศกระทรวงฯ ดังกล่าว สถาบันการศึกษาจะสามารถประหยัดงบประมาณได้ถึง 51,117.50 บาท ต่อการ นำเข้าอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการ ศึกษาตั้งตัวอย่าง หากเทียบเป็นร้อยละของการ ประหยัดงบประมาณ จะประหยัดได้ประมาณ ร้อยละ 44.45 โดยเฉลี่ยของราคา CIF (คำนวณจาก อากรนำเข้า และ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ไม่ต้องชำระ) สำหรับอากรนำเข้าในอัตรา ร้อยละ 35 และหากอากรนำเข้าอยู่ในพิกัด ที่อัตราร้อยละ 30 จะประหยัดงบประมาณ

อากรนำเข้า และ ภาษีมูลค่าเพิ่มโดยเฉลี่ย ประมาณ ร้อยละ 39.10 ของราคา CIF

ถ้ามูลค่าของอุปกรณ์ที่จะนำเข้ามาจาก ต่างประเทศมีมูลค่าสูงมาก จะยิ่งทำให้สถาบัน การศึกษาประหยัดงบประมาณด้านอากรนำเข้า ได้สูงตามมูลค่าราคาของสินค้านั้น ๆ จึงเห็นควร แนะนำให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ กล่าวไว้แล้ว เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์เรื่องนี้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ

กรณี สถาบันการศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับ เอกสารที่ต้องเสนอผ่านกรมศุลกากรไม่ถูกต้อง เช่น เอกสารการนำเข้า ใบขนสินค้า การสำแดง ไม่ถูกต้อง อาจต้องระวางโทษปรับ 500 บาท -

100,000 บาท แล้วแต่กรณี (Thai Customs Department, 2017) ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับสถาบันการศึกษานั้น ๆ จากเนื้อหาที่นำเสนอในบทความนี้ จะพบปัญหาได้หลายประเด็น ดังนี้

ปัญหาที่พบจากการดำเนินการของหน่วยงานในการยกเว้นอากร

เนื่องจากการดำเนินการให้ได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว สถาบันการศึกษาจะสามารถประหยัดต้นทุนการบริหารหลักสูตรการศึกษาได้ และจะเป็นประโยชน์กับการบริหารงบประมาณโดยรวมของสถาบันการศึกษา แต่จากการวิเคราะห์พบว่ามีอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคลากร : สนธิสัญญาความตกลงฟลอเรนซ์ (The Florence Agreement) ของยูเนสโก (UNESCO) นั้น ซึ่งมีมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2494 ถือเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้สำหรับการอ้างอิงในเรื่องการยกเว้นอากรดังกล่าว แต่เนื่องจากอายุของความตกลงนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 70 กว่าปีก่อน ทำให้คนที่เข้าใจและรู้ข้อมูลมีน้อย โดยเฉพาะคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นการจะนำมาอ้างอิงและใช้ประกอบการขอยกเว้นอากร อาจเกิดอุปสรรคอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ เพราะเป็นเอกสารดั้งเดิม ที่ไม่ได้มีการรับทราบมากนัก โดยเฉพาะในกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องด้านงานคลังที่อาจจะไม่ได้ชำนาญ

หรือเชี่ยวชาญเองโดยเฉพาะ เช่น ในระดับคณะหรือส่วนงานขนาดเล็ก เมื่อไม่ทราบข้อมูลก็อาจจะนำไปสู่การปฏิบัติไม่ถูกต้อง ทำให้สถาบันการศึกษาอาจจะขาดโอกาสในการใช้เอกสิทธิ์ที่พึงมีพึงได้นี้ และทำให้ต้นทุนในการดำเนินการเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น

2. ด้านการบริหารจัดการ :

2.1 การกรอกข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่นำเข้ามาค่อนข้างละเอียด หลายอย่างเป็นเรื่องยุ่งยาก และเนื่องจากปัจจุบันอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีองค์ประกอบที่ซับซ้อน และอาจจะระบุได้ยากในรายละเอียดบางอย่าง เช่น วัสดุที่เป็นวัสดุผสมที่มีการคิดค้นขึ้นใหม่จากเทคโนโลยีในยุคหลัง หรือ ความเข้าใจในการกรอกข้อมูลว่าจะต้องกรอกประเทศผู้ผลิตวัสดุนั้น (ไม่ใช่ประเทศตัวแทนจำหน่าย) ซึ่งความยุ่งยากดังกล่าว อาจจะทำให้การตีความที่ไม่ตรงกันระหว่างสถาบันการศึกษาและคณะกรรมการฯ ที่พิจารณาการยกเว้นอากร ซึ่งอาจจะทำให้ใช้เวลาในการดำเนินการมากขึ้น

2.2 การมีคณะกรรมการฯ พิจารณา อาจจะทำให้ระยะเวลาในการดำเนินการที่แน่นอนกำหนดได้ยากยิ่งขึ้น และหากเผชิญกับปัญหาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมากทำให้ยากต่อการกำหนดระยะเวลาการดำเนินการได้ที่ชัดเจน รวมทั้งความเสี่ยงจากการขนส่ง อุปกรณ์ ค่าเงินที่ไม่มีเสถียรภาพหรืออื่น ๆ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการดำเนินการขอยกเว้นอากรทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้สถาบันการศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างถูกต้อง และนำมาสู่การเสีย

เบี้ยปรับให้แก่กรมศุลกากร ซึ่งจะทำให้สถาบันการศึกษาไม่สามารถควบคุมต้นทุนทางการศึกษาได้

3. ด้านต้นทุนที่เกี่ยวข้อง : การวางแผนควบคุมต้นทุนทางการศึกษาจากกรณีการนำเข้าและการขอยกเว้นอากร หากบุคลากรขาดความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนการวางแผนบริหารจัดการ และการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที จะทำให้ไม่สามารถควบคุมต้นทุนให้เป็นไปตามแผนงานได้ การปรับแผนตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้หลัก PDCA มาร่วมดำเนินการมีความจำเป็น จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องระหว่างดำเนินการ เพื่อให้มั่นใจว่าแผนของสถาบันการศึกษามีประสิทธิภาพเพียงพอ

จากปัญหาที่กล่าวมาจะพบว่า ปัญหาเกิดได้ทั้งจากเรื่องบุคลากร การบริหารจัดการ และต้นทุนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขดังนี้

แนวทางการแก้ปัญหาที่พบจากการดำเนินการของหน่วยงานในการยกเว้นอากร

จากการวิเคราะห์ปัญหาข้างต้น จะพบว่าปัญหาประกอบไปด้วยปัจจัย 3 เรื่อง คือ เรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากร การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง ต้นทุนที่ไม่เป็นไปตามแผน ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้และความเข้าใจแก่บุคลากร โดยต้องเป็นการให้ความรู้ทั้งในส่วนของผู้ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ

คือสถาบันการศึกษา ทั้งในแง่ของการอบรมเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎหมายประกาศ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้เข้าใจง่าย ทั้งในส่วนของผู้ที่มีความรู้และไม่มีความรู้ด้านอากร และการนำเข้า

2. การบริหารจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น

2.1 บริหารจัดการเอกสารให้มีความสะดวก ลดความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ เช่น สามารถศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ในเว็บไซต์เดียว ช่องทางเดียว โดยไม่ต้องให้สถาบันการศึกษาไปหาข้อมูลตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เอง แต่ให้รวมข้อมูลและประกาศที่เกี่ยวข้องแม้จะต่างหน่วยงานมาไว้ที่เดียวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สถาบันการศึกษาที่ต้องการดำเนินการ การกรอกเอกสารเพื่อดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ รวมถึงการให้บริการ ให้คำแนะนำ การติดต่อสอบถาม และการติดตามกระบวนการความคืบหน้าของเอกสารด้วย

2.2 การสร้างมาตรฐานในการดำเนินการที่ชัดเจนของหน่วยงานที่รับดำเนินการเรื่องดังกล่าว เช่น กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำหรือสูงสุดของการดำเนินการ หรือขอบเขตของการขยายระยะเวลา หรือสาเหตุที่จะต้องขยายเวลาในการดำเนินการเพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถวางกำหนดการในการบริหารจัดการได้คร่าว ๆ ในกรณีที่ไม่มีเหตุปัจจัยที่นอกเหนือการควบคุม ว่ากระบวนการทั้งหมดควรใช้ระยะเวลาเท่าใด เพื่อลดปัญหาการเสียเบี้ยปรับหรือการไม่สามารถคาดการณ์การดำเนินการได้

3. การจัดตั้งหน่วยงานย่อยเพื่อลดขั้นตอนความยุ่งยากและให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจะช่วยให้สถาบันการศึกษาลดปัญหาในการยื่นขอรับเอกสิทธิ์ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการการบริหารจัดการด้านการศึกษาและการวิจัยได้มากขึ้น และเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบของกรมศุลกากร

ข้อเสนอแนะ

สถาบันการศึกษาควรสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยใช้กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง พัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงให้มีความรู้และความเข้าใจ และสามารถพัฒนาการดำเนินการดังกล่าวโดยใช้ระบบสารสนเทศ เพื่อให้ทำ

เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดต้นทุน เช่น การดำเนินการด้านศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น มาช่วยลดขั้นตอนการดำเนินงานดังกล่าว รวมทั้งการรวบรวมวิธีดำเนินการทั้งหมดให้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับสถาบันการศึกษาต่อไป

สรุป

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับการบริหารจัดการเรื่องการนำอุปกรณ์การศึกษาและวิจัยเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการเพื่อวิจัยของสถาบันการศึกษา มีแนวทางการแก้ไขโดยสรุปได้ดังนี้

ตารางสรุป

ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการการนำเข้าอุปกรณ์การศึกษา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
<p>ด้านบุคลากร</p> <ul style="list-style-type: none"> • การขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการ 	<ul style="list-style-type: none"> • จัดทำคู่มือ และ แนวปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องศึกษา ทาความรู้ และอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม • ให้ความรู้กับบุคลากรด้าน งานคลัง กฎหมาย รวมถึงผู้บริหาร และคณาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องใช้อุปกรณ์/เครื่องมือต่าง ๆ ในการเรียนการสอนและการวิจัย • ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องจากทุกหน่วยงานอย่างละเอียด เช่น ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ สนธิสัญญาที่กำหนดสิทธิประโยชน์ ขั้นตอนการดำเนินการกับกรมศุลกากร เป็นต้น

ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการการนำเข้าอุปกรณ์การศึกษา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
<p>ด้านการบริหารจัดการ และความรู้ที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเรื่องการนำเข้ามีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีความซับซ้อนในการดำเนินงาน <p>ด้านการบริหารจัดการต้นทุน</p> <ul style="list-style-type: none"> • หากดำเนินการโดยขาดความรู้ที่เกี่ยวข้อง อาจไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรได้ และทำให้ต้นทุนการบริหารพันธกิจการศึกษาเพิ่มขึ้นจากอากรนำเข้า • หากดำเนินการไม่ถูกต้อง อาจมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากเบี้ยปรับศุลกากร 	<ul style="list-style-type: none"> • การบริหารจัดการเรื่องเอกสารให้มีความสะดวก ลดความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ เช่น สามารถศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ในเว็บไซต์เดียว ช่องทางเดียว โดยไม่ต้องให้สถาบันการศึกษาไปหาข้อมูลตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เอง แต่ให้รวมข้อมูลและประกาศที่เกี่ยวข้องแม้จะต่างหน่วยงานมาไว้ที่เดียวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สถาบันการศึกษาที่ต้องการดำเนินการ • การใช้สารสนเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการ เช่น การทำเอกสารผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น • การสร้างระบบและทีมงานให้บริการ ให้คำแนะนำ การติดต่อสอบถาม และการติดตามกระบวนการความคืบหน้าของการดำเนินการ • การสร้างมาตรฐานในการดำเนินการของหน่วยงานที่รับดำเนินการเรื่องดังกล่าว เช่น กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำหรือสูงสุดของการดำเนินการ หรือขอบเขตของการขยายระยะเวลา หรือสาเหตุที่จะต้องขยายเวลาในการดำเนินการ • จัดตั้งหน่วยงานย่อยเพื่อเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเรื่องนี้โดยให้หน่วยงานนี้ศึกษาแนวปฏิบัติ และวางแผนการดำเนินงาน และใช้ทฤษฎี PDCA ปรับแผนการดำเนินการเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์และลดต้นทุนการบริหารจัดการพันธกิจการศึกษาและวิจัย • ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนและแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีผู้ตรวจสอบรายการที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการจริง จะทำให้ลดความเสี่ยงในการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

การดำเนินการเพื่อขอยกเว้นค่าอากร การนำเข้า สิววัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ทางการศึกษา แต่ละขั้นตอนมีเอกสารประกอบจำนวนมาก รวมทั้งมีกรอบเวลาในการดำเนินการ การขอยกเว้นค่าอากรเพื่อปฏิบัติพิธีการศุลกากรให้สมบูรณ์ ความผิดพลาดในกระบวนการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอน จะกระทบต่อกรอบเวลาและอาจเป็นผลเสียกับสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน ควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจขั้นตอน วิธีปฏิบัติ และการดำเนินการต่อเอกสารประกอบการดำเนินการในทุกขั้นตอน ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำองค์ความรู้จากการปฏิบัติงาน รวมทั้งที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาสรุปเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ประกอบการพิจารณา ดำเนินการและเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการยกเว้นค่าอากรศุลกากรในการนำเข้ามา ในราชอาณาจักรซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อ

การศึกษาและวิจัยของสถาบันการศึกษาต่อไป ผู้ปฏิบัติจึงควรได้ศึกษาทำความเข้าใจถึง กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ขั้นตอนปฏิบัติ และการจัดทำเอกสารประกอบการดำเนินการ ในแต่ละขั้นตอนตามที่ได้กล่าวไว้ หากทำได้ ถูกต้องครบถ้วน จะทำให้สถาบันการศึกษา ได้รับสิทธิประโยชน์จากการนำเข้ามา ในราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา และวิจัย จึงแนะนำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านนี้ ศึกษารายละเอียดให้มีความรู้ และ ความเข้าใจในการเตรียมข้อมูลเพื่อเสนอเรื่อง ในแต่ละขั้นตอน หากทำได้ตามกำหนดเวลา จะทำให้ทุกสถาบันการศึกษาสามารถใช้สิทธิ ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ การบริหารจัดการต้นทุนหลักสูตรโดยรวม สามารถควบคุมได้โดยการลดภาระการนำเข้า และภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้เป็นการประหยัด งบประมาณโดยรวมของสถาบันการศึกษา ด้วย □

บรรณานุกรม

- BY SUPPLY CHAIN GURU. (2021). PDCA khū ‘arai. [What is PDCA?]. (21, November, 2022). Retrieved from <https://supplychainguru.co.th/articles/soft-skills/what-is-pdca-cycle/>
- Manus Punlar. (2012). GotoKnow. khwāmmāi khōng khwām rū. [Meaning of knowledge]. (21, November, 2022), Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/396638>
- Ministry of Education. กระทรวงศึกษาธิการ. (1984). Office of the Secretariat of the United Nations National Committee on Education, Science and Culture Foreign Relations Division Office of the Permanent Secretary. Guide to request for exemption from import duty. Study material Science and culture. Paris: United Nations
- Ministry of Education. กระทรวงศึกษาธิการ. (1987). Prakātkarasūangsuksāthikān Rūang Kānraprōngkānyokwēn ‘ākōn khōngthikhaomāphūakānsuksā lækānwičhaiTāmprakātkarasūangkānkhlang Rūang Kānlot ‘attrā ‘ākōn lækānyokwēn ‘ākōnsunkākōn Tāmmātrā Sipsōng hāngphrarātchakānotphikat ‘Attrāsunkākōn B.E. 2530 (No. 20). [Certification of duty exemption for imported goods for education and research purposes According to the notification of the Ministry of Finance regarding the reduction of duty rates and exemption of customs duties under Section 12 of the Royal Decree on Customs Tariffs B.E. 2530, 1987] (16, August, 2022) Retrieved from <https://ops.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/05/12-001.pdf>
- Ministry of Education. กระทรวงศึกษาธิการ. (2017). khōm mūn kān ‘anumat hai yokwēn ‘ākōn nam khao sū watsadu kh rūangmū læ ‘uppakōn thāngkān suksā tām khwām toklong fōlōrēn B.E. 2560. [Information on approval of exemption of import duty on media, materials, tools and educational equipment according to the Florence Agreement]. (21, November, 2022) Retrieved from <https://ops.moe.go.th/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3-%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/#>

- Samnakngānkhanakamkānkritsadīkā. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (n.d.). Phrarātchakamnot Phikat'attrāsunkākōn B.E. 2530. [The Customs Tariff Decree B.E. 2530, n.d.]. (16, August, 2022) Retrieved from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%BE07/%BE07-20-9999-update.pdf>
- Thai Customs Department. Tariff Division. กองพิกัตอัตราศุลกากร. (1987). Kānyokwēn'ākōnTāmphāk 4hāngphrarātchakamnotphikat'attrāsunkākōn Praphēt 10. [Duty exemption according to section 4 part 10 of The Customs Tariff Decree B.E. 2530, 1987]. (16, August, 2022) Retrieved from http://www.customs.go.th/list_strc_simple_step.php?lang=th&ini_menu=menu_interest_and_law_160421_01&ini_content=customs_tariff_exemption_01&left_menu=menu_customs_tariff_exemption_01&active_id=428&fix_active=&root_left_menu
- Thai Customs Department. กรมศุลกากร. (2013). khū mǔ kān phān phithīkān sunlakākōn thāng'ilekthrōnik wādūai krabūankān thāng sunlakākōn sārāp kān khao (e - Import) B.E. 2556.[Electronic Customs Clearance Guide on Customs Procedures for Imports (e-Import)]. (21, November, 2022) Retrieved from http://taxclinic.mof.go.th/pdf/67475DE1_A3D7_94FB_99DD_E798070D6E80.pdf
- Thai Customs Department. กรมศุลกากร. (2017). kēn kānpriāpthiāp ngot kān fōngrōng tāmpha ra rāt banyat sunlakākōn Phō.Sō. sōngphanhārōihoksip B.E.2560. [Comparison criteria for refraining from prosecution under the Customs Act B.E. 2560]. (21, November, 2022) Retrieved from http://www.customs.go.th/data_files/a5fec44d9b3d8dc6dd31b31b5d481657.pdf
- Thai Customs Department. กรมศุลกากร. (2018).Lakkēnkānyokwēnphāsī læ'ākōnsamrapsinkhāekka sit. [Criteria for Tax and Duty Exemption for Privileged goods, 2018]. (16, August, 2022). Retrieved from https://www.customs.go.th/cont_strc_simple.php?ini_content=individual_F01_160503_01&ini_menu=menu_individual_submenu_02&lang=en&left_menu=menu_individual_submenu_02_160503_01

- Thai Customs Department. กรมศุลกากร. (2018). kǎnnam khao khōng rēngdūan B.E. 2561.[Urgent Importation]. (21, November, 2022) Retrieved from https://www.customs.go.th/content_with_menu1.php?left_menu=menu_individual_submenu_01_160421_02&ini_menu=menu_individual_submenu_01_160421_02&ini_content=business_160426_02_160914_01_160914_03&lang=th&left_menu=menu_individual_submenu_01_160421_02_160922_02
- Thai Government gazette. ราชกิจจานุเบกษา. (2015). Phrarātchabanyatkānnikhom ‘utsāhakamhǎengprathedthai (chabapthī Sī) B.E. 2550. [Industrial Estate Authority of Thailand Act, (No.4)B.E. 2550, 2015]. (16, August, 2022) Retrieved from https://old.ieat.go.th/handbook/Program_IEAT/pdf/laws/full/IEAT004.pdf
- The Revenue Department. กรมสรรพากร (2022). Botbanyathǎengpramūanratdākōn Mūat 4[Provisions of the Revenue Code Chapter 4 VAT, 2022]. (16, August, 2022) Retrieved from https://www.rd.go.th/5206.html#mata81_1
- Tiger in Management. Operations Management. (2021). prasitthiphāp prasitthiphon tāng kan yāngrai. [What is the difference between efficiency and effectiveness?]. (21, November, 2022). Retrieved from <https://thaiwinner.com/efficiency-effectiveness/>

.....ทราบหรือไม่?

กรม. รับหลักการ เพิ่มสิทธิประโยชน์เงินชราภาพ

ให้ผู้ประกันตนมากขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา¹

เงินชราภาพประกันสังคม เป็นกองทุนที่ผู้ประกันตนเลือกจ่ายสมทบให้กับสำนักงานประกันสังคม เพื่อเป็นหลักประกันว่า เมื่อผู้ประกันตนที่มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ จะสามารถเลือกรับสิทธิประโยชน์จากการจ่ายเงินสมทบได้ในรูปแบบเงินบำเหน็จหรือเงินบำนาญ แต่การเบิกเงินดังกล่าวนั้นก็ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่จ่ายสมทบ อายุ และสถานะความเป็นผู้ประกันตนด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้เสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์

ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 โดยหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เดิมให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพต่อเมื่อมีอายุ 55 ปีบริบูรณ์เท่านั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องเรียนและผู้ประกันตนหากมีความประสงค์จะเรียกคืน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือคำสั่ง ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้สำนักงานประกันสังคมดำเนินการศึกษาในรายละเอียด และเร่งดำเนินการสรุปผลการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

¹ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 8 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประโยชน์ทดแทน กรณีชราภาพ พร้อม ทั้งเสนอเรื่องเพื่อแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้แล้วเสร็จ ภายใน 120 วัน นับแต่ได้รับคำวินิจฉัยของ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานประกันสังคมได้ส่งหนังสือชี้แจง ข้อเท็จจริงว่า กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในเรื่องสิทธิ ประโยชน์กรณีชราภาพไว้ในหมวด 7 แห่ง พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ประกอบกับกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2550 กำหนดให้ ผู้ประกันตนที่มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และ ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงมีสิทธิได้รับเงิน ชราภาพ แต่หากผู้ประกันตนที่อายุยังไม่ครบ 55 ปีบริบูรณ์ และต้องออกจากงาน จะไม่สามารถนำเงินชราภาพออกมาใช้ก่อน

ได้ ดังนั้น หากจะจ่ายประโยชน์ ทดแทนแก่ผู้ประกันตน ที่มีอายุไม่ครบ 55 ปีบริบูรณ์ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ เสถียรภาพของกองทุน และ ขัดกับหลักการแล้ววัตถุประสงค์ ของการประกันสังคมได้

อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) สำนักงานประกันสังคมได้ ตระหนักถึงปัญหาสภาพคล่อง ทางการเงินของประชาชนของ ผู้ประกันตนที่ได้รับผลกระทบ ดังกล่าว จึงได้มีหนังสือชี้แจงต่อ

ผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ปัจจุบันสำนักงาน ประกันสังคมได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณา ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ คณะทำงานเสนอแนวทางกำหนดให้สามารถ นำเงินสะสมกรณีชราภาพของผู้ประกันตนไป เป็นหลักค้ำประกันการชำระหนี้ของผู้ประกันตน กับธนาคารโดยเพิ่มเติมเข้าไปในหลักการ ของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 54 วรรคสอง โดยคงหลักการเดิมไว้ เพียงแต่กำหนดบทยกเว้นเฉพาะกรณี การนำ ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพไปเป็น หลักประกันในการกู้เงิน เนื่องจากเป็นแนวทาง ที่ทำให้ผู้ประกันตนมีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อ ธนาคารได้ โดยสำนักงานประกันสังคมเป็น ผู้ค้ำประกันการชำระหนี้ของผู้ประกันตน ซึ่งทำให้ผู้ประกันตนมีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อ

ธนาคารได้ เกิดสภาพคล่องทางการเงินดีขึ้น และเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้ผู้ประกันตนด้วย

ในการนี้เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2565 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม ฉบับใหม่ของสำนักงานประกันสังคม ตามที่กระทรวงแรงงานได้เสนอเข้ามาพิจารณาโดยได้มีการปรับปรุงแก้ไขสิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคม กรณีเงินชราภาพให้ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน เพื่อให้ผู้ประกันตนได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำเงินกรณีชราภาพบางส่วนออกมาใช้ก่อนได้ ในรูปแบบของ “สิทธิประโยชน์ชราภาพ 3 ขอ” ได้แก่

1. **ขอเลือก** : ขอเลือกรับเงินบำเหน็จหรือเงินบำนาญได้ เมื่อนำส่งเงินสมทบครบเงื่อนไขการได้รับเงินบำนาญชราภาพ

2. **ขอคืน** : กรณีเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ สาธารณภัย หรือเหตุการณ์อื่นใดอันส่งผลกระทบต่อผู้ประกันตน ก็สามารถนำเงินสะสมกรณีชราภาพบางส่วนออกมาใช้ก่อนได้

3. **ขอกู้** : การนำเงินสะสมกรณีชราภาพไปเป็นหลักประกันกู้เงินกับสถาบันการเงินได้

วัตถุประสงค์ของการแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อต้องการสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกจ้างมั่นใจว่ากองทุนประกันสังคมคือที่พึ่งของผู้ใช้แรงงานเกิดความสุข และมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น สำหรับขั้นตอนต่อไปหลังจากนี้ พระราชบัญญัติประกันสังคมฉบับใหม่ที่ผ่านการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว จะถูกส่งไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อตรวจสอบรายละเอียดก่อนจะส่งไปยังสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป □

ขอเชิญท่านที่สนใจคอลัมน์ “ทำนุรบทหรือไม”

สามารถอ่านเพิ่มเติมได้ที่

<http://ombstudies.ombudsman.go.th>

หัวข้อ “ข่าวและประกาศ” สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

จะเผยแพร่ ในรูปแบบ online เป็นประจำทุกเดือน

เล่าเรื่อง ด้วยภาพ

วินัย วิริยะฐานะกุล

สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดโครงการเสริมสร้างความรู้ผู้ตรวจการแผ่นดิน สู่การพัฒนาชุมชน ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ 29 พฤษภาคม 2565 นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์อิสสรีย์ หรรษาจรูญโรจน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน พันตำรวจโท กิรปกฤตธีรานนท์ เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน นายอดิสร รมั่นสนธิ รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะลงพื้นที่เพื่อจัดโครงการเสริมสร้างความรู้ผู้ตรวจการแผ่นดินสู่การพัฒนาชุมชน “กิจกรรมบูรณาการความร่วมมือกับสหกรณ์และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” และ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมกับ

จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอทุ่งสง และเทศบาลเมืองทุ่งสงเคลื่อนที่พบประชาชน” ณ สนามหน้าที่ว่าการอำเภอทุ่งสง และศาลาประชาคม อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช □

ผู้ตรวจการแผ่นดิน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นภาคประชาชน 7 จังหวัดริมโขงกรณีผลกระทบผังโขงจากโครงการสร้างเขื่อนसानะคาม ณ จังหวัดเลย

วันที่ 15 มิถุนายน 2565 นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วย พันตำรวจโท กิรป กฤตธีรานนท์ เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หม่อมหลวงปทุมชริก สมิตี ที่ปรึกษาผู้ตรวจการแผ่นดิน นายวาทัญญู ทิพยมณฑา รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมเวทีรับฟัง

ความคิดเห็นกรณีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจัดทำโครงการสร้างเขื่อนसानะคาม ณ หอประชุมโรงเรียนเชียงคาน จังหวัดเลย โดยมีนายณรงค์ จินอำ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย พร้อมด้วยผู้แทนเครือข่ายภาคประชาชนจาก 7 จังหวัดริมฝั่งแม่น้ำโขง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนชาวเชียงคานและเยาวชน รวมกว่า 150 คน เพื่อรับฟังสภาพปัญหาและร่วมกันหาทางออกกรณีปัญหาโครงการสร้างเขื่อนसानะคาม และจะรวบรวมข้อมูลผลกระทบในพื้นที่ในภาพรวมไปประกอบการพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลให้พิจารณาดำเนินการต่อไป □

ผู้ตรวจการแผ่นดิน จับมือ กรุงเทพมหานคร แก้ไขปัญหาคอนกรีตสองลงเวตทวิวัฒนา

วันที่ 19 มิถุนายน 2565 รองศาสตราจารย์ อิศสรีย์ วรรณราชรุญโรจน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยนายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน พันตำรวจโท กิรป กฤตธีรานนท์ เลขาธิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะผู้บริหาร สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เขตทวีวัฒนา ร่วมกับนายดิชา คงศรี ผู้อำนวยการเขตทวีวัฒนา นางสุกมาส เลขาธิการกุล ผู้อำนวยการสำนักงาน การพัฒนาชุมชน และผู้บริหารหน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานคร นำรถประชาสัมพันธ์ เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ออกหน่วยประชาสัมพันธ์

บพบาท หน้าทีและอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินแก่พี่น้องประชาชนพร้อมให้คำปรึกษา ด้านกฎหมายและรับเรื่องร้องเรียน ภายใต้โครงการ “ประชาสัมพันธ์เชิงรุกสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับกรุงเทพมหานคร” ณ ตลาดเวลดมาร์เก็ต และชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ

ซึ่งจากการออกหน่วยเอบายรับเรื่องร้องเรียนที่ตลาดเวลดมาร์เก็ต และรับฟังความคิดเห็นของผู้นำชุมชนทั้งแขวงทวีวัฒนาและศาลาธรรมสพน์ รวม 17 ชุมชน ณ ชุมชนหมู่บ้านร่วมก่อ่นั้น มีผู้ร้องเรียนยื่นขอรับความเป็นธรรม

กว่า 10 เรื่อง อาทิ จอดรถกีดขวางการจราจร การดำเนินคดีล่าช้า บางรายยังไม่ได้รับเงินค่าประกันภัยโรคโควิด รวมถึงขอให้เร่งรัดการทำประโยชน์ในที่ดินที่ประชาชนบริจาคให้กับเขตทวีวัฒนาเพื่อสร้างสถานีดับเพลิงโดยเร็ว เป็นต้น □

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง ณ จังหวัดนนทบุรี

วันที่ 1 กรกฎาคม 2565 นางสาวปริญญาวันชมเสวก ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน 4 สำนักสอบสวน 2 และคณะ ลงพื้นที่พบผู้ร้องเรียนเพื่อตรวจสอบพื้นที่ กรณีร้องเรียนว่าวัดแจ้งศิริสัมพันธ์ ดำเนินการปรับเสापูนปิดกั้นทางเข้าที่ดิน ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน และได้เข้าพบพระโสภิตกิตติธาดา เจ้าอาวาส

วัดแจ้งศิริสัมพันธ์ เจ้าคณะอำเภอเมืองนนทบุรี กรณีร้องเรียนว่าวัดแจ้งศิริสัมพันธ์ ย้ายพัทธสีมาและลูกนิมิตตามที่ได้รับพระราชทานวิสุงครทสีมา โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ณ วัดแจ้งศิริสัมพันธ์ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี □

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่กรณี ปัญหาผลกระทบจากการก่อสร้าง เขื่อนร้อยเอ็ด เขื่อนยโสธร-พนมไพร และเขื่อนราษุน้อย จังหวัดยโสธร

วันที่ 19 กรกฎาคม 2565 นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วย หม่อมหลวงปทุมทริก สมิตี ที่ปรึกษาผู้ตรวจการแผ่นดิน นายทิมพร ยะลา ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบหน้าที่ของรัฐ นายนิรันดร คำนุ อาจารย์ประจำหลักสูตรการพัฒนาชุมชนและสังคม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และนายสิริศักดิ์ สะดวก ผู้แทนภาคประชาชน ได้ร่วมลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านและรับฟังข้อเรียกร้องจากชาวบ้าน ถึงปัญหาผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนร้อยเอ็ด เขื่อนยโสธร-พนมไพร และเขื่อนราษุน้อย ณ วัดบ้านบุงหวาย ตำบลสงเปือย

อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โดยมีชาวบ้านจากพื้นที่จังหวัดยโสธรที่ได้รับ

ผลกระทบกว่า 300 คน เข้าร่วมให้ข้อมูลต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งการเดินทาง

ลงพื้นที่ในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ตรวจเยี่ยมและให้กำลังใจกับชาวบ้านในการเรียกร้องความเป็นธรรมจากภาครัฐที่ใช้เวลากว่า 14 ปี โดยผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้นำข้อเท็จจริงที่รับฟังจากชาวบ้านไปประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการเร่งรัดการเยียวยาความเสียหายจากน้ำท่วมที่เกิดจากการก่อสร้างเขื่อน การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการฟื้นฟูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจชุมชนของประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบและได้รับความเดือดร้อน รวมถึงการเร่งรัดกระบวนการแก้ไขปัญหาให้มีความคล่องตัวเพิ่มมากขึ้น □

สำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง ณ จังหวัดขอนแก่น

วันที่ 18 กรกฎาคม 2565 พันโท เทพจิต วีณะคุปต์ ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน 4 พร้อมด้วย ร้อยตำรวจตรี พงศกร มีพันธุ์ ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน 4 สำนักสอบสวน 4 และคณะ ได้เดินทางลงพื้นที่เพื่อเข้าร่วมประชุม และตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วน ตำบลแดงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ร่วมกับนายธีระชัย แสนภูวา ท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น นายสมหวัง ศรีวิเศษ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ นางพชรอร ยิ่งสุจริตพันธุ์ รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ผู้แทนจากกรมควบคุมมลพิษ ผู้ร้องเรียน และกำนันตำบลแดงใหญ่ ตลอดจนผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ และกรมควบคุมมลพิษ มิได้ตรวจสอบและกำกับดูแลบริหารจัดการบ่อทิ้งขยะและกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในพื้นที่ส่งผลให้ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงได้รับผลกระทบ

ทางมลพิษ อาทิ ฝุ่น คิววัน และกลิ่นจากบ่อขยะดังกล่าว โดยที่ประชุมได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วมีมติเห็นชอบร่วมกัน และออกคำสั่งให้ปิดบ่อทิ้งขยะดังกล่าวโดยทันที และเร่งรัดดำเนินการตามมาตรการของกรมควบคุมมลพิษในการฝังกลบบ่อขยะดังกล่าวตามหลักวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม อีกทั้งดำเนินการขอใช้พื้นที่ที่ดินสาธารณประโยชน์สำหรับประชาชนใช้ร่วมกันเพื่อดำเนินการก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมาตรฐาน โดยมีวิศวกรจากกรมควบคุมมลพิษเป็นผู้วางแนวทางและออกแบบบ่อฝังกลบขยะให้ได้มาตรฐานต่อไป □

สำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน ลงพื้นที่ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง

ณ IVตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

วันที่ 23 สิงหาคม 2565 นายเอกพจน์ ธิรวณิชย์ ผู้อำนวยการส่วนตรวจสอบและปฏิบัติการเร่งด่วน และคณะเจ้าหน้าที่สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีประชาชนในพื้นที่

ซอยบางกระดี่ 8 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมขังถนนสาธารณะซึ่งใช้สัญจรเข้า-ออก เนื่องจากไม่มีท่อระบายน้ำ โดยได้หารือแนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นร่วมกับเจ้าหน้าที่ ฝ่ายโยธา สำนักงานเขตบางขุนเทียน นำเครื่องสูบน้ำแรงดันสูงเพื่อทำการสูบน้ำออกจากถนนเพื่อความสะดวกในการสัญจรให้กับประชาชนในพื้นที่ ภายใน 2 วัน □

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง

ณ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2565 พันโท เทพจิต วิณะคุปต์ ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน 4 และคณะ ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง ร่วมกับ นายศักดิ์ดา นิตีพัฒนาศักดิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เขตคลองสามวา หัวหน้าฝ่ายโยธา สำนักงานเขต คลองสามวา หัวหน้าฝ่ายรังวัดสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร สาขามีนบุรี และผู้ร้องเรียน กรณีปัญหาถนนภายในซอยเจริญพัฒนา 11 เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ขำรุคเสียหาย และมีสภาพน้ำท่วมขัง รวมถึงกรณีมีกองขยะที่มี คนมาทิ้งไว้และไม่มีการติดป้ายห้ามทิ้ง จากการ

ตรวจสอบสภาพพื้นที่ปรากฏว่าถนนในซอยดังกล่าวเป็นทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งมีการจดทะเบียนโอนให้เป็นที่สาธารณประโยชน์เรียบร้อยแล้ว โดยที่ผ่านมาสำนักงานเขตคลองสามวาได้เคยมีการซ่อมแซมแล้ว แต่พบปัญหาว่ามีรถบรรทุกใช้สัญจรเข้าออกจึงทำให้ถนนชำรุดเสียหาย

ต่อมา ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน 4 และคณะ ประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหา

เรื่องร้องเรียนกรณีดังกล่าว ซึ่งที่ประชุมมีข้อสรุปร่วมกันว่า สำนักงานเขตคลองสามวาจะจัดให้มีการซ่อมบำรุงถนนในซอยเจริญพัฒนา 11 ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 คาดว่าจะดำเนินการได้ภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 โดยจะมีการสำรวจสภาพซอยเพื่อยกระดับเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กพร้อมท่อระบายน้ำตามมาตรฐานของกรุงเทพมหานคร อีกทั้ง ต้องมีการศึกษาข้อบังคับการควบคุมยานพาหนะเข้าออก เพื่อรักษาสภาพของถนนและลดความเดือดร้อนของประชาชน ส่วนกรณีปัญหาขยะ สำนักงานเขตคลองสามวาจะดำเนินการจัดเก็บให้เรียบร้อยพร้อมติดป้ายห้ามทิ้งขยะ รวมทั้งจะจัดเจ้าหน้าที่ตรวจตราและควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายต่อไป □

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประชุมหารือกับสำนักงานอัยการสูงสุด

วันที่ 11 ตุลาคม 2565 นายวทัญญู ทิพยมณฑา รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้อำนวยการสำนักเครือข่าย และการมีส่วนร่วม ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือร่วมกับนายวิษณุ

หาญนที รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน นายอุดมศักดิ์ โทมดม่วง อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย นางสาวมัลลิกา มั่นตเสถียร อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษ

ฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย นางรูปชนก พรหมภิบาล อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในโครงการความร่วมมือในการเชื่อมโยงข้อมูลเรื่องร้องเรียนระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับศูนย์ดำรงธรรมอำเภอศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด (สคชจ.) ณ ห้องประชุม 301 ชั้น 3 สำนักงานอัยการสูงสุด □

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่ แสวงหาข้อเท็จจริง ณ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

วันที่ 18 ตุลาคม 2565 นายวิรัตน์ สาคเรศ ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน 4 สำนักสอบสวน 3 และคณะ ได้ร่วมประชุมกับนายประกอบ น้อยยามาศย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตปทุมวันและคณะ ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตปทุมวัน เพื่อหารือแนวทาง

การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการ ร้านซ่อมเครื่องยนต์เก่าที่ตั้งอยู่ปากทางเข้าซอย สลักหิน ถนนเจริญเมือง เขตปทุมวัน ปล่องน้ำมันเก่าลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ นำเครื่องยนต์เก่ามาวางกีดขวางทางเท้า ใช้น้ำมันพ่นล้างเครื่องยนต์เก่าจนส่งกลิ่นเหม็นในบริเวณโดยรอบและทำให้ทางเท้า

ในบริเวณดังกล่าวสกปรกและลื่น จากนั้นได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงบริเวณร้านซ่อมเครื่องยนต์ดังกล่าว และได้แนะนำให้เจ้าของกิจการร้านซ่อมเครื่องยนต์ใช้ภาชนะเก็บน้ำขนาดใหญ่รองรับน้ำมันที่ล้างเครื่องยนต์ และมีให้ทั้งน้ำมันดังกล่าวลงสู่ท่อระบายน้ำ โดยเจ้าของกิจการจะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็วต่อไป □

**ผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วม
จัดกิจกรรมทางม้าลาย
ปลอดภัย วินัยดี
“หยุด ก่อนทางม้าลาย”**

วันนี้ 21 ตุลาคม 2565 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และเครือข่ายทางม้าลายปลอดภัย วินัยดี จัดกิจกรรมทางม้าลายปลอดภัย วินัยดี “หยุด ก่อนทางม้าลาย” โดยมีนายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยนางสาวอรรษัญญา เกตุแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยี

สารสนเทศการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ผศ.ดร.เจตน์สุภษฎ์ อังศุกาญจนกุล รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คณาจารย์ นักศึกษา และสมาคมผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ไฟฟ้าอีวีรับจ้างสาธารณะ เข้าร่วมและเน้นย้ำ การสนับสนุนขับเคลื่อนให้เกิดทางม้าลายปลอดภัย ในครั้งนี้ □

ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือแนวทาง กรอบความร่วมมือระหว่าง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรมประชาสัมพันธ์

วันที่ 21 ตุลาคม 2565 นายทรงศักดิ์ สายเชื้อ ผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยหม่อมหลวง ปุณชกริก สมิติ ที่ปรึกษาผู้ตรวจการแผ่นดิน นางสาวคมขวัญ กาญจนกุลธร รองเลขาธิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะร่วม ประชุมกับ พลโท สรรเสริญ แก้วกำเนิด อธิบดี กรมประชาสัมพันธ์ นางทัศนีย์ ผลชานิกอ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

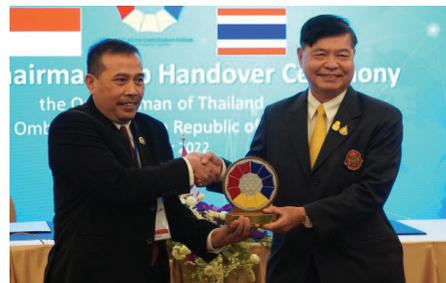
และคณะ เพื่อหารือ
แนวทางกรอบความ
ร่วมมือระหว่างสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน และ
กรมประชาสัมพันธ์
ในการประชาสัมพันธ์
ภารกิจผลการดำเนินงาน
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
และกิจกรรมของสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงแผนการประชาสัมพันธ์
การรณรงค์สร้างจิตสำนึก “ทางม้าลายปลอดภัย
วินัยดี” ณ ห้องประชุมสถานีวิทยุโทรทัศน์
แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (NBT2) □

ผู้ตรวจการแผ่นดิน 3 ประเทศ ร่วมรับรอง ปฏิญญากรุงเทพฯ SEAOF พร้อมขยาย ความร่วมมือสร้างความเป็นธรรมภายใน และนอกภูมิภาคอาเซียน

วันที่ 2 พฤศจิกายน 2565 ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย-อินโดนีเซีย-ฟิลิปปินส์ ร่วมลงนามรับรองในปฏิญญากรุงเทพฯ (SEAOF BANGKOK DECLARATION) ย้ำเจตนารมณ์มุ่งมั่นสร้างความเป็นธรรมทั้งในและนอกอาเซียนอย่างเท่าเทียม พร้อมกันนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย ลงนามข้อตกลงความร่วมมือแบบทวิภาคีกับผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต ยกกระดับการคุ้มครองสิทธิและแก้ไขความร่วมมือพัฒนาทั่วโลกในการคุ้มครองสิทธิ มุ่งแก้ไขความทุกข์ร้อนของประชาชนนอกภูมิภาคอาเซียน พร้อมส่งมอบตำแหน่งประธาน SEAOF ให้แก่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ดำรงตำแหน่งประธาน SEAOF คนต่อไป ณ ห้องลาดพร้าว 1-3 โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์ เซ็นทรัล พลาซ่า ลาดพร้าว □

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริง ณ จังหวัดราชบุรี

วันที่ 3 พฤศจิกายน 2565 นายวิรัตน์ สาคเรศ ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน 4 สำนักสอบสวน 3 นายธรรมวัตร อนุตรอริยกุล เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการพิเศษและนายณัฐวัฒน์ สุ่มสา เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการ ส่วนสอบสวน 4 สำนักสอบสวน 3 ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบพื้นที่บริเวณบ้านตลาดควาย หมู่ที่ 5 ตำบลจอมพล อำเภोजอมบึง

จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นที่ดินทำกินของผู้ร้องเรียน ที่ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำเสียที่ปล่อยจากฟาร์มสุกรไหลท่วมพื้นที่การเกษตรและทางสาธารณะ ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ไม่ดำเนินการทางกฎหมายกับฟาร์มสุกรและไม่จัดการดูแลทางสาธารณะตามหน้าที่ จากการตรวจสอบพบ น้ำรั่วซึมออกจากฟาร์มสุกร ประกอบน้ำฝนที่ตกตามธรรมชาติไหลท่วมซึ่งทางสาธารณะก่อความเสียหายแก่ประชาชนที่ทำกินในพื้นที่ดังกล่าว

ต่อมาได้ประชุมหารือแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่ปล่อยจากฟาร์มสุกรไหลท่วมพื้นที่การเกษตรและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมทางสาธารณะร่วมกับเทศบาลเมืองจอมพล อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยขอให้เทศบาลเมืองจอมพลได้พิจารณาตรวจสอบการก่อสร้างบ่อบำบัดว่าถูกต้องเป็นไปตามกฎหมายและขอให้พิจารณาบังคับใช้กฎหมายกับฟาร์มสุกรต่อไป สำหรับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมทางสาธารณะอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) จากนั้นได้ประชุมหารือกับหัวหน้าฝ่ายอนุญาต ส่วนป้องกันรักษาป่า และควบคุมไฟป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) เพื่อติดตามรับทราบปัญหาและอุปสรรคในการพิจารณาอนุญาตและขอความร่วมมือเร่งรัดการดำเนินการพิจารณาอนุญาตให้เทศบาลเมืองจอมพลได้ดำเนินการก่อสร้างทางสาธารณะให้แล้วเสร็จในงบประมาณนี้ต่อไป □

CREATIVE

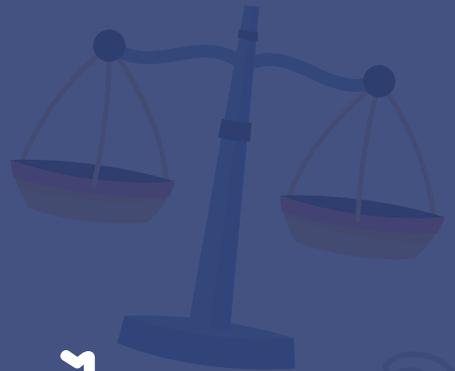
Young Ombudsman Award

รางวัลสำหรับคนรุ่นใหม่

มุ่งแก้ไขความไม่เป็นธรรม

IMAGINATION

BRAINSTORM

- หลักเกณฑ์และเงื่อนไข -

Young Ombudsman Award

ประกวดโครงการเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง
หรือ ขั้นตอนใด ๆ ตลอดจนการสร้างนวัตกรรม

ภายใต้แนวคิด

“อำนวยความสะดวกและเป็นธรรมให้แก่ประชาชน”

วัตถุประสงค์

- ◆ เพื่อสร้างสรรคกับภาคีเชิงรุกของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งการพัฒนาแนวคิดและทักษะของนิสิตนักศึกษาในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ภายใต้แนวคิด “อำนวยความสะดวกและเป็นธรรมให้แก่ประชาชน”
- ◆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวก หรือลดภาระที่เกิดขึ้นกับประชาชน

คุณสมบัติ

- ◆ เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และในระดับบัณฑิตศึกษา ทุกสาขาวิชา

- ◆ ผู้สมัครประเภทบุคคลหรือประเภททีม ทีมละไม่เกิน 5 คน

โดยสมาชิกไม่จำเป็นต้องอยู่ในระดับหรือชั้นปีเดียวกัน

ประเภทของผลงาน

1. ผลงานประเภทโครงการด้านการแก้ไขกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน
2. ผลงานประเภทโครงการด้านนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

ผลงานประเภทโครงการด้านการแก้ไขกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือขั้นตอนใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

องค์ประกอบของผลงาน

- (1) ที่มาความสำคัญของปัญหา
- (2) ความหมาย ประเภท ลักษณะและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมาย หรือปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม อันเกิดจากกฎ ข้อบังคับ ระเบียบคำสั่ง หรือ ขั้นตอนใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ
- (3) บทวิเคราะห์
- (4) บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบของผลงาน

- (1) รูปเล่มนำเสนอเนื้อหา 30 - 50 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 Point
- (2) ตั้งค่าหน้ากระดาษ ด้านบน 1 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว
- (3) การเขียนอ้างอิงในเนื้อหาถูกต้องตามหลักบรรณานุกรม
- (4) คลิปวิดีโอนำเสนอผลงานความยาว 5 - 8 นาที

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

หมวดที่ 1 แนวคิดและหลักกฎหมาย (30 คะแนน)

หมวดที่ 2 การวิเคราะห์ (25 คะแนน)

หมวดที่ 3 ความเหมาะสมของข้อเสนอ (25 คะแนน)

หมวดที่ 4 การนำเสนอผลงาน ผ่าน Video Clip ความยาวไม่เกิน 5 - 8 นาที (20 คะแนน)

** โดยผลการตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด **

รางวัล

- รางวัลชนะเลิศ จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 40,000 บาท พร้อมโล่รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 30,000 บาท พร้อมโล่รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 20,000 บาท พร้อมโล่รางวัล

หมายเหตุ : ผลงานที่ได้รับรางวัลถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

ผลงานประเภทโครงการด้านนวัตกรรม
เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและความสะดวกให้แก่ประชาชน

องค์ประกอบของผลงาน

- (1) ที่มาความสำคัญของปัญหา
- (2) แนวคิดการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา
- (3) ขั้นตอนการสร้างสรรคโครงการนวัตกรรม รายละเอียดโครงการนวัตกรรม กระบวนการใช้งาน การทดสอบผลงานนวัตกรรม
- (4) บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบของผลงาน

- (1) รูปเล่มนำเสนอเนื้อหา 20 - 30 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 Point
- (2) ตั้งค่านำกระดาษ ถ้านบน 1 นิ้ว ถ้านล่าง 1 นิ้ว ถ้านซ้าย 1.5 นิ้ว ถ้านขวา 1 นิ้ว
- (3) การเขียนอ้างอิงในเนื้อหาถูกต้องตามหลักบรรณานุกรม
- (4) ศิลปวิดีโอนำเสนอผลงานความยาว 5 - 8 นาที

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

- หมวดที่ 1 แนวคิด (20 คะแนน)
หมวดที่ 2 ความเหมาะสมของโครงการ (30 คะแนน)
หมวดที่ 3 คุณค่าหรือประโยชน์ของโครงการ (30 คะแนน)
หมวดที่ 4 การนำเสนอผลงาน ผ่าน Video Clip ความยาวไม่เกิน 5 - 8 นาที (20 คะแนน)

** โดยผลการตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด **

รางวัล

- รางวัลชนะเลิศ จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 40,000 บาท พร้อมโล่รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 30,000 บาท พร้อมโล่รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 20,000 บาท พร้อมโล่รางวัล

หมายเหตุ : ผลงานที่ได้รับรางวัลถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผลงานที่ส่งเข้าประกวดต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- ต้องเป็นผลงานที่ผู้เข้าประกวดสร้างสรรค์ขึ้นเอง
- เป็นผลงานที่ไม่เคยได้รับรางวัล หรือได้รับการตีพิมพ์ หรือปรากฏในที่ใดมาก่อน
- ผลงานที่เสนอต้องไม่เป็นผลงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา หรือสิทธิใด ๆ ของบุคคลอื่น

ขั้นตอนการส่งผลงาน

- เปิดรับสมัครพร้อมส่งผลงานระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม – 31 มกราคม 2566
- ผู้ที่สนใจให้ส่งผลงานในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF File พร้อมทั้งแนบ Video Clip นำเสนอผลงานมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน Email : yoa@ombudsman.go.th ภายในวันที่ 31 มกราคม 2566
- ประกาศรายชื่อทีมที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกรอบแรก วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2566

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
หมายเลขโทรศัพท์ 0 2141 9383, 0 2141 9291 และ 0 2141 9242
ในวันและเวลาราชการ หรือ Email : yoa@ombudsman.go.th
ตรวจสอบรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบใบสมัครผ่านทาง
www.ombudsman.go.th

ดาวน์โหลดแบบใบสมัคร

สาระน่ารู้เกี่ยวกับ
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ท่านสามารถสมัครสมาชิกหรือขอรับวารสารฉบับย้อนหลังได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย
เพียงกรอกรายละเอียดในแบบฟอร์มให้ครบถ้วนและส่งมายัง

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

แบบฟอร์มการสมัครสมาชิก และขอรับวารสารฉบับย้อนหลัง

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ.....นามสกุล.....วัน/เดือน/ปี เกิด.....

ที่อยู่ (จัดส่งวารสาร) เลขที่.....หมู่บ้าน.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

อีเมลล์.....

วารสารฉบับย้อนหลังที่ต้องการ (โปรดระบุ)

.....

ท่านสามารถอ่าน

วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน

ฉบับย้อนหลัง หรือดาวน์โหลดวารสารในรูปแบบ PDF ได้ที่

<http://ombstudies.ombudsman.go.th>

โดยเลือกหัวข้อ “วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน”

2/2560

1/2561

1/2562

2/2562

1/2563

2/2563

1/2564

2/2564

1/2565

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5

เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0 2141 9100 โทรสาร 0 2143 8341 สายด่วน 1676 (โทรฟรีทั่วประเทศ) www.ombudsman.go.th